

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Матеріали

студентської наукової конференції
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

14-16 травня 2014 року

Юридичні науки



Чернівці
Чернівецький національний університет
2014

Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Матеріали студентської наукової конференції
Чернівецького національного університету імені Юрія
Федьковича (14-16 травня 2014 року). Юридичні науки. –
Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – 120 с.

До збірника увійшли статті студентів юридичного факультету,
підготовлені до щорічної студентської наукової конференції
університету.

Молоді автори роблять спробу знайти підхід до висвітлення
і обґрунтування певних наукових питань, подати своє бачення проблем.

© Чернівецький національний
університет, 2014

Наукове видання

Матеріали студентської наукової конференції
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

(14-16 травня 2014 року)

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Тези доповідей

Відповідальна за випуск Чорна С.Я.

Альона Беженар

Науковий керівник – доц. Боднар С. Б.

Військове (мілітарне) право Риму

Ефективність війська залежить від рівня його підготовки, дисципліни військовослужбовців у мирний та військовий час. Це чудово розуміли римляни і тому вирішенню цих проблем, у тому числі засобами публічного права, приділялася значна увага [1, с. 65-66; 4, с. 426]. У зв'язку із необхідністю спеціальної регламентації правового статусу армії, виникає військове або ж мілітарне право – *jus militare*, як особлива гілка публічного права Стародавнього Риму.

Призначення мілітарного права, як сукупності публічно-правових норм, не лише у врегулюванні різних аспектів відносин всередині армії, а й чітке визначення правового статусу військовослужбовців: надання їм, з одного боку, привілеїв та гарантій, а з іншого – закріплення вимог до них [3, с. 215-216].

Зокрема, щоб забезпечити належне соціальне становище легіонерів, їх було наділено низкою привілеїв [5, с. 14], зокрема: 1) заборона застосовувати окремі покарання та способи страт, недопущення катування; 2) право на «табірний пекулій» – майно, яким солдат розпоряджався на свій розсуд; 3) можливість заповідати без будь-яких формальностей, призначати спадкоємця тимчасово або за відкладальної умови; 4) виплата пенсій; 5) звільнення від рядуповинностей; 6) право на земельні ділянки, що надавали їм у провінціях [3, с. 216].

Водночас, у деяких приватних відносинах права вояків було обмежено. Наприклад, до моменту відставки солдат не мав права укладати законний шлюб. Якщо він був одружений до моменту зарахування в армію, то шлюб розривався або, точніше, призупинявся на час військової служби. Імператорськими едиктами тим солдатам, термін служби яких минув, надавалося право укладати законний шлюб з жінкою, з якою вони перебували у фактичних шлюбних відносинах, або (якщо вони до служби у війську були одружені) поновити шлюб з колишньою дружиною.

Jus militare закріплювало обов'язки військовослужбовців так, що їх обсяг залежав від правового становища вояка у системі

армії [2, с. 28]. Зокрема, титул XVI книга 49 Дигестів Юстиніана містить згадку про те, що «...обов'язком трибуна чи того, хто командує загоном, є: розміщення легіонерів у таборі, проведення з ними навчання, попередження зловживань...».

Оскільки статус вояка був тимчасовим, а потім відбувалася його трансформація у статус цивільного римського громадянина, підставою чого була відставка з війська, докладно регламентувалося питання залишення військової служби. Відставка могла бути різних видів: 1) почесна, що надавалася після вислуги повного терміну служби; 2) з поважних причин, що надавалася у разі, якщо військовослужбовець виявлявся непридатним до подальшого несення військової служби через поранення чи хворобу; 3) ганебна, що мала місце тоді, коли особа звільнялася у відставку за вчинення публічного делікту (злочину). Звільнений з війська за такою підставою позбавлявся пільг, які належали ветеранам, зокрема, не мав права залишатися у місті Римі тощо [5, с. 217].

Отже, військове (мілітарне) право Риму – це сукупність правових норм, закріплених у титулі XVI книги 49 Дигестів Юстиніана, що регулювали комплекс відносин, пов'язаних із військовою службою: привілеї, гарантії, обов'язки військово-службовців, порядку проходження служби, військових правопорушень та покарань за них.

Список літератури:

1. Аннерс Э. История европейского права / Э. Аннерс. – Пер. со швед. / Ин-т Европы. – М.: Наука, 1994. – 397 с.
2. Игнатенко А.В. Армия в государственном механизме рабовладельческого Рима эпохи республики: автореф. дис. д-ра юрид. наук: спец. 12.00.01 / А.В. Игнатенко. – Свердловск, 1982. – 31 с.
3. Римське право: підруч. / О.А. Підпригора, Є.О. Харитонов. – 2-ге вид. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 528 с.
4. Римське право в Університеті Святого Володимира: у 2 кн. Кн. 1 / уклад. І.С. Гриценко, В.А. Короткий; за ред. І.С. Гриценка. – К.: Либідь, 2010. – 528 с.
5. Современные исследования римского права: рефер. сб. / ответст. ред. В.С. Нерсисянц; сост. и науч. ред. А.С. Смышляев. – М.: АН СССР, 1987. – 208 с.

Діана Безушко

Науковий керівник – доц. Торончук І.Ж.

**До питання про правовий статус Буковинської
адвокатської палати за Статутом від 18 жовтня 1901р.**

Порядок організації та діяльності Буковинської адвокатської палати регламентувався «Статутом Буковинської адвокатської палати», затвердженим постановою № 20165/1 від 18 жовтня 1901р. Міністерства юстиції Австро-Угорської імперії.

Статутом від 18 жовтня 1901р. були розширені автономні права адвокатської палати, підвищено рівень самоврядування в ній. До повноважень палати належали: вибори президента палати, віце-президента палати, прокурора палати та його заступників, розгляд апеляцій стосовно тимчасово відсторонених або звільнених від обов'язків адвокатів, призначення ревізорів адвокатської діяльності, нагляд за дотриманням честі та гідності представниками палати. Думка палати мала враховуватись і у питанні про допуск до адвокатської діяльності, проте адвокати так і не отримали вирішального впливу на призначення майбутніх захисників.

Пленарне засідання адвокатської палати проводилися частково за встановленим порядком, частково з відхиленням від установленого порядку (§ 1) [1, с. 9].

Відповідно до статуту чергові пленарні засідання відбувалися багато разів на рік, по можливості в березні, червні, серпні та грудні. Позачергові засідання скликалися з ініціативи комітету адвокатської палати, а також на вимогу однієї п'ятої всіх членів адвокатської палати (у визначених Статутом випадках) (§ 2) [1, с. 9].

Про дату та час кожного пленарного засідання повідомляв президент палати поштою не пізніше ніж за 8 днів, а дату та час позачергового засідання – не пізніше ніж за 3 дні до дня засідання із зазначенням порядку денного.

Усі члени адвокатської палати були зобов'язані прибути на засідання за запрошенням, а у разі неспроможності прибути - повідомити про це. За невиправдану відсутність адвоката на засіданні до нього могли застосовуватися покарання: попередження, догана, а в разі повторної відсутності – дисциплінарний штраф у розмірі 50 крон. Якщо після

накладення штрафу адвокат продовжував не з'являтися на засідання палати, то про це повідомлялася дисциплінарна рада.

Для правомочності засідання палати була необхідна присутність половини усіх адвокатів, що проживали у Чернівцях. Якщо скликане в належному порядку пленарне засідання не могло відбутися через відсутність необхідної кількості адвокатів для правомочності засідання, то наступне засідання із тим же порядком денним мало проводитися протягом наступних трьох тижнів. Наступне засідання вважалось правомочним, якщо на ньому була присутня третина від усієї кількості адвокатів, які проживали у Чернівцях.

Засідання відкривав президент палати, який обирав з-поміж присутніх секретаря. Президент палати вів загальні збори. Він наділявся досить широкими повноваженнями в частині проведення загальних зборів: тільки йому дозволялося перебивати промовців, робити їм зауваження тоді, коли вони говорили не по суті, після двох попереджень позбавляти слова, взагалі перервати або закрити загальні збори, якщо вважав таке за необхідне. Голова засідання не мав права брати участі в дебатах, які він вів, проте він мав право під час обговорення звернути увагу на стан проблеми, що обговорюється, та залагоджувати непорозуміння.

Зазвичай на засіданні обговорювалися лише ті питання, які були внесені до порядку денного, та ті, які були попередньо обговорені комітетом палати або спеціально призначеною комісією (§ 9) [1, с. 11].

Рішення приймалися палатою більшістю голосів її членів, присутніх на засіданні (§22) [1, с. 15; 2, с. 234]. Голосування здійснювалося уставанням, підняттям руки, а також поіменно, якщо на цьому наполягали більше десяти членів палати, присутніх на засіданні.

Список літератури:

1. Geschäftsordnungen der Bukowinaer Advokatenkammer. – Czernowitz, 1913. – 21 S
2. Никифорак М. В. Буковина у державно-правовій системі Австрії (1774–1918 pp.) / М. В. Никифорак. – Чернівці: Рута, 2004. – 384 с.

Юлія Біла

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Фінансовий закон у системі джерел фінансового права

На сьогодні дослідження публічних фінансів відіграє чималу роль. Особливого значення набуває вивчення джерел фінансового права, як зовнішньої форми його вираження. Актуальне дослідження саме “фінансового закону” як основи, фундаменту правового регулювання публічних фінансів.

Проблему фінансового закону як джерела фінансового права розробляють такі відомі юристи-фінансисти, як Л.К. Воронова, Н.П. Кучерявенко, Р.О. Гаврилук, О.О. Дмитрик, О.П. Орлюк та деякі інші, праці яких і стали науково-теоретичною основою даного дослідження.

Чинне фінансове законодавство не містить визначення поняття “фінансового закону”. Фінансово-правова наука визнає джерелом фінансового права абсолютно всі закони, які регулюють фінансові правовідносини, визнаючи за ними статус “головного регулятора фінансових відносин” [4, С. 51-52]. Водночас більшість юристів-фінансистів акцентують увагу на необхідності виділення у вітчизняній законотворчій практиці нормативно-правового акта особливого виду – фінансового закону, предметом регулювання якого були б усі публічні фінанси, та який би приймався у відповідності з особливою процедурою [2, С. 8]. На їх думку, виділення фінансового закону з масиву законодавчих актів, а також закріплення його законодавчого визначення, змогло б уніфікувати його розуміння та вирішити фундаментальні колізії у правовому регулюванні публічних фінансів.

Конституція України дає можливість виокремити предмет фінансового закону. До предмету фінансового закону відповідно до ст. 92 Конституції України можна віднести: Державний бюджет і бюджетну систему України; систему оподаткування, податки та збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного і інвестиційного ринків; статус національної, а також іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску й обігу державних цінних паперів, їх види й типи [1, ст. 160].

Дослідження фінансового закону дозволяє виділити його загальні та спеціальні ознаки:

- 1) приймаються в особливому порядку, встановленому Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України;
- 2) спрямовані на регулювання найважливіших фінансових правовідносин;
- 3) підлягають обов'язковому оприлюдненню у порядку, встановленому самим законом;
- 4) обов'язкові для виконання всіма громадянами, посадовими особами, державними органами, громадськими організаціями та суб'єктами господарювання;
- 5) можуть бути змінені або відмінені повністю тільки в особливому порядку, аналогічному порядку їх прийняття [3, ст. 118].

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що фінансові закони містять суто фінансово-правові норми. Вони спрямовані на регулювання широкого кола фінансових правовідносин. Фінансові закони – це законодавчі фінансово-правові акти, які упорядковують поведінку учасників суспільних відносин у процесі розподілу, перерозподілу та контролю за внутрішнім валовим продуктом і національним доходом.

Список літератури:

1. Дмитрик О.О. Джерела фінансового права: монографія, 2011. – 328 с.
2. Гаврилюк Р.О. Фінансовий закон: проблеми теорії та практики // Право України, 2005, № 7. – С.37-41.
3. Дмитренко Е.С. Фінансове право України. Загальна частина: Навчальний посібник. – К.: Алерта; КНТ, 2006. – 376 с.
4. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. – К.: Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.

Надія Боднарюк

Науковий керівник – асист. Рарицька В.Б.

Політико-правова природа декларацій як джерел Конституційного права України

Питання правової природи джерел конституційного права України, їх вичерпного переліку попри значну увагу науковців досі залишається невизначеним. Під джерелами конституційного права розуміють зовнішні форми виразу права, вагоме місце серед яких займають декларації.

Декларації визнаються у вітчизняній конституційно-правовій літературі одним із джерел конституційного права України, оскільки виступають фундаментом для всього національного законодавства. Зазначені документи, як правило, мають політичне значення, але не завжди мають юридичну силу, пов'язану з їх рекомендаційним характером, що ускладнює їх оцінку як джерел права.

В Україні зазначений нормативно-правовий акт зробив перший крок до здобуття країною незалежності. Мова йде про прийняту 16 липня 1990 р. Декларацію про державний суверенітет, яка започаткувала створення самостійної Української держави [1; 2]. Станом на той час Декларація стала документом, який змінив підходи до розуміння основоположних засад вітчизняного конституційного права, заклав начала конституціоналізму України.

У науці конституційного права дослідженням декларацій, як джерел конституційного права, займалися такі вчені: І.П.Ільїнський, В.Ф.Мелашенко, В.Ф.Погорілко, О.В.Совгіря, В.Л.Федоренко тощо. Зокрема, В.Ф.Мелашенко зазначає, що «джерела права – це сила, що створює право, перетворює його в життєву об'єктивність» [5; 3], таке ж твердження є застосовним і до декларацій, як одних із зовнішніх форм виразу права, що дають волю закріпленим у них положенням реалізувати демократичні правові принципи на практиці.

Термін *декларація* походить від латинського *declaration* і означає *заявляти, оповіщати*. Короткий тлумачний словник української мови за редакцією Д.Г.Гринчишина визначає декларацію як документ, який проголошується Верховною Радою України та в якому містяться певні ідеї – принципи [4; 93]. У давнину так називалося прохання чоловіка до жінки взяти з ним шлюб. Одним із

різновидів декларацій є податкова декларація, про характер і розмір доходів, прибутків. Іншими вченими декларація характеризується як офіційне свято або програмна заява від влади, а також заява до митниці про вантаж, що перевозиться через кордон [4; 94]. Виходячи з цього, можна стверджувати про надзвичайну багатоманітність підходів до розуміння зазначеного поняття.

У юриспруденції під декларацією розуміють офіційну заяву, де проголошуються основні принципи зовнішньої та внутрішньої політики держави, закріплюються основоположні принципи функціонування правової системи держави, правового статусу людини і громадянина у ній [6; 65]. Декларація про державний суверенітет України, закріпивши основні положення про демократію, рівність разом із Основним Законом нашої держави Конституцією України [3], увібравши у себе базові стандарти, зокрема, стосовно прав людини і громадянина – положення Європейської конвенції про захист прав людини [2], стала основоположним джерелом вітчизняного конституційного права. Декларацію по праву можна визнати конституційним правовим актом, який заклав правовий фундамент для системи вітчизняного законодавства.

Отже, за результатом проведеного аналізу можемо зробити висновок, що декларації, як документи політико-правової природи відіграють важливе значення у встановленні та забезпеченні базових принципів функціонування правової системи держави, зокрема – конституційного права, а тому їх із упевненістю можна віднести до джерел цієї галузі права.

Список літератури:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1990. - № 31.
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод // [електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004.
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради – 1996 –№30. – Ст.141
4. Короткий тлумачний словник української мови: Близько 7000 слів / За ред. Д. Г. Гринчишина. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2004. – 608 с.
5. Мелашенко В.Ф. Основи конституційного права України: курс лекцій / В. Ф. Мелашенко. – К.: Вентурі, 1995. – 240 с.
6. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник. — К.: Правова єдність, 2010 – 178 с.

Інна Бондар

Науковий керівник: – доц. Орловський О.Я.

Момент виникнення колективного трудового спору (конфлікту)

Колективний трудовий спір розпочинається з формування вимог найманих працівників. Закон по-різному регулює порядок оформлення вимог залежно від рівня спору. Зокрема, на виробничому рівні вимоги можуть формуватися: шляхом збору підписів і на зборах (конференції) найманих працівників.

Вимоги вважаються сформованими, якщо зібрано не менше половини підписів усіх найманих працівників підприємства або його структурного підрозділу. Збори вважаються правомочними, якщо у них бере участь більше половини найманих працівників підприємства чи структурного підрозділу. Що стосується конференції найманих працівників, то в її роботі беруть участь повноважні представники (делегати). Конференція вважається правомочною за умови, що на ній присутні не менше 2/3 обраних делегатів. Рішення зборів або конференції вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх учасників зборів чи делегатів конференції.

Якщо стороною спору є профспілка, її вимоги мають бути також схвалені загальними зборами або конференцією найманих працівників. Разом із формуванням вимог наймані працівники обирають орган або особу, які будуть представляти їхні інтереси при вирішенні колективного трудового спору. Такий орган також затверджується загальними зборами (конференцією) найманих працівників або шляхом збирання підписів, після чого формується лист збору підписів і оформлюється таким чином, щоб було зазначено прізвище та ініціали працівника, який підписується, а також його посада і структурний підрозділ, де він працює.

Вимоги працівників на галузевому, територіальному чи національному рівнях формуються і затверджуються залежно від того, хто представляє їхні інтереси. Якщо інтереси найманих працівників представляє профспілка чи об'єднання профспілок, то їхні вимоги оформлюються і затверджуються рішенням виборного органу відповідної профспілки чи об'єднання. Порядок прийняття рішення профспілками регулюється Законом України «Про

професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» та статутом цієї профспілки. При вирішенні колективного спору інтереси найманих працівників буде представляти або відповідний виборний орган, або інший орган, затверджений профспілкою, на національному рівні - вимоги схвалюються виборними органами всеукраїнського об'єднання профспілок за умови, що вони об'єднують працівників підприємств більшості регіонів України. У випадках, коли інтереси найманих працівників представляють інші уповноважені ними організації чи органи, вимоги формуються і затверджуються конференцією представників підприємств. Представники обираються загальними зборами чи конференцією колективу найманих працівників підприємств, які підтримують відповідний колективний спір. Викладені у письмовому вигляді вимоги направляються для розгляду роботодавцеві, копія вимог - до відповідного регіонального представництва Національної служби посередництва і примирення, яке зобов'язане зареєструвати їх і сприяти у вирішенні колективного трудового спору.

На роботодавця покладається обов'язок прийняти до розгляду направлені йому вимоги працівників і повідомити про своє рішення у письмовій формі протягом трьох днів від дня отримання.

Після того, як представницький орган найманих працівників чи профспілки отримав від роботодавця повідомлення про повну або часткову відмову у задоволенні вимог і ухвалив рішення про незгоду з таким рішенням, виникає колективний трудовий спір. Законом не визначено, у якій формі приймається рішення про таку незгоду. Переважно воно ухвалюється на засіданні представницького органу і має зазначати, з чим саме не згоден представницький орган найманих працівників, а також те, що названий орган розпочинає спір.

Список літератури:

1. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 року. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – Ст. 227.
2. Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст.397.
3. Ярецько А. Розгляд колективних трудових спорів (конфліктів) // Право України. – 1998. – № 8. – С. 101.

Олександр Брилін

Науковий керівник – доц. Волощук О. Т.

Значення та роль правил етики міжнародних арбітрів

Останнім часом, коли у нашій країні дедалі більше стверджується ринкова економіка, частина серйозних бізнесменів, які приймають активну участь у тих чи інших комерційних проектах, звертаючись до міжнародного комерційного арбітражу, воліють бачити склад арбітрів, які є не тільки висококваліфікованими спеціалістами у тій чи іншій галузі, але й відповідають певним моральним якостям. Фундаментальні розробки у цій галузі були здійснені такими науковцями, як: Брунцева О. В., Данилевич О. С., Єрпильова Н. Ю., Комаров О. С., Курочкін С. А., Лебедев С. М., Лунц Л. А., Притика Ю. Д., Скворцов О. Ю., Цірат Г. А. тощо. Міжнародна спільнота, починаючи з другої половини минулого століття, доволі активно працює у цьому напрямку і не залишається осторонь. Слід відмітити, що багато міжнародних організацій пропонують свої кодекси професійної етики, у тому числі і щодо арбітрів міжнародних комерційних арбітражів. Крім цього, якщо сьогодні подивитися на тематику конференцій, статей та документів з міжнародного арбітражу, то зрозуміло, що одним з найважливіших питань, які обговорюються, є питання етики в міжнародному арбітражі [1, с. 355].

Потрібно відмітити, що нині вже існують кодекси етики арбітрів, наприклад, в Міжнародному центрі розгляду спорів (ICDR) чи Американській арбітражній асоціації (AAA), чи певні правила щодо етики арбітрів, які розроблені арбітражними центрами в Мілані, Китаї, Москві, Каїрі. Усі вони при певній єдності підходів все ж таки відображають засади тої чи іншої правової культури і мають служити вирішенню тих проблем, які мають місце в певній юрисдикції. До прикладу наведемо положення Кодексу етики для арбітрів при вирішенні комерційних спорів (США) [2]. Канон 1 передбачає: арбітр зобов'язаний стверджувати чесність і справедливість арбітражного процесу; комерційний арбітраж є важливим методом розв'язання багатьох видів спорів. Для того, щоб комерційний арбітраж був ефективним, широка громадськість повинна бути впевнена в чесності і справедливості арбітражного процесу. Тому арбітр несе відповідальність не тільки перед сторонами, але й перед самим арбітражним процесом і повинен дотримуватися високих моральних

норм для ствердження чесності і справедливості арбітражного процесу. Відповідно арбітр повинен визнати свою відповідальність перед громадськістю, перед сторонами, чії права він визначатиме, і перед усіма учасниками процедури. Чесність арбітражного процесу має на увазі, що особа не може призначати себе арбітром. Можливе лише виказати готовність служити в цій якості; особи повинні погоджуватися на призначення їх арбітрами тільки в тому випадку, якщо вони зможуть оперативно брати участь в арбітражному процесі. Погоджуючись на призначення і виконуючи обов'язки арбітра, особа не повинна вступати ні в які фінансові, ділові, професійні, сімейні або громадські взаємини, що можуть перешкодити неупередженості або створити упередженість; арбітри повинні нести себе справедливо по відношенню до всіх сторін і не повинні бути піддані тиску ззовні, шумним протестам громадськості, боязні критики чи особистим інтересам; у тому випадку, коли повноваження арбітра визначаються угодою сторін, він не повинен перевищувати ці повноваження або обмежувати їх. Якщо угода визначає процедуру арбітражу, арбітр зобов'язаний слідувати цьому; він зобов'язаний робити все можливе для запобігання затягування процесу, переслідування сторін, погроз, зловживання процесом або припинення арбітражного процесу.

Отже, виконання арбітром вимог етичних норм повинно тривати не тільки від моменту прийняття призначення, арбітражного розгляду, а й навіть після виконання своїх арбітражних функцій. Зрозуміло, що питання професійної етики мають вагомий вплив на арбітраж. Вони стосуються не тільки незалежності та безпристрасності арбітра, але й його свободи щодо вирішення окремих питань процесу. Крім того, вони мають значення і щодо рішення по суті спору. Тому нині і стає нагальним необхідність розробки і прийняття міжнародного кодексу етики, який би певною мірою уніфікував морально-етичні засади діяльності арбітрів.

Список літератури:

1. Слипачук Т. В. Вопросы этики в международном арбитраже / Т. В. Слипачук // Международный коммерческий арбитраж: современные проблемы и решения / Под ред. А. А. Костина; МКАС при ТПП РФ. – М.: Статут, 2012. – С. 355-368.
2. Кодекс этики для арбитров при разрешении коммерческих споров (США): [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://mosmediator.narod.ru>

Анатолій Бринзила

Науковий керівник – доц. Карвацька С.Б.

**Особливості нормативно-правового акту як джерела
(форми) права у деяких країнах континентальної
правової сім'ї (на прикладі КНР)**

У наш час найпоширенішим джерелом (формою) права є нормативно-правовий акт. Він має першочергове значення для країн континентальної правової сім'ї. Актуальність даного питання полягає в тому, що на сучасному етапі нормативно-правовий акт хоч і має першочергове значення для країн континентальної правової сім'ї (як основне джерело права), однак у деяких країнах(таких, наприклад, як Китай) роль нормативно-правового акту є дещо видозміненою.

У сучасних умовах китайське право можна віднести до континентального права, але поряд з цим є ряд ознак, які свідчать про особливий специфічний характер китайського права. А тому є потреба виділити загальні ознаки китайського права: наявність нормативно-правових актів (особливо законів, кодексів); наявність традиційних правових норм та релігійно-етичних цінностей у деяких сферах суспільних відносин; фіксація філософсько-традиційних понять, принципів у праворозумінні, правових нормах та інших елементах правової системи; дуалізм системи (наявність законодавства та традиційних норм); наявність ознак континентального права.

Одна із суттєвих ознак полягає у функціонуванні і до сьогоднішнього часу філософсько-традиційних концепцій, норм, інших способів і процедур урегулювання суспільних відносин [1, с.196].

З ХХ та на початку ХХІ століття правова система Китаю є сумішшю традиційних китайських принципів і західного впливу. Китайська юридична система у історії цієї країни заснована на Конфуціанській філософії соціального контролю за допомогою етичної освіти. Нормативно-правовий акт у китайському праві переплітається зі східною філософією – конфуціанством. Судові й адміністративні рішення відіграють важливу роль, але не як джерело (форма) права, а як результати правозастосовної діяльності держави. Тут не постає питання про

"ідеальний" закон, який відрізняється від правил, що викладені раніше законодавцем або застосовуються у діяльності суду та адміністрації. Питання виникає щодо самої цінності закону [1].

У континентальній Європі, наприклад, в іспанській общині, закон був уведений як необхідний засіб для стійкості суспільства в процесі його життєдіяльності. Стійкий соціальний порядок припускає першість закону. Людина повинна жити в злагоді з законом і, якщо є така потреба, битися за його торжество. Адміністративні авторитети, не менше ніж будь-яка частина суспільства, мають діяти легально. Суди покликані забезпечити повагу до закону. Поза законом можуть бути лише анархія, хаос, право сили. Тому закон необхідно поважати. Країни Далекого Сходу відхиляють цей підхід. Для Китаю закон є скоріше інструментом погоджувальної дії, ніж символом юстиції. Він розглядається як засіб, який не стільки встановлює порядок у суспільстві, скільки дезорганізує його. Поведінка особи забезпечується не законом, а гармонією і миром, які досягаються відповідністю традиціям і звичаям. Традиційне примирення сторін за допомогою посередника вважається більшим досягненням, аніж юстиція. Закон розцінюється скоріше як засіб залякування або абстрактний зразок, але ж ніяк не зразок для дії, що характерно для країн континентального права [3, с. 38].

Сучасна правова система Китаю має змішаний характер, являє собою симбіоз стародавніх правових традицій і сучасного законодавства, заснований на давньокитайських філософських та правових концепціях і на ідеях "соціалізму з китайською специфікою", який за зовнішньою формою відображає романо-германську модель правового будівництва [2].

Як бачимо, нормативно-правовий акт не є домінуючим джерелом(формою) права у китайській правовій системі, хоча ця держава відноситься до країн континентальної правової сім'ї.

Список літератури:

1. Луць Л.А. Сучасні правові системи світу: Навчальний посібник. – Львів: Малий видавничий центр юридичного факультету ЛНУ ім. І.Франка, 2003. – 247 с.
2. Майданик Р . А . Цивільне право: Загальна частина. / Т. І. Вступ у цивільне право. – К.: Алерта, 2012. – 472 с.
3. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 520 с.

Іванна Вольська

Науковий керівник – доц. Савчук С. В.

Пізнання права: історична контекстуалізація

Жодне право не може бути зрозуміле цілком із зовні. Так само і історичність права навряд чи може бути зрозуміла, якщо дослідник виносить себе за рамки історії, знаходиться поза історією. У цьому і полягає основна методологічна помилка істориків права, які вивчаючи історію, виносять власну позицію із досліджуваного історичного процесу. У зв'язку з цим виникає запитання – якщо вони обирають для себе позицію поза історією, то чи є у них взагалі право оперувати історичним підходом? Відповідь очевидна: ні! Історики самі, разом із своєю позицією, також є історичними фактами, а не винятками із загального цивілізаційного процесу. Вони повинні усвідомити факт власної історичності, що сприймається позитивно чи негативно. Той факт, що досліджуваний правовий феномен іноді відкритий для впливу з боку самого дослідника.

Якщо ж пригадати історію права, то варто відзначити, що аналіз права і закону починається задовго до того, як були розроблені наукові концепції пізнання права. За тих часів, коли ключову роль творців і дослідників права відігравали ті, хто свідомо включав себе в дане право - грецькі філософи та римські юристи. Та і саме поняття «теорії всередині права» поступилося з часом місцем поняттю «теорії (концепції) права». Водночас право в змозі асимілювати мову тих, хто критикує його, прагне нівелювати його цінність. Ідеться про різноманітні анархо-комуністичні концепції права. Останні, насправді, не завжди усвідомлюючи цього, прагнули переконати нігілістів, що всі інші все ще вірять у конструктивний стрижень права. Послідовне заперечення цінності певного порядку призводить до неявного утвердження цієї самої цінності в іншій формі її прояву. Саме тому вони використовували мову зовнішньої критики – політики, моралі, біології тощо, а не власне правового поля. Усе це наштовхує на думку, що так само, як мова юристів не збігається з мовою пересічних громадян, так і мова права досить часто не співпадає з мовою його спілкування із зовнішнім світом. Унаслідок чого утворюється феномен

змішаної мови всередині конкретної правової системи. Тому пізнаючи будь-яке правове явище треба, по-перше, помістити його в адекватний, історично верифікований контекст, й, по-друге, саме пізнання права варто піддати тій самій процедурі.

Пізнання права настільки контекстуалізоване історично, наскільки свідомою є спроба контекстуалізувати саме право. Засновком же його розуміння всередині власних концептуальних засад є усвідомлення розриву між правовим сприйняттям нашого часу та тими архаїчними уявленнями, які домінували на момент формування «теорії всередині права».

Сучасне «культурне» сприйняття права є насправді культурним. Ми усвідомлюємо право складовою культури. Сприймаємо його як рефлексивну концепцію. Розглядаємо право насамперед як певний тип мислення. Використання терміну «право» створює власний контекст. Усередині останнього все, що висловлюється суб'єктом на тему право, стає твердженням про концептуалізацію права як феномена. Такого роду запитання, як «Чи є закон правом?», або ж судження - «Цей закон – правовий», рельєфно показують, як наше сприйняття позитивного права набуває свого роду правового значення саме по собі. Складається враження, що деякі юристи насправді вважають, немов би «право» або ж те, що вони вважають «правовим», цілком і повністю залежить від їхнього уявлення про нього. Цим судження про право набуває майже онтологічний статус самого права. Онтологія права, автентичність якої заперечується, повністю зводиться до ментального світу тих, хто розмірковує про нього. Неявно заперечується факт об'єктивності права. Розмірковування не самоусвідомлює себе як психологічну суб'єктивність, як чисте мислення.

Христина Воробець

Науковий керівник – асист. Худик А.М

**Основні доктрини податкового права:
теоретико-правовий аналіз**

Компроміс – неодмінна умова існування та розвитку людського суспільства. Одним з найпоширеніших конкретних видів останнього є податково-правовий компроміс суспільства та держави. Цей компроміс гарантує природне поєднання, здавалося б, не поєднаних, не сумісних між собою основоположних начал суспільства та держави – приватного інтересу, приватної власності, з одного боку, та публічного інтересу, публічної власності – з іншого.

Майже двохсотлітнє панування етатистської доктрини оподаткування у більшості країн світу з її неодмінними супутниками – патерналізмом та політичною корупцією, а також більш як півстолітня практика персоноцентризму в оподаткуванні в інших країнах світу виховали цілі верстви виключно споживачів у суспільстві. Як наслідок, на сьогодні постає нагальна потреба віднайти задовільні відповіді на злободенні питання податково-правової практики, головним з яких, безсумнівно, є питання про докорінне підвищення ефективності оподаткування в умовах тотальної економії всіх матеріальних та енергетичних ресурсів як засобу подолання нинішньої системної світової кризи та основного алгоритму порятунку сучасної західної цивілізації [1, С. 4].

Історично етатистська доктрина оподаткування себе вичерпала. Це стало очевидним ще на початку ХХ століття. Її альтернатива (так звана людиноцентристська доктрина оподаткування) була знайдена лише в середині ХХ столітті [2, С.3].

Згідно з людиноцентристською доктриною оподаткування податкові надходження бюджетів держав, що призначалися раніше винятково для задоволення потреб власне держави,

залишаючись ще де-юре у власності держави, фактично трансформувалися у надбання громадянського суспільства, у все більшій мірі стали набувати рис інструмента цього суспільства для задоволення його публічних потреб.

У ХХІ столітті на противагу етатистській та людиноцентриській, представлена егалітарна доктрина податкового права.

Згідно з егалітарною доктриною податкового права, публічні суб'єкти, насамперед держава, не мають у податковому праві власних інтересів, а є тільки інструментом задоволення публічних потреб окремих індивідів, їхніх співтовариств і соціуму в цілому. Саме останні, тобто, індивіди і їх співтовариства, виступають носіями як публічного, так і приватного інтересу. Центральною ж проблемою егалітарної доктрини податкового права є проблема пошуку оптимального співвідношення приватних потреб індивіда та його публічних потреб, їх відносної питомої ваги й механізму взаємодії.

Отже, етатистська та людиноцентриська доктрини податкового права – пережитки минулого. Жодна з них не змогла вирівняти державу та індивіда, укорінити загальносуспільні цінності та інтереси. Зовсім з новими гаслами виступає егалітарна доктрина податкового права, закріпивши, насамперед, єдність приватних і публічних інтересів платника податків.

Список літератури:

1. Гаврилюк Р.О. Принцип симетрії приватних та публічних потреб індивіда – теоретичне ядро егалітарної парадигми податкового права // Право України. 2009. № 2. – С. 101-108.
2. Гаврилюк Р.О. Егалітарна інструментально-потребова концепція податкового права // Право України. – 2007. – № 10. – С. 45-49
3. Гаврилюк Р.А. Эгалитарная (инструментально-потребностная) концепция налогового права // Современные проблемы теории налогового права. – Воронеж: Изд-во Воронежского государственного университета, 2007. – С. 24 - 33

Крістіна Гайка

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Право оперативної самостійності суб'єктів фінансового права

Розглядаючи та аналізуючи специфіку методу фінансово-правового регулювання варто приділити увагу питанню розподілу прав та обов'язків суб'єктів фінансових правовідносин. Зокрема ступінь визначеності цих прав і обов'язків свідчить про наявність так званої “автономії” дій таких суб'єктів.

Визначення поняття та встановлення сутності права оперативної самостійності на сьогоднішній день займає досить дискусійне та дещо суперечливе місце. З огляду на той факт, що за радянської доби дане явище практично не досліджувалося, то сформовані ідеї та характерні риси права оперативної самостійності є дещо новими для фінансово-правової науки.

О.П. Віхров зазначає, що у фінансових правовідносинах їх суб'єкти правом оперативної самостійності не наділяються. Коло їх прав і обов'язків чітко визначене законодавцем, а санкції фінансово-правових норм завжди носять точно визначений каральний фінансовий характер [2].

Проте, якщо взяти до уваги положення ч.1 ст.19 Конституції України, правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, право оперативної самостійності завжди повинно здійснюватись у межах закону [1]. Свободу у виборі варіантів поведінки і прийнятті рішення, що окреслене правовою регламентацією відносин, які виникають у процесі фінансової діяльності, і варто по суті розглядати як оперативну самостійність.

Цікаве обґрунтування В.Ф. Роля, В.В. Сергієнка та С.М. Попова, які зазначили, що “права й обов'язки суб'єктів фінансових правовідносин, міра “автономності” їх дій, специфіка способу взаємозв'язку їх прав і обов'язків мають виключно високий ступінь визначеності. Як правило, в спеціальній літературі вказується, що учасники фінансово-правових відносин позбавлені права оперативної самостійності,

тобто такі суб'єкти не мають нагоди самостійного вибору варіанту своєї поведінки в конкретній життєвій ситуації, їх права та обов'язки чітко визначені державою. Але, як показав досвід останніх років, і у фінансових правовідносинах можливі випадки, коли їх учасники мають нагоду реалізації обмеженої автономності власних дій” [4, с. 29].

Найбільш ґрунтовною, аргументованою та логічно-структурною варто вважати позицію Р.О. Гаврилук: “право оперативної самостійності – це законодавчо визначений ступінь свободи суб'єкта фінансового права відповідно діяти на власний розсуд, за для прийняття найбільш оптимального рішення. Право оперативної самостійності у фінансовому праві проявляється через такі моделі поведінки” [3, с. 123-124]: 1) можливість суб'єктів фінансового права на свій розсуд оцінювати певні юридичні факти; 2) суб'єкт фінансового права має можливість обирати на основі вільного вибору один із кількох можливих варіантів поведінки, передбачених фінансово-правовою нормою; 3) уповноважений орган має можливість прийняти рішення, що ґрунтується на приписах норм, що регламентують його діяльність, через використання загальних формулювань; 4) уповноважений орган має також право прийняти рішення на основі норм, які містять гнучкі неконкретні поняття та вирази; 5) суб'єкт фінансового права наділяється правом виключної компетенції.

Право оперативної самостійності завжди повинно застосовуватися відповідно до інтересів суспільства, а також використовуватися з метою найбільш ефективного, доцільного й оптимального застосування фінансово-правових норм.

Список літератури:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К., 1997.
2. Віхров О.П., Ніщима С.О. Фінансове право. Конспект лекцій. Чернігів: ЧДІЕУ. 2002. – 280 с.
3. Робоча програма дисципліни “Фінансове право України” затверджена на засіданні кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права. Протокол від 27 серпня 2012 року, №1. Розробник: к.ю.н, доц. Р.О. Гаврилук.
4. Роль В. Ф., Сергієнко В. В., Попова С. М. Фінансове право. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.

Леся Герман

Науковий керівник – асист. Костя Д.В

Лідируючі суб'єкти податкового провадження

Основою податкового провадження є процесуальні норми податкового законодавства, що зумовлюють виникнення податкових процесуальних правовідносин, і виступають разом з ними елементами механізму правового регулювання правозастосовчої діяльності податкових органів у встановленій для них сфері державного управління.

Дане питання досліджували такі науковці: Боднарук Ю.В, Горшенев М.В, Кирницький І.Є, Кучерявенко М.П, Перепелюк В.Г, Сухов М.В та інші.

Лідируючим суб'єктом податкового провадження, які представляють інтереси держави, є органи, що здійснюють управління в галузі надходження податкових платежів. Законодавство, що регулює оподаткування досить часто йде шляхом виділення закритого переліку таких органів. Найчастіше це відбувається на рівні окремих законодавчих актів, що регулюють правовий статус органів, які здійснюють управління оподаткуванням. Фактично систему органів, що контролюють надходження коштів до бюджетів і позабюджетних цільових фондів у формі податків і зборів, можна поділити на дві групи. 1) Безпосередньо податкові органи (органи Міністерства доходів і зборів й органи податкової міліції). Безпосередньо податкові органи створені спеціально й винятково для функціонування у сфері оподаткування. 2) Опосередковано податкові органи (органи державного казначейства тощо). Дані органи забезпечують контроль за надходженням податків і зборів (обов'язкових платежів), що входять у систему оподаткування, здобуваючи статус податкових тільки за певних умов. [2, с.311]

Виділення безпосередньо податкових і опосередковано податкових органів базується на розмежуванні загальної й спеціальної компетенції органів управління у сфері оподаткування. Спеціальною компетенцією наділені органи податкової міліції.

До лідируючих суб'єктів відносять органи та посадові особи,

що наділені правом приймати владні акти, визначати рух і долю справи. Тобто вони вправі здійснювати у процесуальній формі дії, що тягнуть виникнення, зміну чи припинення адміністративно-правових матеріальних чи процесуальних відносин.[1, с.367]

Головне завдання податкових органів в Україні необхідно бачити в контролі за дотриманням податкового законодавства, правильністю обчислення податків, своєчасністю внесення їх до бюджетів. Процесуальна форма правозастосовчої діяльності податкових органів виступає як юридична гарантія.

Чітко закріплений у законодавстві перелік владних, невідладних і факультативних суб'єктів податкових правовідносин, сформована нормативно-правова база, що регулює порядок реалізації податковими органами своєї компетенції у встановленій сфері діяльності, наявність основних і факультативних процесуальних стадій і процедур здійснення ними правозастосовної діяльності дають підстави для висновку про наявність податкового правозастосовчого процесу – специфічної процесуальної форми діяльності Міністерства доходів і зборів з реалізації податкового законодавства.

Лідируючим суб'єктом у процесі є орган виконавчої влади, уповноважений з вирішення індивідуально-конкретних справ у податковій сфері; правозастосовна діяльність зазначеного органу, а також податкові процесуальні правовідносини, що складаються в ході відповідних проваджень носять управлінський характер. Тому основу методу правового регулювання податкових процесуальних правовідносин за участю лідируючих суб'єктів складає припис.

Список літератури:

1. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес. Загальна частина: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2003. – 367 с.
2. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Академічний курс. Підручник. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 701 с.
3. Сухов, М. В. Налоговый процесс: Сущность, место в системе административного процесса /М.В. Сухов. // Кодекс info. – 2004. – № 9-10. – С. 8-21.

Анастасія Горобець

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Колізії в конституційному праві

Існування держави, її механізму та громадянського суспільства вимагає впорядкованості, чіткості та стабільності. Як відомо, саме право виступає тим чинником, який є ядром норм, що регулюють суспільну та державну поведінку. Проте сьогодні, зі збільшенням обсягу правових норм, які регулюють дані суспільні відносини, а також з розширенням кола суб'єктів цих правовідносин збільшується кількість юридичних колізій.

Юридичні колізії - це розбіжності або протиріччя між окремими нормативно-правовими актами, що регулюють одні й ті самі або суміжні суспільні відносини, а також протиріччя, що виникають у процесі правозастосування та здійснення компетентними органами і посадовими особами своїх повноважень [4, С.44]. Виділяють колізії, що виникають між нормативно-правовими актами й окремими нормами, колізії щодо дублювання норм, які заперечують одна одну, а також колізії, які виникають з поняття субординації та повноважень державних органів і посадовців.

У конституційному праві як галузі права, що становить систему конституційно-правових норм та принципів, які регулюють та охороняють найбільш важливі та загальні політико-правові суспільні відносини, колізійність виникає також щодо пріоритетності природного права над позитивним [2, С.13]. Це пов'язано з тим, що саме природне право є базисом для охорони прав і свобод людини та громадянина.

Можна розглянути такий приклад колізії, зокрема, Ст. 26 та Ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» *Стаття 26. Виключна компетенція сільських, селищних, міських рад*

1. Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання: [...] 17) визначення відповідно до закону кількісного складу ради.

Стаття 43. Питання, які вирішуються районними та обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях.

1. Виключно на пленарних засіданнях районної, обласної ради вирішуються такі питання:[...]1) визначення відповідно до закону кількісного складу ради.

У той час як положення Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» наділяє відповідними повноваженнями виключно обласні ради:

Стаття 16. Визначення загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад

1.Рішення про загальний склад обласної, районної, міської ради приймається відповідною обласною радою поточного скликання не пізніше як за 50 днів до дня місцевих виборів.

Виділивши однаковий обсяг норм, що колізують, зіставивши диспозиції відповідних норм, можна зробити вибір на користь тієї норми, яка прийнята пізніше, – тобто норми виборчого закону. Проте такий підхід занадто спрощений, варто розглянути колізійні норми у їх системному зв'язку з іншими нормами законодавства. Сам факт наділення обласної ради компетенцією визначати кількісний склад міської та районної рад суперечить принципу їх правової та організаційної самостійності, та конституційним положенням щодо самої сутності місцевого самоврядування – права громади вирішувати питання місцевого значення [3, С. 329].

Загалом, можна зробити висновок, що колізійність у законодавстві є не лише негативним явищем. Адже виникнення певних протиріч – показник розвитку всієї системи законодавства, що є позитивним явищем.

Список літератури:

1. Конституція України. Із змінами, внесеними згідно із Законом N 2222-IV від 08.12.2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. - № 2. – Ст. 44.
2. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. У 2 т. Т. 1 / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – К.: Юрид. думка, 2006. – 436 с.
3. Пономаренко І.С. Динаміка підходів до розуміння колізій у конституційному праві: аналітична і синтетична школа // Часопис Київського університету права. – 2011. - № 3. – С. 326-330.
4. Совгіря О.В. Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник – 2-е видання – К: Юніком-Інтер, 2012. – 544 с.

Ірина Гудзь

Науковий керівник – асист. Войцева К.Ю.

Податкова оптимізація й ухилення від сплати податків: проблеми співвідношення

Податки є основним джерелом публічних доходів, відповідно, держава постійно удосконалює порядок їх справляння, вносячи зміни в законодавство. З іншого боку, платники податків зацікавлені у зниженні податкового навантаження. У результаті, на кожне удосконалення, здійснене державою, платники податків знаходять декілька способів мінімізації податку та ухилення від його сплати. У діючому податковому законодавстві не закріплено критеріїв, які б дозволили провести чітке розмежування між законним зменшенням податків (податковою оптимізацією) та ухиленням від сплати податків [1]. У зв'язку з цим актуальною видається встановлення межі де закінчується законне зменшення податкового зобов'язання і починається протиправне ухилення від сплати податку.

Податкова оптимізація, мінімізація податків (легальне зменшення податків) – це зменшення розміру податкових зобов'язань за допомогою цілеспрямованих правомірних дій платника податків, що включають повне використання усіх наданих законодавством пільг та інших законних прийомів і способів [2]. Інакше кажучи, це така організація діяльності платника податків, при якій використовуються різні способи оптимізації оподаткування, а саме: перенесення термінів сплати податків, зменшення бази оподаткування, вибір форми діяльності, правильне формування облікової політики, застосування податкових пільг.

Ухилення ж від сплати податків є незаконним способом зменшення розміру податкових зобов'язань, і полягає в тому, що платник податків з метою ухилення від сплати податку або для зниження сум податків, здійснює протизаконні дії, за які передбачена податкова, адміністративна та кримінальна види відповідальності. Серед основних шляхів незаконного ухилення розрізняють: ухилення зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності від взяття на облік у контролюючих органах; умисне заниження податкових ставок; умисно неправильне обчислення сум податків, зборів, інших обов'язкових платежів або бази оподаткування; обманні маніпуляції з податковими пільгами.

Зрозуміло, що для податкових органів наслідки ухилення та оптимізації однакові – ненадходження коштів до бюджету. Через це і ставлення контролюючих органів до платників, які займаються оптимізацією, практично таке, як і до платників, які ухиляються від оподаткування. На думку англійських податківців, “оптимізація оподаткування (avoidance) – це шляхи, за допомогою яких уряд втрачає частину податкових надходжень, які повинні були бути сплачені до скарбниці держави”, а отже, ненадходження явно свідчать про незаконність дій платників [3].

Постає питання про те, де ж знаходиться межа між законною оптимізацією оподаткування та незаконним ухиленням від сплати податків. На нашу думку, основну роль відіграє суб’єктивний момент. Якщо основною метою платника податків є здійснення діяльності, спрямованої на отримання доходу і стає необхідним зменшити витрати на оподаткування для того, щоб така діяльність себе виправдовувала (при цьому особа використовує законні способи зменшення розміру податкових зобов’язань), то це податкова оптимізація у чистому вигляді. Коли ж усі дії підприємця спрямовані на зниження податкового навантаження і досягнення цієї мети не виправдане з погляду ведення бізнесу, не відповідає договірним відносинам, які склалися на підприємстві, то дії платника податків кваліфікуються як ухилення від сплати податків.

Отже, головною відмітністю податкової оптимізації від ухилення від сплати податків є вибір і використання платником податків дозволених чи незаборонених законодавством (адже дозволено все, що прямо не заборонено законом) способів зменшення суми податкових платежів, не порушуючи при цьому встановлених чинним законодавством вимог і приписів.

Список літератури:

1. Бабін І.І. Податкове право України: навч. посібник / І.І. Бабін. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 504 с.
2. Коршунова М.В. "Уклонение" и "оптимизация" в системе налогового контроля // Финансы. - 2007. - № 5. - С. 26.
3. Мерчук Ю. Оптимізація оподаткування: суть та шляхи здійснення / Ю. Мерчук // 66-та студентська науково-технічна конференція: збірник тез доповідей. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2009. - 564 с. - С. 202-204.

Діана Гук

Науковий керівник – доц. Місевич С. В.

Вчення Іоана Солсберійського

Іоанн Солсберійський один із найвидатніших представників Шартрської школи, що намагалася поєднати ідеї античної філософії з християнською доктриною й становить одну із найяскравіших сторінок так званого середньовічного Ренесансу XII ст.

Найбільш відомими з творів Солсберійського є «Полікратік» («Policraticus sive de nugis curialium») і «Металогіки» («Metalogicon»). Твори Івана Солсберійського відрізняються простотою, стрункістю, логікою викладу, його мова і стиль стали еталоном для середньовічних вчених.

У «Полікратиці» (першому систематизованому вченні про державу епохи середньовіччя) Іоанн Солсберійський міркує про будову держави і суспільства, висловлює прихильність платонівським ідеям про те, як варто управляти державою, а також міркування про необхідні якості государя і шляхи їх досягнення. Твір «Металогіки» є першою середньовічною теорією науки, в якій видатне місце відводиться спостереженню й експерименту.

Іоанн Солсберійський намагався зібрати все, що було зроблено попередниками в галузі теології, схоластики, юриспруденції, викладанні римського права, поглядів середньовічних юристів і звести до однієї теорії з проблем держави, права і влади. Крізь усю його політико-правову та релігійну концепцію проходить ідея, що церква має право втручатися в справи держави при формуванні державних органів. Мислитель уперше ввів у європейську думку органічну теорію світського політичного ладу. Державу мислитель ототожнював з людським тілом, в якому голова – це князь; серце – сенат; судді – очі, вуха і язик держави; солдати – руки; землеробці – ноги. Душею держави є священник. Аналогія ця доводиться до того, що фінансові чиновники та зберігачі королівської скарбниці уподібнюються шлунку і кишкам, які, якщо вони переповнені через надмірну жадібність і занадто чітко утримують свої накопичення, породжують незліченні та

невиліковні хвороби, так що через їх недугу загибель загрожує всьому організму.

Вчення Іоанна Солсберійського розкрито в наступних положеннях:

- розмежування світської та духовної сфери суспільства - обидві перебувають під духовною владою. Остання також має політичний вимір, вирішуючи духовні справи може брати участь у світському житті;

- співвідношення держави з государем, як «опікуваний з опікуном»: государ відповідальний за державу, але не перед своїми підданими, а безпосередньо перед своїм Господарем (Богом);

- використання латинського слова «принцес» (державець) для позначення не тільки конкретного правителя або конкретної посади, а й правителя взагалі;

- існування двох типів монархів: перший тип керує державою відповідно до Божих законів, права, справедливості; монарх другого типу керує державою за допомогою сили, підкупу, шантажу;

- розуміння держави як єдиного організму;

- концепція тираноббивства: правителя, який служив особистому благу, народ мав право усунути від влади, проте, виправдання Іоанном тираноббивства носило, скоріше, характер попередження, але не конкретної поради вбивцям;

- обмеження королівської влади, виходячи з вимог морального закону та християнської віри.

Список літератури:

1. Философский энциклопедический словарь/ Гл. редакция: Л. Ф. Ильичёв, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – Н., Цвиркун А. Ф. История политических и правовых учений: Курс лекций. – Харьков: Одиссей, 2002. – 448 с.
2. Конончук С.Г. політична антропология Йоана Солсберійського: історико-філософський аналіз: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук: 09.00.05 / Конончук Світлана Григорівна. – К., 2012. – 167 с.
3. Фредерик Чарлз Коплстон. История средневековой философии / Пер. с англ. И. Борисовой; Послесл. М. Гарнцева. – М.: Энигма, 1997. – 512 с.

Яна Давня

Науковий керівник – доц. Гураленко Н. А.

Деонтологічні основи суддівської діяльності

Ефективність суддівської діяльності більшою мірою залежить від моральних якостей кадрового складу, ніж від досконалості законодавства. Навіть найбільш якісний закон виявиться неефективним, якщо практика застосування його судами не буде відповідати висуненим моральним вимогам. Діяльність судді відповідальна й багатогранна, вона зумовлює необхідність високого рівня особистісної зрілості й ставить певні вимоги до розвитку в нього як спеціаліста професійно-значимих і морально-етичних якостей. У правозастосуванні особливого значення набуває особа судді як носія деонтологічного потенціалу (чесність, добросовісність, почуття совісті, обов'язку, справедливості), підкріпленого дією норм чинного законодавства. Актуальними й сьогодні залишаються застереження дореволюційного правника А.Ф. Коні про те, що гарні правила діяльності і поведінки можуть втратити своє значення в недосвідчених, грубих чи несумлінних руках [1]. Як результат підготовка не просто кваліфікованих, але й високоморальних юристів (у т.ч. суддів) має стати одним із найважливіших пріоритетів державної політики.

Професіоналізм судді – це сукупність знань, інтелекту, культури, морально-психологічних якостей, які йому необхідні для повноцінного виконання посадових обов'язків; це вміння не створювати своїми діями конфлікту, бути тактичним, вірним присязі, безпристрасним, підтримувати кваліфікацію на високому рівні.

Право бути суддею *apriori* означає суспільну довіру. Суддя – це слуга суспільства, який покликаний відновити добро. Задля правильного й безпристрасного вирішення спору, у правосвідомості судді переважає, крім «індивідуального», ще й «суспільний» компонент, а сам він враховує той ідеологічний і емоційний фон, який створився в спільноті у визначених часі й місці. Різноманітне оточуюче соціальне середовище, що не є чимось абстрактним, справляє на нього вплив. А тому аналіз певної правової ситуації та прийняття суддею рішення ніколи не можна вважати суто об'єктивістським, позаособистісним, позбавленим «колективного лібідю», воно завжди має екзистенціально-правову природу.

Філософія прагматизму – філософія смислової значущості внутрішнього “Я”. На думку М. Соколова основними напрямками формування духовно-моральних якостей державних службовців є: 1) удосконалення законодавчої, нормативної бази, спрямованої на профілактику і боротьбу з негативними явищами у сфері державної служби; 2) створення (формування) механізмів суспільного впливу на чиновника; 3) вирішення моральних проблем службовців; 4) докорінне поліпшення освітнього (етичного) і виховного процесів підготовки службовців [2 с.183].

Мораль судді – це воля його совісті. Етика – це одяг його моралі. Мораль судді передбачає, що суддя у кожній ситуації повинен намагатись утілити абстрактну справедливість у конкретну дію. Суддя повинен вирішувати справу насамперед у категоріях деонтології – вільної волі, зобов’язання, відповідальності – і потім уже – в категоріях емпіричної онтології. Лише тоді, коли суддя як суб’єкт правозастосування буде вникати у правову ситуацію, коли уникатиме «механічної підтасовки» окремої норми під окремий казус, не враховуючи його особливості, право забезпечить реальне вирішення спору про право.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що простір суддівської діяльності повинен поповнюватися за рахунок досліджень, які ґрунтуються на науково-етичних посилках. Судове реформування потрібно насамперед розпочинати не з постійних дискусій про ідеальну структуру судової системи, а з реального поліпшення якості судових кадрів. Суддівські професійні кадри, суддівська еліта, повинні мислити системно, володіти високим рівнем знань нормативно-правових актів, добросовісності виконання своїх професійних обов’язків, мати творчий потенціал, почуття значущості виконуваних посадових функцій і відповідальності за їхнє правомірне здійснення.

Список літератури:

1. Кони А.Ф. Избранные произведения. – М.: Госюриздат, 1956. – Т.2. – С. 20
2. Соколов В.М. Власть-Мораль-Общество: диалектика взаимосвязи / В.М. Соколов //Государственная службы і кадровый потенциал России: история, современность, будущее: Матеріали науч.–пр. конф. – Курск, 2002. – С.179-181.

Анастасія Демчик

Науковий керівник – доц. Орловський О.Я.

Міжнародно-правове регулювання здійснення права страйк

У будь-якому демократичному правовому суспільстві працівники мають спеціальні методи для захисту своїх соціальних та економічних інтересів.

Одним із найбільш поширених методів боротьби працівників за свої економічні та соціальні права є право на страйк. Право на страйк – це загальноєвропейська юридична норма, що закріплена в конституціях Франції, Швеції, Німеччини, Португалії та інших західних державах .

Право на страйк закріплено майже в усіх нормативних актах промислово розвинених країнах з ринковою економікою. Воно або закріплено в Конституції (наприклад Франція, Іспанія, Швеція), або виводиться з конституційного права на асоціацію (наприклад, ФРН, Канада, Швейцарія), або спеціально закріплено у законодавстві (США, Нова Зеландія), або спирається на загальні принципи право, зокрема на принцип «дозволено те, що не заборонено» (Фінляндія, Норвегія), або засновано на міжнародному акті (Нідерланди).

Для Міжнародної організації праці питання про визнання права на страйк залишається досить складним. Серед 182 конвенцій та 190 рекомендацій МОП нема жодної, яка присвячувала б увагу проблемі врегулювання трудових конфліктів, включаючи страйки і локаути. МОП концентрує увагу підприємців і трудящих на принципах соціального партнерства і орієнтує їх уникати руйнівних спорів і конфліктів, а у разі виникнення останніх – звертатися до справедливого врегулювання й вирішення шляхом примирення усією своєю діяльністю, заснованою на трипартизмі, соціальному діалозі, захисті прав трудящих, МОП прагне сприяти врегулюванню трудових конфліктів шляхом переговорів між сторонами або за допомогою таких процедур, як посередництво, примирення і арбітраж

Право на страйк належить до основних прав трудящих та їх організацій і визнається одним із основних засобів, за

допомогою якого вони можуть захищати свої економічні та соціальні інтереси, сприяти їх здійсненню

Щоб страйк був законним, право на нього має бути визнано на національному рівні. Досвід західних країн свідчить, що визнання права на страйк і допущення страйків у певних юридично фіксованих рамках є необхідними умовами нормального функціонування суспільства.

МОП розглядає страйк як частину діяльності організацій трудящих, а не окремого працівника. Право на страйк не є універсальним. Воно може бути обмежене або навіть заборонене, якщо йдеться про сферу державної служби, в якій державними службовцями вважаються особи, котрі здійснюють владні повноваження від імені держави, або щодо працівників життєво важливих служб у точному розумінні цього терміна, тобто служб, припинення роботи яких може загрожувати життю, особистій безпеці або здоров'ю усього населення чи його частини. Закріплюючи право працівників і роботодавців на колективні дії, міжнародні акти поряд з визнанням права трудящих на страйк передбачають й право роботодавців на локаут. У перекладі з англійської даний термін означає буквально «бути поза або без місця». Як соціальне явище він являє собою тимчасове закриття будь-якого підприємства чи установи його власником під приводом економічних труднощів, але частіше усього у відповідь на страйковий рух персоналу. Локаут супроводжується звільненням усіх найманих працівників на невизначений строк. На відміну від страйку, локаут у більшості країн не зупиняє, а перериває дію трудового договору (конфлікту).

Отже, право на страйк закріплено сьогодні майже в усіх промислово розвинених країнах з ринковою економікою. Поряд із закріпленням права на страйк передбачається також умови, що їх обмежують і забороняють

Список літератури:

1. Чанишева Г. Право на страйк: міжнародні стандарти та законодавство України // Право України. – 2000. - № 12.
2. Європейська соціальна хартія (Турін, 18 жовтня 1961 р., в редакції від 3 травня 1996 р.).

Михайло Довбуш

Науковий керівник – доц. Жаровська Г.П.

Актуальні питання екстрадиції

На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах інтернаціоналізації всіх сфер суспільного життя і, як наслідок, глобалізації злочинності все актуальнішим стає питання співробітництва держав у сфері боротьби зі злочинністю. В останні роки постійно збільшується кількість осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів у країнах їх проживання, та які переходять від правосуддя за їх межами. Інститут екстрадиції є інструментом, за допомогою якого забезпечується принцип невідворотності кримінальної відповідальності та покарання осіб.

Екстрадиція займає особливе місце серед інших напрямів співробітництва держав в сфері охорони правопорядку і боротьби зі злочинністю. Це один з найстаріших інститутів, який не зважаючи на історичні зміни, до цих пір зберігає свої основні риси.

У результаті проведеного аналізу, ми дійшли висновку, що правове регулювання екстрадиції в Україні потребує узгодженості понять між КК України та КПК України, це зумовлено прийняттям нового КПК України. Зокрема в п. 2 ч. 1 ст. 541 КПК вказано, що: «видача особи (екстрадиція) – видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку» [4]. Прийняття таких змін зумовило внесення змін до статті 10 КК України, проте на наш погляд ці зміни не вирішили проблемні питання, а навпаки їх загострили. Зокрема, після внесення змін та доповнень змінилася назва статті, проте поняття «екстрадиції» не було визначено ні в назві ні в змісті, а тому можна вважати, що проблема щодо назви статті залишається відкритою.

Зміст статті теж зазнав змін. Ч.1 ст. 10 КК була приведена відповідно до Конституції України стосовно заборони видачі громадян України за жодних обставин, хоча до прийняття змін таким же обсягом гарантій користувалися й особи без громадянства, що постійно проживають на території України [2]. З одного боку, це положення було приведено у відповідність із Конституцією, а з іншого – позбавило апатридів, які постійно проживають на території України права на конституційний захист з боку держави та віднесло

їх до категорії таких, що можуть бути видані іноземній державі для притягнення їх до кримінальної відповідальності (ч.2 ст.10 КК України), що на наш погляд є нелогічним.

Крім того, ст. 10 КК України була доповнена ч. 4, в якій йде мова про виконання вироку іноземного суду на території України. Ввівши дане положення до КК України законодавець фактично прийняв умови, які передбачені Римським Статутом, хоча такий на даний момент не ратифікований ВР, а отже, його положення є такими, що дещо суперечать Конституції, відповідно до Висновку Конституційного Суду України від 11.07.2001 р. № 3-в/2001 Римський статут Міжнародного кримінального суду в частині, що стосуються положень про Суд як орган, визнано таким, що не відповідає Конституції України. Тому постає питання чи є ч. 4 ст.10 КК України такою, що відповідає Конституції і чи можна взагалі застосовувати її положення на практиці ?

Одним з важливих досі не вирішених у правовому полі питань екстрадиції є те, що на даний час між Україною та деякими зарубіжними країнами немає угоди про екстрадицію. На наш погляд, це може бути однією із формальних підстав уникнення винною особою відповідальності та покарання за вчинене.

Отже, інститут екстрадиції є незмінним інструментом, за допомогою якого забезпечується принцип невідворотності кримінальної відповідальності. Зміни та доповнення, які були внесені законодавцем, свідчать про актуальність і розвиток даного інституту, хоча й надалі існує низка питань та протиріч, які потребують правового врегулювання з метою забезпечення дії механізму екстрадиції в Україні.

Список літератури:

- 1.Березняк В.С. Історія становлення та розвитку інституту екстрадиції в Україні // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ № 2 (54) 2011 р.
- 2.Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996, № 30. – Ст. 141.
- 3.Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001, № 25-26. – Ст. 131.
- 4.Кримінально-процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013, № 9-10. – № 11-12, № 13. – Ст.88.
- 5.Свистуленко М.П. Екстрадиція в правовій системі України: основні кримінально-правові аспекти // – К., 2005. – 237 с.

Уляна Довгошия

Науковий керівник – доц. Бунчук О.Б.

Ідея природного права у творчості С. Оріховського

Теорія природного права осмислює права людини як вроджені, природні й невідчужувані, які органічно виникають із логіки буття живої людини, духу народу, ментальності, культури, є втіленням і виразом рівної міри справедливості й свободи, формальної рівності суб'єктів права.

На вітчизняному ґрунті ще в першій половині XVI ст. ідею природного права обґрунтував С. Оріховський (1513 – 1566), який написав трактат “Про природне право”. На жаль, ця праця не збереглась. Тому про погляди мислителя на природне право дізнаємося з таких праць мислителя, як “Про турецьку загрозу”, “Напучення польському королю”, “Компас”. Важлива епістолярна спадщина С.Оріховського. Його твори з суспільно-політичної проблематики сприяли утвердженню теорії природного права у Польщі й Україні XVI ст.[3].

Філософські та суспільно-політичні погляди С. Оріховського, проблеми природного права у його творах досліджували М.Братасюк, Д.Вирський, В.Литвинов, І.Майданюк, Р.Множинська, Х. Хвойницька.

С. Оріховський вважав, що природне право (закон) вище за людські закони, тому останні, при потребі, можна змінювати. Мислитель звертав увагу на проблеми державного правління, декларував положення про те, що держава виникла внаслідок суспільного договору. Творення держави, на думку С.Оріховського, є актом свідомої діяльності людей, наслідком їхнього договору заради встановлення загального миру і гарантування безпеки. Ідея суспільного договору, який виражав волю народу та його суверенність, – головна тема відомого трактату С.Оріховського “Напучення польському королю” (1543). Автор висловив розуміння людини як важливого чинника в утворенні держави, яка має право своє майбутнє створювати власними руками. Владу королю дає народ, в її основі – не страх, а повага і любов підданих. Земне життя вимагає спрямування всіх зусиль людини до найкориснішого використання земного часу. С.Оріховський пропонує

“компромісну” версію походження держави, називаючи внутрішніми чинниками її виникнення розум і мову, які вважає “Божим даром” [1].

Вихідним принципом функціонування держави, на думку С.Оріховського, виступає принцип вільного блага, основними ідеями – патріотизм, служіння державі, суспільна активність громадян, чий інтереси підпорядковані спільному благу. Душею такої держави повинна бути справедливість, яка полягає в тому, щоб кожний отримав те, що йому належить [2].

Важливим чинником у теорії походження держави С.Оріховський вважав принцип природного права – суворе дотримання договору, порушників якого він зараховує до найбільших злочинців. Серед принципів природного права мислитель називає такі: право власності, рівних можливостей, дотримання договорів; право на життя, мир, злагоду в суспільстві; на справедливість, на шлюб. Теорія природного права ставила на перше місце невідомі раніше поняття вроджених для кожного індивіда особистих свобод. Їхня відсутність, на думку мислителя, є свідченням дикунства, варварства, деспотизму і суперечить природному праву [4].

Отже, у спадщині українського гуманіста С. Оріховського обґрунтовано ідею природного права, розглянуто питання подолання свавілля (неправа), яке заперечує природні права людини, порушує принцип формальної рівності людей у свободі та справедливості.

Список літератури:

1. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV – початку XVII століття / В.Литвинов. 1. – К.: Основи, 2000. – 472 с.
2. Майданюк І. Ранній український гуманізм про людину та її природні права / І.Майданюк //Наукові записки. “Філософія”. – Острог: Острозька академія. – Вип.3. – 2008. – С. 64-72.
3. Множинська Р.В. Теорія природного права у творах Станіслава Оріховського (перша пол. XVI ст.) / Р.В. Множинська // Українське релігієзнавство. – 2010. - №55. – С. 5-11.
4. Множинська Р.В. Станіслав Оріховський і Теофан Прокопович: контрверсійність поглядів на ідеальну форму державного правління / Р.В. Множинська // Мультиверсум: Філософський альманах.– К. – Вип.76. – 2008. – С. 160-170.

Віталій Долинський

Науковий керівник – асист. Рарицька В.Б.

Соціальні спільноти як суб'єкти конституційних правовідносин

У сучасній науці конституційного права досить складною залишається проблема визначення кола суб'єктів конституційно-правових відносин та їх правового статусу. Вирішення цього питання надзвичайно актуальне, адже саме суб'єкти є первинним елементом структури конституційних правовідносин. У науковій літературі під суб'єктами конституційних правовідносин розуміються особи, організації або інші утворення, за якими законом визнається здатність бути носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [1; 26]. У чинному законодавстві України не існує нормативно-правового акта, в якому сформульовано вичерпний перелік суб'єктів конституційних правовідносин. У зв'язку з цим вчені по-різному розглядають їх суб'єктний склад [6; 25].

Усі суб'єкти конституційно-правових відносин безумовно відіграють важливу роль у суспільстві, але є один найголовніший суб'єкт без якого ніякі відносини не мали б жодної мети, – це суб'єкт, який у демократичній державі завжди є джерелом влади, тобто, народ, нація, чи виборчий корпус.

Ці три терміни застосовуються окремо, однак використовуючи їх, маємо на увазі один і той же – правоздатні та дієздатні громадяни кожної держави, що беруть активну участь у політичному житті, без яких неспроможна існувати держава, це суб'єкт конституційного права, що обслуговується державою [3; 34]. Усі три зазначені поняття можна об'єднати в одне, – соціальні спільноти.

Учені-соціологи розуміють під соціальною спільнотою сукупність людей, яку характеризують умови їх життєдіяльності, загальні для даної групи індивідів; приналежність до територіальних утворень, що історично склалися, приналежність групи взаємодіючих індивідів до тих або інших соціальних інститутів [2; 145]. У конституційному праві соціальними спільнотами виступають український народ, корінні народи, населення, нація, національні меншини, етнічні групи, і т.д. [4; 36].

Здавна соціальні спільноти забезпечували людям засоби до існування, спільну протидію силам природи, іншим племенам, – усе

це допомогло людству не тільки вціліти, а й закласти основи подальшого прогресу, розвитку цивілізації. Соціальні спільноти виникали під впливом об'єктивної необхідності та в ході історичного розвитку [5; 48]. Вони відзначаються великим різноманіттям видів та форм. Найбільш актуальними соціальними спільнотами – учасниками конституційно-правових відносин є нація та народ. Українська нація – це спільність людей, об'єднаних політичними інтересами, усвідомленням своєї спільності на певній території, єдиним громадянством, менталітетом, духовно-культурними цінностями і надбаннями, правами і обов'язками. Український народ - це громадяни України всіх національностей, наділені всією повнотою публічної влади у державі. Саме він є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні, йому належить виключне право визначати і змінювати конституційний лад в Україні, вирішувати інші важливі питання суспільного та державного життя [6; 25].

Попри надзвичайну важливість зазначених суб'єктів як учасників конституційних правовідносин, змістовне наповнення їх правосуб'єктності не дістало належного нормативного обґрунтування як на конституційному, так і законодавчому рівнях. Визнання соціальних спільнот як повноправних суб'єктів конституційних правовідносин, визначення їх правового статусу, дозволить надати цільового змісту зазначеним відносинам та закласти в Україні начала дійсно демократичної держави.

Список літератури:

1. Георгіца А. З. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник. – Чернівці: “Рута”, 2000. – 424 с.
2. Дворецька Г. В. Соціологія: Навч. посіб. / К.: КНЕУ, 2002.- 472 с.
3. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навч. посіб. / В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков; За ред. В.М.Бесчастного. - К.: Знання, 2007. - 467 с.
4. Совгіря О. В. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. / О.В. Совгіря, Н.Г. Шукліна. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 544 с.
5. Теремко С. Соціологія. – 2001. – [Електронний ресурс]: <http://chitalka.net.ua/zmist/98.html>
6. Шаптала Н. К. Конституційне право України: Навч. посіб. / Н. К. Шаптала, Г. В. Задорожня – Запоріжжя: Дике Поле, 2012. – 472 с.

Оксана Зушман

Науковий керівник – доц. Гураленко Н. А.

Розуміння як форма правового мислення

Розуміння – умова осмислення соціального буття, спосіб існування розуміючого; специфічна форма мислення конкретними даностями – «герменевтичними предметами», що характеризуються двома моментами: по-перше, ці даності завжди представляють дещо більше ніж «дане», тобто розуміння специфічним способом трансцендентує безпосередньо дане, проникаючи у «внутрішні», «глибинні», по відношенню до якого безпосередньо дане є «виразом», «об'єктивізацією», «знаком»; по-друге, ці даності виражаються поняттям «герменевтичне коло» й передбачають циклічний характер процесу розуміння – для розуміння всього тексту необхідне розуміння його частини, але розуміння частин неможливе без розуміння цілого.

Герменевтичне коло є важливим інструментарієм герменевтики, істотною конструкцією співвідношення між цілим і частиною. У герменевтиці «рух розуміння постійно переходить від цілого до частки і навпаки»; знання цілого передбачає як знання його частин, так й зв'язків між ними. При цьому є два типи стосунків «частина-ціле»: перший тип – відношення частини до всього цілого, другий тип – відношення цілого як частини до всієї сукупності зовнішніх і внутрішніх умов життя як цілого [1]. «Розірвати» круг герменевтики можна тільки через сенс значення, тому читання тексту можна розглядати як співавторство, конструювання значення. Фундатор феноменологічної герменевтики – М. Гайдеггер стверджував, розуміння – сутнісна характеристика людського існування, первинна форма людського співжиття; це не тільки метод історичного мислення, але і основа філософії. При цьому рух у колі розуміння вченим бачився вже не як наближення до задуму автора, а як співавторство, конструювання значення. Інтерпретатор і текст, що інтерпретується, – не два ізольовані світи, а суть одне: «Будь-яке розуміння є в кінцевому рахунку саморозуміння». М. Гайдеггер відстоює положення про те, що лише на основі розуміння (коли світ і людина невіддільні) формується свідомість, мислення (коли людина перетворюється на суб'єкт, а світ — на об'єкт і вони розділяються). Спочатку - перебування і розуміння, а потім -

мислення, свідомість, рефлексія. Розуміння завжди активне. Людському «Я» властиво привносити у раціонально-логічну або образну модель досліджуваного предмета свої власні, додаткові штрихи й акценти. У результаті на предмет пізнання накладається відбиток не тільки інтелекту, а й почуттів, інтуїції, всієї особистості того, хто прагне до розуміння.

Оскільки розуміння як розумовий процес є невід'ємним від мови і певної системи знаків, то застосування положень герменевтики передбачає мовно-знакову сторону розуміння. Доступність, об'єктивація понять здійснюється через різноманітні їх матеріальні знаки (інструменти природної мови – виголошені або написані слова чи графічні зображення). Проблема мовного вираження є онтологічною проблемою самого розуміння. Існування людини нерозривно пов'язане з переживанням нею свого буття, яке виражається в наявності «досвіду світу». На думку представника німецької філософії права Г. Г. Гадамера, саме у мові закладено основні механізми формування «досвіду світу». Тільки в мові відкривається істина буття. Мова – те середовище, де «Я» і «світ» виражаються в початковій взаємозалежності. Мова конструє світ людини, визначає спосіб людського буття. Висловити своє бачення через мову означає одержати перше існування. Мова подає вихідні схеми людської діяльності ще до вираження світу в поняттях, забезпечує до-понятійне та до-рефлексивне опанування світу.

Традиція права визначає межі правового мислення. Осмислення права завжди виглядає як герменевтичне коло, тому що буття права (як і буття у цілому) має часовий характер, а учений-правознавець не віддільний як від «позаісторичної» позиції, так й позачасової. Не достатнє і вивчення самої традиції, адже, юрист як історик вивчаючи її, ніколи не виходить за межі цієї традиції, а лише «рухається в її колі». [2]

Список літератури:

1. Дамірлі М.А. Специфіка компаративістсько-правової герменевтики / М.А. Дамірлі // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. – Одеса : Юрид. літ., 2009. – Вип. 50. – С. 31–36.
2. Бірюков Р.М. Теорія метафори, герменевтика та проблеми методології правової науки / Р.М. Бірюков // Актуальні проблеми держави і права : збірник наук. праць. – Одеса : Юрид. літ-ра, 2009. – Вип. 50. – С. 54–59.

Габрієла Іринич

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Юридична природа рішень

Конституційного Суду України

Тлумачення норм права набуває все більшого значення в сучасному конституційному судочинстві України. Це зумовлено необхідністю забезпечувати функціональну стабільність Конституції України за посередництвом переосмислення деяких його положень навіть при незмінності його тексту.

Конституційному Суду України (КСУ) - єдиному судовому органу конституційного контролю в Україні надана така можливість - за допомогою офіційного тлумачення здійснювати контроль за відповідністю Конституції України законів та інших правових актів (відповідно до статей 147, 150). Виступаючи гарантом захисту основних прав та свобод людини і громадянина, закріплених в Основному Законі України, Конституційний Суд України може попередити потенційну загрозу порушення цих прав за допомогою загальнообов'язкового роз'яснення положень конституційних норм. При цьому рішення КСУ має відповідати не лише букві, а й духові закону, загальним принципам права [3].

Виникає питання – наскільки КСУ зв'язаний своїм попереднім рішенням, при наступному тлумаченні? На практиці бачимо, що КСУ в деяких випадках старанно уникає згадок про свої попередні рішення, в інших - змінює свої позиції на протилежні. Наприклад, порівняємо зміст Ухвали КСУ від 5 лютого 2008 р. №6-у/2088 [1] та Рішення від 28 червня 2008 р. №13-рп/2008. Відповідно до Ухвали, повноваження КСУ не поширюються на наступний конституційний контроль за законом, яким вносяться зміни до Конституції України, що набрав чинності: "з набуттям чинності Законом №2222-IV його положення, оскаржені суб'єктом права на конституційне подання, є фактично положенням Конституції України, прийнятої 28 червня 1996 року". Однак, у Рішенні №13-рп/2008 КСУ вважає, що саме він "повинен здійснювати наступний конституційний контроль і щодо закону про внесення змін до Конституції України після набрання ним чинності" [2].

На думку багатьох вчених при виникненні законодавчих колізій, перевага повинна надаватися більш пізньому (новому) акту. Та водночас, якщо законодавець має право переглядати свої акти, то КСУ не володіє таким повноваженням. Самообмеження Конституційного Суду у здійсненні функції охорони Конституції України передбачає, що обов'язковість рішень Конституційного Суду України, зокрема у справах щодо офіційного тлумачення, стосується й самого органу конституційної юрисдикції. За будь-яких умов ні Конституція України, ні Закон "Про Конституційний Суд України" ніяких інших застережень стосовно їх обов'язковості не містять. У цьому випадку Конституційний Суд України, по суті, уповноважений діяти за принципом внутрішнього прецеденту, у основу якого покладено ідею *stare decisis* ("вирішую так, як було вирішено раніше") [4, С.54]. Очевидно, що орган конституційної юрисдикції "зв'язує" себе власними рішеннями і може відмовитись від них лише за результатами зміни норм, які вони тлумачили.

Для запобігання виникненню таких колізій було б доречно закріпити в Законі України "Про Конституційний Суд України" виняткової можливості Конституційного Суду України за певних умов переглядати свою передню правову позицію. І при цьому наводити у своїх контроверсійних рішеннях обґрунтовані причини переінтерпретації судом певних юридичних норм.

Список літератури:

1. Ухвала Конституційного Суду України від 05.02.2008 № 6-у/2008 // Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/va06u710-08>
2. Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2008 року № 13-рп/2008 // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-083>
3. Конституційне право України: підручник для студентів в.н.з. / За ред. акад. АПрН України, д.ю.н., проф. Ю. М. Тодики, д.ю. і політ. наук, проф. В. С. Журавського. — К.: Вид. дім «Ін Юре», 2002. — 544 с. // Електронний ресурс <http://uristinfo.net/2010-12-18-14-34-28/9-2010-12-18-14-33-20/166-roz20.html>
4. Шаповал В. Офіційне тлумачення як функція Конституційного Суду України (проблеми теорії) // Вісник Конституційного Суду України. – 1999. – № 3. – С. 52-57.

Роман Каізер

Науковий керівник – асист. Костя Д.В.

Особливості структури податкового процесу

Предметно-функціональна характеристика структури податкового процесу дозволяє стверджувати, що він складається з податкових проваджень, які, у свою чергу, містять податкові процедури. Такі вчені, як Боднарук Ю.В. М.В. Карасьова і С.Н. Махіна поділяють думку у тому, що провадження - це достатньо великий підрозділ у структурі як податкового так і будь-якого іншого юридичного процесу. Воно складається із сукупності взаємозалежних процедур, кожна з яких являє собою урегульований законодавством порядок здійснення певної дії, спрямованої на досягнення конкретного правового результату.

Отже, податковий процес складається із податкових проваджень, кожне з яких містить дві і більше податкових процедур. Це "статичний" погляд на структуру податкового процесу.

Податковий процес характеризується відсутністю чіткої послідовності перебігу стадій реалізації податкового зобов'язання. Він розпочинається, як правило, зі стадії добровільного виконання податкового зобов'язання, але на будь-якій стадії може завершитись. Існує ряд проваджень, що відбуваються паралельно із загальним податковим процесом і не включаються до жодної стадії реалізації податкового зобов'язання. Як провадження та процедури різних стадій, так і самі стадії, можуть відбуватися одночасно. [1]

Структурно податковий процес є системою податкових проваджень, які розподілені за стадіями реалізації податкового зобов'язання. Податковий процес являє собою не просто сумарне поєднання певних компонентів, таких як податкові провадження і процедури, а складається з елементів, строго організованих за своїми змістовими ознаками, що потребує їх внутрішньої узгодженості та функціональної взаємодії.

Податковий процес відрізняється комплексною правовою природою, численними (у т.ч. й зворотними) зв'язками між окремим його складовими, хоча в цілому підпорядкований єдиній меті – сприянню і забезпеченню своєчасного, правильного і повного виконання платником податку (податковим агентом) його податкового зобов'язання [2, с. 93].

Усі податкові провадження за критерієм характеру зв'язку з податковим зобов'язанням можна поділити на облікове провадження (зв'язок якого з реалізацією податкового зобов'язання опосередкований) та всі інші провадження, які мають місце саме на стадіях реалізації податкового зобов'язання. Останні у свою чергу, включають «закріплені» провадження, які можуть порушуватися лише на окремій стадії податкового процесу і так звані "наскрізні" провадження, які можуть мати місце на будь-якій стадії реалізації податкового зобов'язання.[3]

Отже, податковий процес характеризується "двовекторною" спрямованістю. Першому вектору відповідає провадження з обліку платників податків. Другому – усі інші податкові провадження.

Список літератури:

1. Боднарук Ю.В. Податкові провадження в Україні: теоретико-правові засади // Дисертація канд. юрид. наук. – Одеса, 2008. – 247 с.
2. Байтин М. И., Яковенко О.В. Теоретические вопросы правовой процедуры // Журнал российского права. – М.: Норма, 2000. – № 8. – С. 93-102.
3. Махина С.Н. Административный процесс: Проблемы теории, перспективы правового регулирования. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1999. – 232 с.

Артем Коваленко

Науковий керівник – доц. Карвацька С.Б.

Громадянське суспільство як фактор соціального миру в Україні

Останніми роками науковці, політики і юристи, які досліджують проблеми становлення демократичної держави та громадянського суспільства, дедалі частіше вживають такі терміни, як «консолідована демократія», «консолідація демократії», «консенсусна демократія» тощо. Збільшується також кількість громадян, котрі розуміють, що Україна, як нова демократична держава, не може функціонувати й стабільно розвиватися без вироблення єдиного вектора свого розвитку, без постійного пошуку та досягнення компромісів як між громадянами усіх регіонів, національностей, етнічних і релігійних груп, так і між основними політичними силами в представницьких органах влади, а також між державними органами та інститутами громадянського суспільства, що виступають на захист і забезпечення тих чи інших прав, свобод та інтересів людини і громадянина.

Усе це змушує політиків робити взаємні поступки й доходити консенсусу з багатьох питань подальшого суспільного розвитку, а науковців – до творчого пошуку нових механізмів (форм, методів, способів і засобів) досягнення компромісів і вироблення правових умов для прийняття відповідних консенсусних рішень. Адже «успішність процесів формування політичної, загальногромадянської нації, що передбачає винайдення суспільного компромісу стосовно норм і суспільних цінностей, легітимності влади, залежить від паралельних процесів демократизації держави, формування консолідованої демократії» [2, С. 36].

Ідея громадянського суспільства є одним із найцінніших досягнень світової політико-правової думки. Поняття «громадянське суспільство» склалося не відразу, зміст його формувався та збагачувався поступово: протягом кількох століть виникли і розвивалися нові концептуальні уявлення щодо сутності громадянського суспільства, його структури та ознак.

Термін «громадянське суспільство» використовувався для характеристики типу політичної асоціації, члени якої підпорядковуються дії її законів, завдяки чому забезпечуються мирний порядок і добре правління. За цією давньою традицією – витоки якої йдуть від ідеї поліса в Аристотеля, у Цицерона – громадянське суспільство і держава ототожнюються: бути громадянином держави означає бути членом громадянського суспільства і поводитися відповідно до його законів[1, С. 106].

Однак з другої половини 18 ст. класична концепція громадянського суспільства набуває змін. Новий підхід у відношенні «громадянське суспільство - держава» формується шляхом консолідації поглядів щодо того, що громадянське суспільство має право захищати себе від держави. Прикладом такого розуміння проблеми стала праця Т. Пейна «Права людини» (1791-1792 рр.). Ідеолог американської політичної думки Т. Пейн вважав, що людині від природи притаманне прагнення до громадянського життя. Це змушує індивідів будувати свої відносини на принципах солідарності та змагання.

Отже, громадянське суспільство існує апріорі, доісторично, а легітимна держава – це не більше як делегування їй владних повноважень, визначення її допоміжного характеру щодо суспільства. Чим більш зрілим є громадянське суспільство, тим більше воно саморегулюється і тим менше потребує управління з боку держави.

Поступове налагодження ефективної взаємодії між державою та інститутами громадянського суспільства стане передумовою досягнення громадянської злагоди, зміцнення демократичної держави та становлення в Україні консенсусної демократії.

Список літератури:

1. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, прав. Конструкції та наук. концепції): навч. посіб. / За ред. О.В.Зайчука, Н.М.Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2008. -
2. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: ІНСД, 2011. – 432 с.

Марія Кондро

Науковий керівник – доц. Волощук О. Т.

Контрасигнатура: поняття та сутність

Одним із напрямів взаємодії уряду та глави держави слід вважати сферу відносин щодо скріплення актів останнього підписами членів уряду (контрасигнування). Наявність інституту контрасигнації свідчить про те, що глава держави і уряд повинні взаємодіяти у процесі виконання своїх повноважень. При цьому інститут контрасигнатури виступає як проміжна ланка, яка поєднує політичну і правову сфери держави.

Безперечно, в науці конституційного права приділяється суттєва увага проблемам взаємовідносин органів державної влади. Серед найбільш ґрунтовних досліджень потрібно виділити напрацювання таких учених, як В. Авер'янов, Я. Берназюк, І. Дахова, С. Серьогіна, О. Совгіря, В. Шаповал тощо. Однак саме у плані дослідження інституту контрасигнатури праць на даний час доволі мало.

Енциклопедичний словник «Малый энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона» роз'яснює, що контрасигнатура – це «скріплення акта глави держави підписом міністра, що означає, що юридичну і політичну відповідальність за даний акт несе міністр, який його підписав». Контрасигнатура – не просто візування правового акта, що видається, а процедура, яка передбачена конституціями ряду країн (Франція, Австрія, ФРН та ін.) і яка набуває в такий спосіб правового значення. Особа (прем'єр-міністр чи міністр), що скріпила своїм іменем правовий акт, бере на себе політичну і юридичну відповідальність за нього. Російський вчений Алексєєв О. С. ще на початку ХХ ст. зазначав, що "за панівним у сучасній літературі поглядом, скріплення міністрами актів глави держави має подвійне значення: по-перше, надає цим актам юридичну силу, по-друге, слугує обґрунтуванням відповідальності міністрів за ці акти перед судом і перед парламентом" [3, с. 53]. Єрмоліна В. П. вважає, що існування інституту контрасигнування свідчить про участь глави держави за умов парламентарного правління у здійсненні виконавчої влади. Загалом, як зазначає В. М. Шаповал, «в усіх державах зі змішаною республіканською і парламентарними формами правління, крім тих, що утворилися на терені колишнього СРСР, важливим засобом забезпечення главою

держави своєї компетенції є контрасигнування. Без такого підпису рішення не дійсне» [4, с. 233]. О. Волощук вважає факт скріплення акта глави держави ознакою того, що юридичну і політичну відповідальність за цей акт вже несе Прем'єр-міністр України та відповідний міністр, як і всю повноту відповідальності за конституційність, обґрунтованість і результативність такого акта [1, с. 59]. На думку О. Скрипнюка і В. Федоренка, контрасигнація розглядається як механізм обмеження владних повноважень глави держави або колективної відповідальності за реалізацію правового акта держави [2, с. 34]. Цікаво, що за підрахунками українських дослідників, акти Президента України, які підлягають скріпленню підписом, становлять 46 % від загальної кількості виданих ним актів.

Європейська практика свідчить, що контрасигнування є важливим механізмом системи стримувань і противаг, який: забезпечує гарантії проти зловживань повноваженнями з боку обох сторін, які ставлять свої підписи, – глави держави і глави уряду; засвідчує законність видання акта глави держави, його відповідність Конституції; вказує на колегіальність прийнятого рішення.

Отже, можна зробити висновок про те, що інститут контрасигнатури – це не тільки засіб зняття юридичної відповідальності з глави держави за видані ним акти і перенесення її на уряд та контролю урядом глави держави, а передусім – це засіб досягнення між цими органами компромісу щодо вирішення тих чи тих питань державного управління.

Список літератури:

1. Волощук О. Т. Акти Президента: проблеми визначення юридичної природи (на прикладі конституційних норм України, Росії та Франції) / О. Т. Волощук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. Вип. 333: Правознавство. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 56–60.
2. Скрипнюк О. В., Федоренко В. Л. Нормотворча та нормопроектна діяльність Президента України: поняття, зміст, ключові ознаки / Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення: монографія / О. В. Скрипнюк, В. Л. Федоренко, Ю. Г. Барабаш, Я. О. Берназюк та ін. – К.: НАДУ, 2011. – 344 с.
3. Цит. за: Єрмолін В. П. Конституційні засади виконавчої влади в Україні (проблеми теорії і практики): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / Єрмолін Володимир Павлович. - К., 2002. – 200 с.
4. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник / 4-е стереотипне видання / В. М.Шаповал. – К.: АртЕк, 2001. – 264 с.

Марина Костюк

Науковий керівник – доц. Костя Д. В.

**Актуальні питання співвідношення норм
інтеграційного та національного податкового права в
країнах ЄС**

На сучасному етапі формування Європейського союзу, проблема співвідношення норм інтеграційного та національного права є центральною у сфері дослідження багатьма науковцями. Актуальність наукового пізнання податкового права ЄС, обумовлена важливим значенням й особливою роллю правових податкових механізмів у межах поглиблення європейської економічної інтеграції, розвитку єдиного внутрішнього ринку Євросоюзу, формування у рамках ЄС правового, економічного і валютного союзів [1, с.43].

Проблемами співвідношення норм інтеграційного та національного податкового права ЄС займалися такі науковці фінансового права як: С.С.Алексєєв, Л.К.Воронова, О.Н.Горбунова, Є.Ю. Грачова, А.С. Захаров, В.С. Нерсєсянц, Р.О. Халфіна, Н.І.Хімічева, та ін.

Як зазначає А.С. Захаров, до основних напрямів гармонізації податкових систем в інтеграційних процесах держав-членів ЄС, можна віднести такі: по-перше, гармонізація принципів побудови податкових систем. Ці принципи в різних країнах мають багато спільного, однак існує і досить суттєва специфіка, яка визначається історичними тенденціями та сучасним станом розвитку національних економік, відмінностями цілей, методів і засобів реалізації державної економічної політики, в рівні життя населення і пріоритетах соціальної політики та ін.

По-друге, гармонізація структури податкових систем. Звичайно, забезпечити повну ідентичність переліку податків і зборів в кожній країні неможливо, оскільки в деяких країнах відсутні окремі об'єкти оподаткування. Співвідношення податків на споживання і прибуткових податків, співвідношення податкового навантаження на юридичних і фізичних осіб, визначення переліку податків, які є основою формування доходів бюджету [2, с.95].

По-третє, гармонізація концепцій прямого і непрямого

оподаткування на основі застосування загальних принципів, які регламентують порядок оподаткування кожного із бюджетоутворюючих податків.

На думку Г.П. Толстопятенко, одним із напрямів інтеграції являється зближення принципів підходів і механізмів податкового регулювання. Концепції побудови податкових систем різних держав передбачають суттєві відмінності у підходах до реалізації регулюючої функції оподаткування і різні механізми податкового регулювання по однакових податках та зборах. Завданням гармонізації оподаткування в цьому напрямі є напрацювання загальних підходів до визначення допустимої інтенсивності податкового регулювання [3, с.61].

Зазначимо, що під час реалізації одного із заходів в рамках Міжнародної податкової програми виникла ідея підготувати типовий Світовий податковий кодекс. Його основна мета – дати можливість країнам, які знаходяться на шляху ринкових реформ, регулювати податкові відносини на науковій основі із застосуванням єдиної термінології та єдиного трактування усіх явищ і фактів [1, с 54].

Отже, варто зазначити, що з метою співвідношення норм інтеграційного та національного податкового права ЄС відбувається гармонізація національних законодавств, Рада і Комісія ЄС приймають директиви, які дозволяють зблизити національні правові норми в встановлених термінів на вирішення інтеграційні завдання без істотного порушення податкового суверенітету держав-членів.

Список літератури:

1. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу: Навч. посіб: [Пер. з англ.] / В. Кернз. – К.: Т-во «Знання» КОО, 2002. – 347 с.
2. Захаров А.С. Налоговое право Европейского Союза: действующие директивы ЕС в сфере прямого налогообложения / А.С. Захаров. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 144 с.
3. Толстопятенко Г.П. Европейское налоговое право. Сравнительно-правовое исследование. — М.НОРМА, 2001. — С. 2-12.

Марічка Крисько

Науковий керівник – доц. Донченко О. П.

Поняття «права» і «свободи» людини

У юридичній літературі і законодавстві повсюдно зустрічається усталена юридична формула «права і свободи» людини. Такі вітчизняні науковці, як С.В. Бобровник, О.В. Петришин, В.Ф. Погорілко, П.М. Рабінович, О.Ф. Скакун та ін. здійснюють співвідношення вказаних понять у пошуку їх спільних і відмінних рис.

Так, П.М. Рабінович визначає «права і свободи» людини як її певні можливості, необхідні для її існування й розвитку у конкретно-історичних умовах, які об'єктивно зумовлюються досягнутим рівнем розвитку суспільства і мають бути загальними та рівними для всіх людей. При цьому автор підкреслює, що відмінність між поняттями «права» і «свободи» людини є не абсолютною, а відносною. Справді, як бачимо, принципова спільність понять «права» і «свободи» людини полягає в тому, що вони відображають людські можливості.

За О.Ф. Скакун, термін «свобода» означає можливість вибору і здійснення певних дій, наслідком чого є оволодіння суб'єктом певним суспільним благом, тоді як термін «право», на думку авторки, безпосередньо забезпечує оволодіння останнім.

В.Ф. Погорілко вважає, що різниця між поняттями «права» і свободи» певною мірою умовна. І те й інше означає юридично визнану можливість кожного обирати вид і міру своєї поведінки як людини, як громадянина держави. Проте поняття «свобода» більшою мірою відбиває самостійність особистості, невтручання у її внутрішній світ. Це можна простежити у змісті багатьох міжнародних і конституційно-правових актів. Зазначимо, наприклад, що за допомогою категорії «свобода» сформульовані ст. 23, 29, 33-36, 43, 54 Конституції України, які проголошують вільний розвиток особистості, свободу пересування, свободу думки і слова, світогляду і віросповідання, свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації, вільну працю, свободу творчості.

Заслуговують на увагу і твердження С.В. Бобровник про те, що «права» людини невід'ємні від суспільних відносин. Саме

вони визначають спосіб буття індивіда. Права людини встановлюють міру «свободи», що, з одного боку, забезпечує реалізацію суб'єктивних інтересів, а, з іншого – не порушує можливостей, наданих іншим суб'єктам суспільних відносин. Відповідно, права людини – це складне, багатоаспектне явище, пов'язане з генезою правових норм, які формулюють ці права.

О.В. Петришин розглядає «права» людини як вираження і гарантування певної норми її свободи і відповідальності, яка є формальною, оскільки не повинна залежати від інших характеристик – раси, кольору шкіри, статі, політичних, релігійних та інших уподобань. Водночас права людини мають й свій власний зміст – свободу, що визнається вагомим надбанням для гармонійного розвитку як особистості, так і суспільства.

Отже, поняття «права» і «свободи» людини, як і відповідні до них явища, не є цілком тотожними. «Права» і «свободи» як явища розрізняються головним чином за шляхами, засобами їх здійснення та забезпечення. Права людини забезпечуються, як правило, наявністю певних юридичних засобів, механізмів (наприклад, право на працю, на охорону здоров'я, на освіту). А свободи людини у багатьох випадках можуть забезпечуватись і без такого втручання держави; її місце щодо них полягає в охороні, у непорушуванні й захисті відповідних можливостей людини: свободи пересування, свободи думки і слова, свободи світогляду та віросповідання тощо.

Список літератури:

1. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] / М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Богачова та ін.; За ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. – Харків: Право, 2002. – 432 с.
2. Погорілко В.Ф, Головченко В.В, Сірий М.І. Права та свободи людини і громадянина в Україні. – К.: Ін Юре, 1997. – 52 с.
3. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.
4. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 520с.
5. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В.Зайчука, Н.М.Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.

Галина Кульба

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Поняття й особливості конституційного делікту

Чинна Конституція України взяла курс на побудову демократичної, соціально-правової держави, для якої необхідною умовою є реальність Конституції та конституційно-правових норм. Гарантією реалізації цих норм є конституційно-правова відповідальність, застосування якої у наш час обтяжується значною кількістю проблем. Однією з таких проблем є проблема конституційного делікту в Україні.

Підставою юридичної і, відповідно, конституційної відповідальності є одночасно і конкретна правова норма, що порушується (нормативна або юридична підстава), і самі протиправні дії або бездіяльність (фактична підстава) [2, С. 7]. Конституційно-правовий делікт – фактична підстава конституційно-правової відповідальності.

На думку Погорілка В.Ф. і Федоренка В.Л., конституційний делікт є протиправним винним діянням суб'єкта конституційного права, що є сукупністю конкретно визначених складових елементів, має політичний характер, порушує норми та принципи конституційного права і є підставою для настання ретроспективної конституційно-правової відповідальності [3, С. 512]. Спробуємо проаналізувати дане визначення. По-перше, оскільки в даному визначенні йдеться про реального, а не потенційного учасника конституційно-правової відповідальності, доречніше говорити про суб'єкта конституційно-правових відносин, а не права. По-друге, треба додати що цей суб'єкт має бути наділений деліктоздатністю (народ, нація, корінні народи та національні меншини не наділені такою). По-третє, правопорушення даного виду може проявлятися не лише у формі дії, але і бездіяльності. По-четверте, при визначенні поняття не названо таку його ознаку як суспільну небезпечність. Конституційно-правова відповідальність має справу з найбільш важливими суспільними відносинами, тому посягання на них обов'язково містить у собі суспільну небезпечність. По-п'яте, сукупністю «конкретних складових елементів» характеризується не саме діяння, а склад делікту. По-шосте, не всі конституційні делікти мають політичний характер, тому це

визначення дещо звужує сферу застосування конституційно-правової відповідальності.

Н.М. Батанова визначає конституційний делікт як суспільно-небезпечне, протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на конституційний лад та його інститути, за вчинення якого передбачена конституційно-правова відповідальність [3, С. 4]. Дане визначення в цілому можна охарактеризувати позитивно, оскільки конституційний лад опосередковує усю сферу суспільних відносин, що регулюються конституційним правом, тому дане визначення, хоч і у загальній формі, але відображає весь спектр можливих об'єктів складу конституційно-правового делікту. До того ж, формулювання «передбачена конституційно-правова відповідальність» вважаємо коректним, тому що притягнення до конституційно-правової відповідальності відбувається лише в разі правозастосовної діяльності уповноважених на це державних органів і посадових осіб.

Аналізуючи вищесказане, можна зробити висновок, що конституційний делікт – це суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене деліктоздатним суб'єктом конституційно-правових відносин, яке завдає шкоди цінностям та інтересам, пов'язаним зі здійсненням влади українським народом, та за яке нормами конституційного законодавства передбачено застосування санкцій конституційної відповідальності.

Отже, як бачимо, підходи науковців до визначення поняття й особливостей конституційно-правового делікту різняться між собою. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне прийняти окремий закон «Про конституційно-правову відповідальність», який би вирішив цю проблему.

Список літератури:

1. Батанова Н. М. Конституційні делікти в Україні: проблеми теорії та практики: Автореф. дис. ...канд. юрид. наук. - К., 2007. – 21 с.
2. Наливайко Л. Р. Конституційно-правова відповідальність: питання теорії та практики [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - К.: Б. в., 2000. - 15 с.
3. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. – Т. 1 / За ред . В.Ф. Погорілка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 539 с.

Ірина Лиськова

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Загальна характеристика фінансово-правових зобов'язань

Фінансово-правове зобов'язання є новою категорією в сучасній науці фінансового права, настільки новою, що навіть не всі сучасні вчені визнають існування фінансово-правового зобов'язання як такого. Проте стрімкий розвиток фінансових відносин в умовах ринкової економіки робить очевидною наявність цієї нової категорії і наголошує на важливості її вивчення сучасною наукою.

Під фінансово-правовим зобов'язанням слід розуміти публічне правовідношення між державою і територіальною громадою та юридичними і фізичними особами, яке виникає, змінюється та припиняється в процесі розподілу, перерозподілу ВВП, національного доходу, а також пов'язаних із ними об'єктів, і полягає у взаємозв'язку та взаємообумовленості прав і обов'язків кожної зі сторін й забезпечується засобами юридичної відповідальності [1].

С.В. Запольский стверджує, що “категорія зобов'язання, необґрунтовано монополізована цивілістикою. Як убачається, історичним поясненням цього служить те, що в рамках цивілістичної думки цивільно-правової теорії і цивільно-правового закону впродовж століть використовувалося багато різних правових конструкцій, які можуть застосовуватися не тільки в цивілістиці, але й в інших галузях права” [2, с.29]. З цього твердження слідує, що фінансове зобов'язання слід розглядати не як різновид цивільно-правового зобов'язання, а як особливе правовідношення, що побудоване за типом цього зобов'язання.

Інші представники науки фінансового права відзначають існування зобов'язальних відносин у сфері стягнення податків, бюджетного фінансування, кредитних і розрахункових відносинах [3, с.3-4].

Основним доказом існування категорії “фінансове зобов'язання” поряд з цивільно-правовим є їх загальноекономічна основа, яка полягає в тому, що фінансове право регулює розподільні та перерозподільні економічні

відносини, які на рівних з відносинами товарно-грошового обміну, що регулюється нормами цивільного права, являють собою частину відтворювального економічного обороту як сукупності відносин у процесі виробництва, обміну, розподілу та відтворювального споживання. У зв'язку з цим фінансове зобов'язання, як і цивільно-правове, безпосередньо пов'язане з правом власності. Якщо останнє є “способом переміщення уже привласненого майна”, то фінансове зобов'язання – способом розподілу та перерозподілу такого майна.

Юридичними ознаками фінансово-правового зобов'язання є його майновий характер, зокрема, про це свідчить те, що в ньому відбувається передача частини власності платника податків, тобто його майна державі чи територіальній громаді у вигляді податку. Наступна ознака – відносний характер, полягає в тому, що фінансово-правове зобов'язання за своєю економічною основою опосередковує процес розподілу та перерозподілу майна, тому зобов'язання може реалізовуватись виключно чітко визначеними особами, звідси впливає відносний, а не абсолютний характер фінансового зобов'язання. Крім того, фінансове зобов'язання є правовідносинами активного типу, тобто розвивається за рахунок активної поведінки, наприклад, платника податку щодо виконання обов'язку сплатити податок, тоді як інша сторона має право вимагати виконання цього обов'язку.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що фінансово-правове зобов'язання є двосторонніми, майновими, здебільшого відносними, складними правовідносинами регулятивного типу, які мають публічний характер, а також виступає зв'язком суб'єктивних прав і юридичних обов'язків кожної з їх сторін, а їх реалізація забезпечується примусовою силою держави.

Список літератури:

1. Гетманцев Д.О. Об'єкт фінансово-правового зобов'язання // Юридичний журнал. – 2010. – №2 // [Електрон. ресурс]: <http://justinian.com.ua/article.php?id=3425>
2. Запольский С. В. О предмете финансового права // Правоведение. – 2002. – № 5 (244). С. 29.
3. Полищук И.С. Налоговое обязательство в Российской Федерации: автореф. дис... канд.юр.наук: 12.00.14 / И.С. Полищук. – Омск, 2008. – С. 29.

Світлана Мазур

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Проблеми правового регулювання застосування процедури імпічменту Президента України

Ефективним засобом впливу на Президента держави та контролю його діяльності у республіканських державах є процедура імпічменту. Однак у його реалізації існує чимало питань, пов'язаних із недосконалістю законодавства у цій галузі. Такий стан речей пов'язаний із недостатньою теоретичною розробкою цього важливого конституційно-правового інституту. На нашу думку, дане питання потребує детального дослідження, зокрема лише в силу того, що Президент України за Конституцією наділений досить широкими повноваженнями.

Імпічмент у системі конституційних інститутів за своєю правовою природою є позасудовим конституційним процесом, за змістом якого парламент у разі вчинення злочину Президентом України може достроково припинити його повноваження, усунувши з поста [2]. Проаналізувавши ст. 111 Конституції України можна зауважити, що в Україні процедура імпічменту є досить складною. До того ж брак чітко розробленого механізму її застосування призводить до неможливості її практичного здійснення.

Деякі вчені пропонують розширити перелік підстав імпічменту. Зокрема, О.Мельник відзначає необхідність закріпити у ч. 1 ст. 111 Конституції України положення про те, що «Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою України в порядку імпічменту у випадку порушення ним Конституції і законів України» [5, С.9]. При цьому вчений вказує, що Конституції Болгарії, Литви, Білорусії, ФРН, Італії містять таку підставу. Майже аналогічні підстави імпічменту передбачалися Проектом Конституції України від 26 березня 1996 р., але в подальшому були змінені. Причиною цього була думка, що подібна норма призведе до того, що Президент постійно житиме під загрозою усунення з посади.

Подібну позицію із цього приводу займає Г.Малкіна, наголошуючи, що на підставі нині діючих конституційних норм усунути Президента України з поста практично неможливо: 1) тому

що підставою для цього визнається тільки вчинення ним державної зради або іншого злочину (що для глави держави мало ймовірно), а не порушення Конституції чи законів України; 2) через невикористано завищені вимоги щодо парламентської більшості, необхідної для реалізації цієї процедури; 3) через надмірне розширення кола учасників останньої [4, С. 48-49]. Правовий статус яких не визначений. Так, згідно із ч. 2 ст. 171 Закону «Про Регламент Верховної Ради України»: «розгляд у Верховній Раді питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту здійснюється відповідно до статей 85, 111 Конституції України, закону про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України та цього Регламенту» [1]. На сьогоднішній день такого закону немає, оскільки Закон України від 15 січня 2009 року № 890-VI був визнаний Конституційним Судом України неконституційним [3].

Отже, робимо висновок, що реалізувати положення Основного Закону в частині проведення процедури імпічменту Президента на сьогодні неможливо. Оскільки реалізація багатьох норм матеріального права не забезпечена належним чином процесуальними нормами. Нагальним є прийняття окремого нормативно-правового акта, який передбачав би повноваження спеціальної тимчасової слідчої комісії, строки, етапи й механізми проведення ними розслідування, процесуальні права учасників останнього.

Список літератури:

1. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI [Електрон. ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/page7>
2. Рішення Конституційного Суду України від 10.12.2003 № 19-рп/2003 [Електрон. ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-03>
3. Рішення Конституційного Суду України від 10.09.2009 № 20-рп/2009 [Електрон. ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-09>
4. Малкіна Г. Політична відповідальність глави держави / Г. Малкіна // Політичний менеджмент. – 2008. – № 2. – С. 45-50.
5. Мельник О. В Конституційно-правова відповідальність вищих органів державної влади авторефер. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 / О.В. Мельник – К. 2000. – 17 с.

Анастасія Марчук

Науковий керівник – доц. Карвацька С.Б.

Договірна теорія походження держави та права в сучасній Україні

Кризовий період розвитку нашого суспільства, суперечливе, розірване духовне життя, поширення морального та правового нігілізму, руйнування однієї системи цінностей і становлення іншої, нової, що ґрунтується на плюралістичних засадах, відкриває нові можливості формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій і духовних перспектив.[1]

Коли мова заходить про основні засади вчень про державу і право, важливість їх висновків особливо зростає з огляду на те, що право – це найважливіший інструмент управління людьми найрізноманітніших категорій. Саме через механізм держави здійснюється управління величезною масою людей. Іноді теоретичні постулати визначали долю держав та людей на десятиріччя.[1]

Перш за все, потрібно сказати, що держава, згідно з теорією суспільного договору, є суб'єктом, який утворений волею народу, тобто саме воля людей є тим первинним фактором зародження держави і права, а держава існує як похідне від цього явища.[2,с. 304].

Об'єднання людей у єдиний державний союз розглядається як природна вимога збереження людського роду і забезпечення справедливості, свободи і порядку.

Основною думкою договірної теорії є те, що в державі панує громадянська влада, яка є верховною і суверенною. Держава здійснює владні функції за допомогою політичних інститутів. Отож, у даній концепції повністю відхиляється створення права та держави за допомогою насилля, їхнє існування напряду пов'язують з природнім правом.

У Конституції України чітко прописано, що основним джерелом влади в Україні є народ. На жаль, на сьогодні в нашій державі ще існують залишки радянського права, де народ здійснює свої функції лише від виборів до виборів.

Саме теорія суспільного договору базується на тому, що суверенітет належить народові в цілому, а правителі – це

уповноважені народом, котрі зобов'язані звітувати перед ним і діяти винятково справжнім інтересам суспільства.

Зараз, як ніколи раніше, дуже важливо укласти, так званий, "суспільний договір", що створює справді демократичну державу. Можна виділити два варіанти договору державотворення:

1) Договір між правителем і людьми, коли правителю передається частина природжених прав, які він повертає громадянам зі своїх рук після державотворення і вступає їх гарантом.

2) Договір людей один з одним, що передбачає забезпечення природних прав та свобод за індивідами при укладанні договору про державотворення. [2, с.304]

Договірна теорія поклала початок вченню про народний суверенітет, про підконтрольність, підзвітність перед народом всіх державно-владних структур, їх змінюваність, це є доказом того, що дана теорія не втратила актуальність і сьогодні. Вагоме це питання для України саме через те, що в ході народного повстання, як ніколи, загострилось питання щодо громадянського суспільства, народного суверенітету та саме відносин між владою та народом.

Тож у ході політичних і державних перетворень, котрі Україні доведеться провести в найближчий час, ми не можемо забувати про такі основоположні теорії, в яких дається однозначне тлумачення розподілу прав і обов'язків між державою та суспільством.

Позитивний зміст договірної теорії походження держави був настільки значним, що вона і тепер використовується в багатьох демократичних, ліберальних рухах. Положення, що випливають з теорії про суспільний договір вважають основоположниками лібералізму та сучасного конституціоналізму.

Список літератури:

1. Белкін Ю.Л. Концепція природних прав людини в контексті забезпечення культурних прав громадян. // [Електронний ресурс] – режим доступу: www.journal.yurprayer.com.ua
2. Історія політичних і правових вчень : навч. посіб. / За ред. Ф.П. Шульженко, Т.Г. Андрусак – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 304 с.

Анастасія Марчук

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Перспективи розвитку українського парламентаризму

Інститут парламентаризму є ключовим елементом сучасних політичних систем: ступінь демократизації суспільства залежить від рівня наукового осмислення сутності парламентаризму, його впровадження в політичну практику держави. Інтерес до проблем функціонування інституту парламентаризму викликаний процесами, що відбуваються в українському суспільстві, зокрема переходом до парламентсько-президентської форми правління.

Парламентаризм у широкому розумінні – це система формування та діяльності верховного представницького органу, держави, суспільства, а також політико-державних відносин та інститутів, прямо чи непрямо пов'язаних з ним за умови існування у суспільстві демократичного режиму [2].

Завданням парламентаризму є:

- 1) навчитися обирати якісний склад парламенту, тобто людей з відповідними фаховими та моральними якостями;
- 2) обирати через парламентські рішення такі моделі суспільного розвитку, які консолідували б націю, відповідали її історичним очікуванням, забезпечували зв'язок часів [3].

Загалом, парламент і парламентаризм є показником рівня стану демократизму в суспільстві. У країнах, де відсутня демократія, а парламент функціонує лише формально, не виконуючи належно свої функції, не формується система парламентаризму.

Даючи оцінку поняттю і сутті парламенту й парламентаризму з погляду українського законодавства, необхідно звернутися до змісту відповідних конституційних норм. Дефініція, що міститься у ст. 75 Конституції України, є чи не найвдалішою. Вона визначає основну функцію парламенту, його «закодоване» у понятті законодавчої влади призначення.

Прийняття Верховною Радою Закону України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21.01.2014 р. [1] в цілому відкрило нові перспективи розвитку парламентаризму в Україні. Такі зміни посилили установчі та

кадрові функції Верховної Ради України, обмежили відповідні прерогативи Глави держави, закріпили парламентський спосіб формування Уряду, створили більш відповідні парламентаризму умови досягнення функціональної самостійності і збалансованого положення в системі стримувань і противаг Кабінету Міністрів України. Конституційна реформа суттєво обмежила можливості Президента України визначати зміст діяльності Уряду, чим організаційно забезпечила необхідне посилення його позицій. Засобом запровадження інституту парламентської більшості та парламентського способу формування уряду конституційна реформа організаційно забезпечила принципово необхідний в умовах парламентаризму зв'язок між Парламентом та утворюваним ним Урядом і сприяє взаємній відповідальності органів законодавчої і виконавчої влади. Парламентська більшість, делегуючи своїх представників до Уряду, тим самим бере на себе політичне і правове зобов'язання забезпечувати діяльність Уряду. Парламентський спосіб формування Кабінету Міністрів України надає народним депутатам право вимагати чіткої реалізації Програми діяльності Уряду, Програми, що виражає сподівання більшості громадян України.

Сьогодні очевидно, що будь-який вид вітчизняного парламентаризму зможе стати легітимною й ефективною формою правління лише завдяки досягненню достатньо ефективної взаємодії між партіями, які утворюватимуть більшість у Парламенті, а відповідно, досягненню узгодженої взаємодії представників партій на посадах міністрів між собою й Уряду в цілому з більшістю у Верховній Раді України.

Список літератури:

1. Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21.01.2014 р. // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/742-18/para2#n2>
2. Шемшущенко Ю. Теоретичні засади розвитку українського парламентаризму // Право України. -1998. - № 1. – С. 17.
3. Яровой Т., Гулевата Н. Парламент як засіб розвитку демократії // Віче. - 2010. - № 10. // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2018/>

Ольга Мисіна

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Нормативно-правовий договір як джерело (форма) фінансового права

Система джерел фінансового права є доволі розгалуженою. Одним із найважливіших джерел сучасного фінансового права є нормативно-правовий договір. Дослідження цієї категорії є актуальним, адже для фінансово-правової доктрини нормативно-правовий договір як джерело фінансового права є достатньо новим явищем. Потрібно зазначити, що дана категорія викликає значний інтерес у таких вчених, як О.О. Дмитрик, О.В. Солдатенко, А.І. Худяков, С.С. Скворцов, Н.Ю. Пришва, С.Г. Єрьомін, О.М. Пастушенко та ін.

Зазвичай, поняття “договір” трактують як письмову угоду про взаємні зобов’язання. Нормативно-правовий договір (договір нормативного змісту) – це спільний акт-документ двох або більше сторін (нормотворчих органів), що встановлюють нові норми права за взаємною згодою з метою врегулювання певних життєвих ситуацій, слугує підставою для видання правових актів, здійснення інших юридично значущих дій і забезпечується державою відповідно до закону [1, с.309]. Як спосіб регулювання фінансових відносин договір отримав широку правову основу для реального застосування його на практиці. О.В. Солдатенко висловила думку про те, що фінансово-правові договори займають в правовій системі місце близьке до нормативно-правових актів, адже такі договори мають спеціальну юридичну природу (їх правовий режим визначається нормами публічного права (в тому числі фінансового)), а також вони володіють якістю нормативності [2, с. 125].

Характеризуючи нормативно-правовий договір як джерело (форму) фінансового права, можна виокремити його наступні ознаки: 1) публічно-правовий характер договору (як мінімум одна сторона – суб’єкт нормотворчості); 2) узгоджувальний характер; 3) особливий предмет договору; 4) за формою вираження є письмовим документом; 5) є обов’язковим до виконання сторонами фінансових відносин.

Прикладом реалізації нормативно-правових договірних форм у сфері фінансового права України є окремі положення,

закріплені у Бюджетному кодексі України та Податковому кодексі України. В рамках бюджетного законодавства – ч.3 ст.92 БКУ, ч.3 ст.93 БКУ, ч.2 ст.104 БКУ, ч.2 ст. 106 БКУ, ст.107 БКУ [3]. Щодо податкового законодавства, то договірне регулювання фінансових відносин передбачено у п.п.39.1.3 ст.39 ПКУ, п.100.11 ст.100 ПКУ, п.100.12 ст.100 ПКУ та ін. [4].

На жаль, зараз не немає чіткої позиції науковців щодо місця нормативно-правового договору у системі джерел (форм) фінансового права. На сучасному етапі розвитку галузі фінансового права питання щодо значення нормативно-правового договору доволі дискусійне, адже ряд науковців не вважають за доцільне розглядати цю категорію в якості самостійного джерела фінансового права. На нашу думку, не можна нівелювати роль нормативно-правових договорів в цій галузі, адже внаслідок їх укладення формуються певні правила поведінки, що стосуються учасників фінансово-правових відносин, порушення яких призводить до виникнення фінансово-правових спорів.

Отже, на даний момент не зникає потреба у застосуванні договірних конструкцій в сфері фінансових правовідносин. Не можна ігнорувати нормативно-правовий договір, адже його роль на сьогодні зростає не лише у рамках фінансово-правових відносин, але й у сфері права загалом.

Список літератури:

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Х.: Консум, 2001. – 655 с.
2. Солдатенко О.В. О некоторых публичных договорах в финансовом праве // Договор в публичном праве: сб. науч. ст. / под ред. Е.В. Гриценко, Е.Г. Бабелюк. – М.: Волтерс Клувер, 2009.
3. 3. Бюджетний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 січня 2014 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 176 с. – (Кодекси України).
4. 4. Податковий кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 січня 2014 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 712 с. – (Кодекси України).
5. Дмитрик О.О. Джерела фінансового права: проблеми та перспективи розвитку: Монографія / О.О. Дмитрик. – Х.: Віровець А.П. “Апостроф”, 2010. – 328 с.

Руслана Москалюк

Науковий керівник – асист. Войцева К.Ю.

Презумпція невинуватості: фінансово-правовий аспект

Важливе місце в механізмі захисту людини, її прав і свобод, які є найвищою соціальною цінністю відіграють презумпції, більшість з яких виступає правовими принципами, що показують відношення держави до людини. Однією з таких презумпцій є презумпція невинуватості платників податків, відповідно до якої, що особа вважається невинуватою у здійсненні податкового правопорушення доки її вину не буде доведено в передбаченому законом порядку і встановлено рішенням суду, що набуло законної сили.

Щодо наявності даної презумпції в законодавстві України, то тут думки вчених розходяться. Противники запровадження в податкове право презумпції невинуватості, вказують на механічне переміщення норм кримінального права, що, на їх думку, може привести до розвалу податкової системи, бо змінюючи систему взаємовідносин між платником податків і податковим органом, необхідно мати відповідну базу, що дозволить адаптуватись до нових умов [3, с.157–158]. Прибічники презумпції невинуватості в податковому праві вважають, що закріплення такої презумпції дасть змогу не допустити притягнення до відповідальності за порушення норм податкового законодавства безпідставно, і визначити вину як обов'язковий елемент правопорушення.

У чинному податковому законодавстві презумпція невинуватості прямо не закріплена, проте її можна вивести з положень Податкового кодексу України. Так, згідно з п. 56.4 ст. 56 ПК України, під час процедури адміністративного оскарження обов'язок доведення того, що будь-яке нарахування, здійснене контролюючим органом, або будь-яке інше рішення контролюючого органу є правомірним, покладається на контролюючий орган. Крім того, згідно з ч. 2 ст. 71 КАС України, адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову.

Тобто законодавча процедура адміністративного та судового оскарження, обов'язок доказування правомірності рішень, дій чи

бездіяльності, факту податкового правопорушення та вини особи, покладається на контролюючий орган, що є одним з проявів реалізації презумпції невинуватості платника податків [2, С. 144].

Крім того, Бабін І.І. зазначає такі елементи презумпції невинуватості платника податків у процедурі податкового контролю: 1) здійснення позапланової податкової перевірки можливе лише на підставі рішення суду; 2) законодавче обмеження тривалості планової та позапланової податкових перевірок; 3) встановлення заборони податковим органам під час проведення перевірок порушувати нормальний режим роботи платника податків; 4) можливість платника податків не виконувати вимоги податкового органу апелюючи, що вони незаконні [1, С. 90].

Важливо, що гарантією реалізації презумпції невинуватості є застосування положень Конституції України (ст. 62), та фінансового законодавства, відповідно до якого особа, що притягується до відповідальності, не зобов'язана доводити свою винність. Однак можна зробити висновок про те, що необхідність вчинення певних активних дій (подання позову, скарги) з боку платника податків для запуску процедури судового оскарження, дозволяє говорити лише про часткове втілення презумпції невинуватості платника податків у податковому законодавстві України в рамках судової процедури оскарження. Саме ця деталь вимагає аналізу процесуальної частини податкового права, зокрема тієї яка визначає контрольні процедури, розподіл обов'язків доказування, оскільки презумпція невинуватості, як процесуальна презумпція, вказує на суб'єкта процесу, на який покладається обов'язок доказування.

Список літератури:

1. Бабін І.І., Дьомін О.В. Презумпція невинуватості платника податків та її реалізація у податковому законодавстві // Науковий вісник Чернівецького університету, 2009. - Випуск 522. Правознавство. – С. 86-92
2. Будицький З. М. Презумпція невинуватості в податковому праві / З. М. Будицький // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 142–148.
3. Кучеров И. И. Налоговый контроль и ответственность за нарушения законодательства о налогах и сборах / Кучеров И. И., Судаков О. Ю., Орешкин И. А. ; под ред. И. И. Кучерова. – М. : АО «Центр ЮрИнфоР», 2001. – 256 с.

Ліліана Оксентій

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Роль Конституційного Суду України у процедурі внесення змін до Конституції України

Зміна Конституції України - один із способів реалізації вітчизняного конституційного процесу. Після ухвалення Конституції України 1996 р. відкривається можливість здійснення новітнього конституційного процесу, зміст якого становить внесення змін до діючого Основного Закону.

Конституція України може бути змінена лише в особливому, закріпленому нею ж порядку, що значно відрізняється від внесення змін до поточного законодавства. Такий порядок закріплений у розділі XIII Конституції України (статті 154-159) і має на меті забезпечення стабільності як Основного Закону нашої держави. Із загального порядку внесення змін до Конституції України є винятки, що стосуються тих розділів, які становлять її фундаментальні засади, що повинно запобігти будь-яким спробам змінити суть Конституції України. Це розділ I - "Загальні засади", розділ III - "Вибори. Референдум" і розділ XIII - "Внесення змін до Конституції України" [1].

Сьогодні система конституційного захисту (охорони Основного Закону України) побудована так, що неможливим є прийняття Верховною Радою України Закону України про внесення змін до Конституції України з ігноруванням висновку Конституційного Суду України щодо відповідності його проекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України, або взагалі без звернення до Конституційного Суду України за відповідним висновком, на чому наголошується у Рішенні Конституційного Суду України від 26 червня 2008 року № 13-рп/2008. У такий спосіб Конституційний Суд України здійснює попередній (превентивний) контроль за змістом законопроекту про внесення змін до Конституції України до його прийняття Верховною Радою України (на стадії підготовки законопроекту до розгляду) [3].

Особливої гостроти сьогодні набула проблема можливості наступного судового контролю щодо законів про внесення змін до Основного Закону після набуття ними чинності, адже Конституція України фактично позбавляє такої можливості.

Керуючись частиною другою статті 124 Конституції України «юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі» Конституційний Суд України встановив, що саме він повинен здійснювати наступний конституційний контроль і щодо закону про внесення змін до Конституції України після набрання ним чинності. Оскільки відсутність судового контролю за процедурою його розгляду та ухвалення, визначеною у розділі XIII цієї Конституції, може мати наслідком обмеження чи скасування прав і свобод людини і громадянина, ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності України або зміну конституційного ладу у спосіб, що не передбачений Основним Законом України (абзац 3 пункту 3.2. мотивувальної частини Рішення № 13-рп/2008) [3].

Дане твердження суперечить положенню, викладеному в рішенні Конституційного суду від 05.02.2008 № 6-у/2008 (абзац 3 п. 3) [2]. Згідно з ним, однією з принципів особливостей законів України про внесення змін до Конституції України є те, що після набрання ними чинності вони стають складовою Конституції України і набувають найвищої юридичної сили, як і норми Конституції України. Тобто закон України про внесення змін до Конституції України є лише способом зміни Основного Закону України і з набранням чинності є його неподільною змістовою складовою - нормами Конституції України. У зв'язку з цим такий закон не може перевірятися Конституційним Судом України на предмет його конституційності, адже у такому випадку Конституційний Суд України здійснюватиме перевірку конституційності самого Основного Закону України. Це порушення виключних повноважень парламенту та народу України вносити зміни до Конституції України.

Список літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Ухвала Конституційного Суду України від 05.02.2008 № 6-у/2008 // Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/va06u710-08>
3. Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2008 року № 13-рп/2008 // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-08>

Олеся Осовська

Науковий керівник – асист. Старицька О.О.

**Актуальність правового регулювання
видавничих договорів**

Авторське право – один з інститутів цивільного права, який регулює майнові та особисті немайнові відносини, пов'язані створенням і використанням творів літератури, науки та мистецтва, охороняючи результати творчої діяльності – набуває все більшого значення в умовах впровадження інформаційних технологій у різні сфери суспільного життя. Доступність і якість копіювання позбавляє автора можливості контролювати використання своїх творів. Така ситуація вимагає вдосконалення механізмів юридичного захисту прав автора, оскільки використання творчих результатів без згоди авторів набуває загрозливих масштабів. Охорона та захист прав авторів і видавців, підтримка видавничої справи та книготоргівлі – важливе завдання держави на сучасному етапі, оскільки виважена й послідовна політика в галузі авторського права є важливим чинником розвитку. Їх виконання безпосередньо залежить від удосконалення законодавства про авторське право.

У Конституції України зазначається, що кожен громадянин має право на результати своєї творчої діяльності. Умовою успішного забезпечення захисту прав автора є несуперечність та узгодженість системи діючих правових норм. У розвиток положень про охорону та захист авторських прав в Україні приймаються законодавчі акти, що регулюють авторське право та видавничу справу – Закони України "Про авторське право і суміжні права" [3], "Про видавничу справу" [4] та ін. Серед міжнародних нормативних актів, що регламентують захист авторського права, є Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів (1886 р.), Всесвітня конвенція про авторське право (1952 р.) [1]. Однак, норми цих нормативних актів, які регулюють відносини з видавничого договору (ВД), мають надто загальний характер. При цьому унеможлиблюється реалізація їх положень як норм прямої дії.

Становлення в Україні національної системи охорони авторського права можна розглядати як загальнодержавне завдання. Упровадження цивілізованих відносин у сфері використання інтелектуальної власності, приборкання найбільш цинічних форм "піратства", витіснення з внутрішнього ринку низькопробної продукції, входження у європейський і світовий інтелектуальний простір може бути досягнуто лише при постійній і неослабній увазі з боку держави до проблем авторського права, спільних, зацікавлених дій усіх гілок влади.

Договірні відносини щодо передачі автором своїх майнових прав вимагають конкретизації нормативних положень. У законодавстві визначені: види ВД залежно від способу (механічний, електронний), об'єкта видання (літературні, музичні, художні твори), виду видання, де публікується твір, виплати / невиплати автору винагороди; умови ВД (строк, порядок, момент передачі майнових прав, строк та порядок їх повернення, спосіб використання, розмір винагороди, порядок та строки її виплати, відповідальність за невиконання або неналежного виконання) [2]. Однак у законодавстві дотепер не визначені предмет, права й обов'язки сторін ВД. Потребує вдосконалення правове регулювання питання про відповідальність автора та видавця за невиконання чи неналежне виконання умов ВД. Усе це суттєво знижує ефективність захисту прав автора у видавничій справі. Інтенсивний розвиток авторських відносин вимагає належного правового забезпечення. У зв'язку з цим виникає необхідність теоретичної розробки проблеми авторських договірних відносин.

Список літератури:

1. Богуславский М.М. Международное частное право / М.М.Богуславский. – М. : Юристь, 2005. – 604 с.
2. Завальна Ж.В. Зміст видавничого договору / Ж.В.Завальна // Держава і право. – 2000. – № 5.– С. 288–293.
3. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 23.12.1993 року, №3792-ХІІ // Електронний режим. - [Режим доступу] - : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
4. Про видавничу справу. Закон України від 5.06.1997 року, №318/97 – ВР // [Електронний ресурс] – режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/318/97>.

Яна Остапенко

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Поняття та зміст предмета конституційного права

Кожна галузь права, в тому числі конституційне право, регулюють відповідний вид суспільних відносин, які вимагають правового регулювання. Природно, що вони об'єктивно не можуть бути однакові для всіх галузей права. Наприклад, у цивільному праві для них характерне перш за все те, що учасники правовідносин мають рівні права, іншим галузям притаманні інші особливості.

Специфічний і предмет конституційного права. Ідеально він повинен мати такі складові: – людина – громадянське суспільство – влада як основна ознака держави – економічні, соціальні, політичні, духовні сфери життєдіяльності суспільства в демократичній державі – територіальна організація держави.

Одним із перших у незалежній Україні дав визначення предмета конституційного права В.Ф.Мелашенко: «...суспільні відносини, які виникають і діють у процесі здійснення основ повновладдя народу України» [2, С. 5].

На думку Ю.М. Тодики, предметом конституційного права України є, передовсім, суспільні відносини встановлення, передачі, реалізації державної влади, її розділення і розподілу між органами влади й іншими політичними структурами; встановлення меж державної влади, гарантії прав і свобод громадян. При цьому специфіка предмета полягає в тому, що його норми регламентують найважливіші суспільні відносини, які формуються у всіх сферах життєдіяльності суспільства: політичній, економічній, соціальній, духовній та ін. [4, С. 13].

В.В. Кравченко до особливостей відносин, що складають предмет конституційно-правового регулювання відносить: 1) ці відносини складаються у всіх найважливіших сферах життєдіяльності суспільства; 2) виступають як базові в політичній, економічній, соціальній та духовній сферах, визначають загальні засади і принципи політичного, економічного та соціального устрою, цілісність і єдність суспільства [1, С. 10]. Він же виділяє дві групи суспільних відносин, що складають предмет галузі: 1) суспільні відносини,

що визначають устрій конституційної держави, належну організацію державної влади (таку, що базується на засадах поділу влади) та основи місцевого самоврядування; 2) суспільні відносини, що виникають між людиною, колективами людей (інститутами громадянського суспільства) та державою, іншими інститутами публічної влади (місцевим самоврядуванням) [1, С. 9-10].

Переважає більшість суспільних відносин, які є предметом конституційного права, мають політичний характер. Але не всі суспільні відносини, що мають політичний характер, підлягають конституційно-правовому регулюванню. Зокрема, не можуть бути віднесені до предмета конституційного права суспільні відносини, що пов'язані з внутрішньопартійною діяльністю, внутрішньо-організаційними питаннями діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [3, С.28].

Отже, предметом конституційного права України як галузі права є найважливіші, найбільш фундаментальні суспільні відносини, якими характеризуються: загальні засади конституційного ладу української держави, основи суспільного ладу, сутність і форми влади народу; засади правового положення особи; державний устрій України; система, порядок формування, принципи організації та механізм діяльності органів держави та органів місцевого самоврядування. При чому предмет конституційного права не може бути раз і назавжди даним. Він залежить від змісту конституцій та інших основоположних документів, які діють у державі на певному етапі розвитку.

Список літератури:

1. Кравченко В.В. Конституційне право України. Навч. посібник. Вид. 6-те, виправл. та доповн. – К.: Атіка, 2007. – 592 с.
2. Мелашенко В.Ф. Основи конституційного права: Курс лекцій. – К.: Вентурі, 1995. – 240 с.
3. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України Академічний курс: Підр.: У 2т. – Т. 1 / За ред. В.Ф.Погорілка. – К., 2001. – 544 с.
4. Тодыка Ю.Н. Конституционное право Украины: отрасль права, наука, учебная дисциплина.- Х.: Фолио-Райдер, 1998. - 292 с.

Олексій Остафійчук

Науковий керівник – доц. Волощук О.Т.

**Торгівля людьми та незаконна міграція:
проблеми розмежування**

Нездатність у рамках існуючих економічних, політичних та соціальних структур забезпечити належні та справедливі можливості в плані працевлаштування сприяють бідності, що приводить до зростання темпів міграції населення. Фактор дестабілізації та пересування людей підвищує ступінь їх уразливості щодо експлуатації та зловживанням з погляду торгівлі людьми та примусової праці. Політична нестабільність, внутрішні збройні конфлікти та стихійні лиха також поглиблюють уразливе становище людей та призводять до збільшення масштабів торгівлі людьми. Окреслена проблематика викликає значний інтерес у таких вітчизняних і зарубіжних учених, як С. Акімов, Л. Ачер, Г. Дрост, М. Ейкхерст, К. Літфік, Ю.І. Римаренко, Д. Харріс, В.П. Панов та ін. Водночас останнім часом спостерігається вакуум у науці міжнародного права праць спеціального характеру, а тому є смисл проводити нові наукові дослідження з окресленої проблематики.

Щоб говорити про правові критерії відокремлення незаконної міграції людей від торгівлі ними, необхідно звернутися до таких визначень як "міграція" і "незаконна міграція". Міграція – це соціальні відносини, які виникають та розвиваються в результаті налагодження чи порушення різнобічних зв'язків між особистістю, групою, колективом або громадянським суспільством та державою, нацією та суспільством. Нелегальну міграцію та торгівлю людьми об'єднує те, що в обох випадках ідеться про грубе порушення прав і свобод людини – прав мігранта, біженця, з одного боку; та дискримінацію, насильство щодо людей, контрабанду людей та заохочування до насильства, з другого. Хоча будь-яка торгівля людьми вважається незаконною, не будь-яка незаконна міграція вважається торгівлею людьми. Важливо утримуватися від змішування концепцій торгівля людьми і незаконна міграція. Фактор згоди є основою такого розмежування [1, с. 11]. Саме недобровільний характер торгівлі людьми є характерною ознакою, що відрізняє її від міграції. Підтвердження цьому можна знайти і в ряді міжнародно-правових документів, прийнятих рамках ООН.

Стаття 3 Протоколу ООН проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, визначає незаконний ввіз мігрантів, як «... забезпечення, з метою одержання, прямо або побічно, будь-якої фінансової або іншої матеріальної вигоди, незаконного в'їзду до будь-якої Держави-учасниці будь-якої особи, яка не є її громадянином або не проживає постійно на її території». Протокол проти незаконного ввозу мігрантів передбачає транспортування осіб через кордон держави. Потрібно розуміти, що нелегальна міграція, зокрема, трудова, може призвести до торгівлі людьми. Але саме поняття нелегальної міграції є більш загальним і стосується або незаконного в'їзду в країну, або незаконного перебування там. Це означає, що мігрант не має дозволу або документів, необхідних, відповідно до міграційного законодавства, для в'їзду, проживання або роботи в цій країні [2, с. 43]. Тоді як відповідно до ст. 3 Протоколу ООН проти торгівлі людьми *«Торгівля людьми означає вербування, транспортування, передавання, приховування чи отримання людей [незаконними методами] з метою експлуатації»*.

Отже, вкрай важливо чітко відмежовувати торгівлю людьми від незаконного ввезення мігрантів, оскільки жертви торгівлі людьми автоматично є жертвами злочину, які мають право на захист та допомогу. За відсутності чіткого розмежування цих злочинів жертв торгівлі людьми будуть плутати із нелегальними мігрантами і просто затримувати й депортувати. Нездатність установити потерпілих призводить до порушення міжнародних стандартів прав людини і може спричинити повторну травматизацію жертв. Більше того, це позбавляє систему кримінального правосуддя важливого доказу проти порушників і перешкоджає руйнуванню циклу торгівлі людьми і конфіскації отриманих від неї прибутків.

Список літератури:

1. ООН. Комісія по правам человека. Доклад Специального докладчика. E/CN.4/2000/68 от 29 февраля 2000 г. – С. 9-18.
2. Перрушу Р. Глоссарій термінів у сфері міграції / Р. Перрушу. – Женева: МОМ, 2005 р. – С. 43.

Вікторія Осташек

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л. Б.

До поняття "джерело конституційного права"

У науці конституційного права під джерелами конституційного права, як правило, розуміють зовнішню форму вираження (об'єктивації) конституційно-правових норм [4, С. 68]. Цей підхід до категорії "джерело конституційного права" сформувався історично, але багато правознавців зазначали, що джерело права є не просто "оболонкою" для норм права, а насамперед духовним підґрунтям права, що наповнює право конкретним змістом і надає йому певної форми.

Зокрема, відомий німецький мислитель Г.В.Ф. Гегель убачав у змісті джерела права не лише божественне походження права, а й "вічні та абсолютні ідеї", "національний дух і традиції народу". Г.В.Ф. Гегель писав, що підґрунтям права є духовне взагалі, і його найближчим місцем і вихідним пунктом - воля, що вільна, оскільки свобода складає її субстанцію і визначення, і система права є царством реалізованої свободи, світом духу, що породжений ним самим як інша правова природа [2, С. 31]. Таке розуміння джерела права вказує на глибинний зміст цієї категорії.

Погляди сучасних українських правознавців на сутність та зміст джерел конституційного права відрізняються оригінальністю і суттєвим відходом від доктринальних підходів конституційного права мислителів минулих століть. Так, В.Ф.Мелешенко визначає джерела права як "... силу, що створює право, перетворює його на життєву об'єктивність" [5, С. 134]. О.П.Васильченко під терміном "джерело конституційного права" розуміє спосіб існування найбільш суттєвих і загальних правил поведінки, які володіють власними ознаками і регулюють постійні відносини конституційного характеру [1, С. 14]. Інші науковці пропонують розуміти під джерелами конституційного права акти волевиявлення суб'єктів правотворчості, що містять положення правових норм у письмовій формі або неписані нормативні факти, на основі яких виникають, змінюються та припиняються права й обов'язки суб'єктів правовідносин [3, С. 39].

При визначенні поняття джерел конституційного права слід пам'ятати, що вони закріплюють найважливішу сферу політико-правових відносин, які виникають у процесі здійснення народовладдя. За сутністю джерела конституційного права об'єктивно відображають волю Українського народу (на загальнодержавному та локальному рівні), яка знаходить втілення у політиці держави, її діяльності. Джерела конституційного права закріплюють також споконвічні цінності, до числа яких належать свобода, прагнення справедливості та ін., що існують у свідомості кожного народу, кожної людини.

Отже, поняття "джерело конституційного права" сформувалося історично і залишається однією з найбільш багатозначних і, водночас, суперечливих категорій сучасної юридичної науки. Нині під ним розуміють сутність і дух Конституції України; історичні пам'ятки українського конституціоналізму та протоконституціоналізму; концепції, теорії та доктрини української та зарубіжної конституційно-правової думки; національні традиції конституційного правотворення та державотворення; політичну волю та легітимні інтереси суб'єктів конституційно-правових відносин; діяльність учасників конституційного процесу та результати цієї діяльності; юридичні форми закріплення та існування конституційно-правових норм; об'єктивне відтворення в матеріальному світі системи конституційного права тощо. Ці значення джерел конституційного права відображають матеріальні та формально-юридичні аспекти їх буття та дієвості.

Список літератури:

1. Васильченко О.П. Джерела конституційного права України: Автореф. дис. ...канд. юрид. наук. -К., 2007. – 19 с.
2. Гегель Г.В. Собрание починений / Т. 7. - М.: Наука, 1963. – 583с.
3. Джерела конституційного права України / За ред. акад. Ю.С.Шемшученко і О.І. Ющик. - К.: Наукова думка, 2010. – 709с.
4. Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. проф. В.Л. Федоренка. - 3 вид. - К.: КНТ, Видавництво Ліра-К, 2011. - 532 с.
5. Мелещенко В.Ф. Конституційне право України: Курс лекцій. - К.: Вентурі, 1995. – 240 с.

Олег Панчук

Науковий керівник – доц. Волощук О. Т.

Відповідальність арбітрів у міжнародному комерційному арбітражі

В арбітрів доволі великий обсяг обов'язків, однак найважливішим є винесення справедливого рішення без зайвих затримок. Водночас потрібно пам'ятати, що арбітри – це звичайні люди, які інколи можуть помилятися. Тому не виключено, що арбітр в процесі розгляду спору може ігнорувати вимоги нейтральності, неупередженості, незалежності, і прихильніше ставитись до однієї сторони арбітражного процесу. У таких випадках, зрозуміло, як ніколи актуальним є питання про притягнення до відповідальності арбітра за неналежне виконання своїх обов'язків. Ця проблематика не достатньо розроблена у юридичній літературі, хоча дослідженням проблем організації та функціонування міжнародного комерційного арбітражу займаються такі відомі вчені, як Брунцева О. В., Комаров О. С., Лебедев С. М., Лунц Л. А., Притика Ю. Д., Цірат Г. А. тощо.

Зазвичай, у міжнародному комерційному арбітражі в якості **санкцій**, які можуть бути застосовані до арбітрів, виділяють такі: відвід арбітра, скасування винесеного рішення (останнє, проте, навряд чи може бути визнано мірою відповідальності арбітрів). Досить поширена практика пред'явлення цивільного позову до арбітрів. Питання про можливість подання такого позову ні в правовій доктрині комерційного арбітражу, ні в арбітражній практиці однозначно не вирішене. Як видається, труднощі при його вирішенні обумовлені змішаною (*hybrid*) правовою природою комерційного арбітражу. З одного боку, обов'язки арбітра мають своєю підставою цивільно-правову угоду зі сторонами. З іншого боку, на додаток до виконання цивільно-правових обов'язків арбітраж, на думку деяких дослідників, виконує функції щодо здійснення правосуддя (*judicial task*). Наприклад, у більшості штатів США арбітри або арбітражні інститути, що вирішують внутрішні спори в порядку третейського провадження, володіють таким ж імунітетом від пред'явлення вимог про відшкодування збитків зв'язку із здійсненням юрисдикційної діяльності, як і судді державних судів відповідних штатів. З погляду практики, вважаємо виправданим включення до регламентів інституційних арбітражів

положень про застосування санкцій до арбітрів. Закріплення та ефективно застосування санкцій у арбітражному розгляді відповідає як громадським інтересам, так і приватним інтересам учасників спору, які будуть захищені від недобросовісної поведінки арбітрів. Крім цього, ряд дослідників воліють публікувати так звані «чорні списки арбітрів», які прославились недобросовісним виконанням своїх арбітражних функцій. На думку Т. Кулагіної, ведення чорних списків допоможе громадянам уникнути звернень до таких арбітрів [2]. Це також можна розглядати у якійсь мірі певним засобом відповідальності арбітрів. Натомість ряд практиків більш радикально висловлюються із цього приводу. Зокрема, В. С. Катинкін вважає, що арбітр, який виніс завідомо неправомірне рішення, знаючи про відсутність у арбітражній угоді пункту про оскарження його рішення, – вільний у своїх діях. Дослідник пропонує у цьому зв'язку запровадити відповідальність третейських суддів за винесене завідомо незаконне рішення у вигляді відсторонення від діяльності, заборони на заняття певних посад, відповідальності з відшкодування збитків і т.д., мотивуючи це тим, що арбітри часто, крім арбітрування, займаються і підприємницькою діяльністю, наприклад, в якості індивідуального підприємця або учасника юридичної особи і так можуть зустрічатися випадки, коли арбітр розглядає спори між юридичними особами із зацікавленістю [1]. Цілком підтримуємо таку позицію.

Отже, проблема застосування санкцій у міжнародному комерційному арбітражі ще чекає свого спеціального дослідження. Викладені вище аргументи та висновки про відповідальність у арбітражному розгляді не претендують на остаточність і безумовність, а швидше є запрошенням до дискусії.

Список літератури:

1. Катинкін В. С. Ответственность третейских судов / В. С. Катинкин: [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://zakon.ru/Blogs/One/5815?entryName=otvetstvennost_tretejskix_sudov
2. Кулагіна Т. Общественность будут предупреждать о жалобах на третейских судей / Т. Кулагіна: [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://zib.com.ua/ru/333-cherniy_spisok_arbitrov.html

Оксана Паскалюк

Науковий керівник – доц. Волощук О. Т.

Поняття видачі осіб у міжнародному праві

Видача осіб (екстрадиція) - окремий правовий інститут, передбачений чинним національним законодавством (ч. 2 ст. 25 Конституції України, ст. 10 ККУ). Видача осіб знаходиться у сфері регулювання одразу кількох галузей права: міжнародне, кримінальне, кримінально-процесуальне та ін. Незважаючи на значне законодавче забезпечення, екстрадиція не дістала чіткого визначення в жодній з чинних в Україні правових норм. Немає єдиного підходу і на рівні норм міжнародного права. Крім того, для позначення цього інституту застосовується різна термінологія вченими, які досліджують окреслену проблематику, зокрема І. П. Бліщенко, Р. М. Валєєв, Л. Н. Галенська, І. І. Лукашук та інші фахівці не дійшли згоди навіть щодо визначення “екстрадиції”.

Для порівняння наведемо декілька визначень екстрадиції. У Юридичному енциклопедичному словнику: “Видача злочинців (екстрадиція) – це передача однією державою іншій особи, що переслідується за вчинення злочину, для притягнення її до кримінальної відповідальності чи для виконання винесеного їй вироку” [4, с. 67]. Схоже визначення наводить М. Д. Шаргородський [3, с. 45]. Л. Н. Галенська визначає видачу як “процес передачі злочинця державою у відповідності з нормами міжнародного права іншій для притягнення до кримінальної відповідальності чи застосування кримінального покарання” [2, с. 122]. В. К. Звирбуль і В. П. Шумилов вважають, що видача злочинців – це акт правової допомоги, здійснюваної відповідно до положень спеціальних договорів і норм національного кримінального і кримінально-процесуального законодавства, що полягає в передачі злочинця іншій державі для суду над ним або для виконання винесеного вироку [1, с. 14]. Майже всі названі автори використовують термін “видача злочинців”. Однак про видачу злочинців можна говорити лише в тому випадку, коли йдеться про видачу засудженої особи для виконання винесеного щодо неї вироку суду. Тільки за таких обставин особа визнається злочинцем (презумпція невинуватості). Хибне використання даного терміна безпідставно звужує предмет правового

регулювання інституту екстрадиції і обмежує сферу застосування його норм. Зважаючи на це, правильно було б використовувати термін “видача” або “видача осіб”. Також в усіх наведених визначеннях помилково окреслений суб’єктний склад екстрадиційних правовідносин. Згадані фахівці одноставно вважають, що у правовідносини видачі вступають виключно держави. Такий підхід є помилковим, оскільки з кола суб’єктів правовідносин виключається ряд уповноважених органів і установ. До них, зокрема, належать Міжнародний трибунал для переслідування осіб, винних у порушеннях міжнародного гуманітарного права, вчинених на території колишньої Югославії, починаючи з 1991 р., і Міжнародний кримінальний трибунал для переслідування осіб, винних у геноциді та інших серйозних порушеннях міжнародного гуманітарного права, вчинених на території Руанди, і руандійських громадян, винних у геноциді та інших подібних злочинах, вчинених на території сусідніх держав у період між 1.01.1994 р.-31.12.1994 р. Статути цих установ прямо передбачають їхню участь у екстрадиційних правовідносинах і містять обов’язок держав видати осіб, які знаходяться в юрисдикції трибуналів. Тому слід говорити про участь держави та іншого уповноваженого суб’єкта міжнародного права.

Отже, видача осіб (екстрадиція) – це процес, що ґрунтується на міжнародних угодах, нормах національного законодавства з дотриманням загальновизнаних принципів міжнародного права, і полягає у наданні державами правової допомоги у передачі особи державою, на території якої вона перебуває, іншому уповноваженому суб’єкту міжнародного права для притягнення її до кримінальної відповідальності або виконання винесеного вироку суду.

Список літератури:

1. Виноградова О. І. Видача (екстрадиція) осіб, які вчинили злочини / О. І. Виноградова // Адвокат. – 1999. – № 1. – С. 14-31.
2. Галенская Л. Н. Международная борьба с преступностью / Л. Н. Галенская. – М.: Международные отношения, 1972. – 176 с.
3. Шаргородский М. Д. Выдача преступников и право убежища в международном уголовном праве / М. Д. Шаргородский // Вестник Ленинградского университета. – 1947. – № 8. – С. 44-48.
4. Юридический энциклопедический словарь. - М.: Советская энциклопедия, 1987. – С. 67.

Вікторія Плаксі

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Конституційна природа фінансового права

У процесі здійснення правової реформи соціально-економічні перетворення повинно одержувати адекватне закріплення в законодавстві, що має об'єктивні передумови з погляду самих закономірностей становлення нового конституційного ладу, ринкової економіки [2, с. 330]. Вирішальне значення при цьому має конституційне регулювання фінансових правовідносин, яке зумовлене роллю публічних фінансів у формуванні та реалізації соціально-економічної політики держави.

Як зазначає Емельянов А.С., з моменту "... виникнення публічних фінансів із зародження конституційного ладу ці відносини стають об'єктом не тільки власне фінансового, але й конституційного нормотворення" [3, с. 27]. На сучасному ж етапі публічні фінанси не втратили свого конституційного значення, оскільки проблеми правового регулювання публічних фінансів найбільш актуальні, а отже, потребують конституційного розв'язання. Потреба в конституційному закріпленні основних начал фінансового права обумовлена особливою значимістю публічних фінансів для суспільства, держави й особи. Процес конституціоналізації правового регулювання публічних фінансів забезпечує створення єдиного внутрішньо узгодженого, стабільного фінансового законодавства, яке базується на нормах конституції, що у свою чергу служить гарантією організації та функціонування органів державної влади, взаємодії владних структур, узгодження приватних і публічних інтересів і потреб, на основі залагодження конфліктів та знайдення компромісів, захисту прав і свобод осіб у сфері публічних фінансів. Будучи гострим знаряддям впливу на майнову сферу суспільних відносин, на фундаментальні відносини власності, публічні фінанси побічно впливають на всі інші сфери життєдіяльності людей і в кінцевому підсумку зачіпають самі основи конституційного ладу держави, всю систему прав і свобод людини і громадянина.

Самі по собі публічні фінанси не входять у так звану і "конституційно-правову проблематику". Як зазначає Петрова А.В., не можна заперечувати того факту, що окремі галузі права, зокрема

фінансове право, “... мають своєрідну спрямованість, функціонально задану конституційними положеннями...” [4, с. 137].

На думку Пацурківського П.С., природним покликанням фінансового права, як впливає з нині діючої Конституції України, “... є забезпечення суспільно необхідного компромісу з приводу публічних фінансів між виробниками суспільних благ і публічною владою, установами і підтримка балансу їхніх природних прав і законних інтересів, створення правових механізмів і конструкцій, завдяки дії яких стануть усе повніше, у міру можливостей, задовольнятися на основі принципу конкуренції заявлених суспільних потреб самі ці потреби, з одного боку, і не пригнічувати, а навпаки, природжуватися можливості приватного сектора суспільного виробництва задовольняти власні потреби й продуктувати одночасно усе вагоміший публічний фінансовий продукт, що дозволяло б повніше забезпечувати зростаючі публічні потреби соціуму у публічних фінансах, – з іншого боку” [1, с. 13;].

На сьогодні ряд принципово важливих проблем фінансового права залишаються поза межами безпосереднього конституційного регулювання. Тому Конституцію України необхідно доповнити спеціальними нормами, які у своїй системі повинні сформулювати чіткі конституційні основи (засади) правового регулювання публічних фінансів.

Список літератури:

1. Пацурківський П.С. Критерії правового начала – принцип формальної рівності суб’єктів правовідносин – і пострадянське фінансове право: проблеми теорії // Право України. – №1. – 2008. – с.10-15.
2. Местное самоуправление и конституционное правосудие: конституционализация муниципальной демократии в России. Бондарь Н.С. Норма, 2008. – 592 с.
3. Емельянов А.С. Реализация охранительной функции финансового права. Дис. ... д-ра юрид. наук. М., 2005. – 327 с.
4. Петрова А.В. Основные функции Конституции Российской Федерации (вопросы теории). Дис. ... канд. юрид. наук. М., 2004 – 232 с.

Зоя Порушник

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Публічні фінанси як системоутворююча категорія фінансового права

Досить довго в сучасній науці фінансового права тривала дискусія стосовно ролі та місця категорії “фінансова діяльність держави”. Дана категорія була визнана системоутворюючою у радянській науці фінансового права. Зокрема, у підручниках з радянського фінансового права дотримувалися такого визначення змісту категорії: фінансова діяльність радянської держави – це процес планомірного збирання, розподілу і використання грошових коштів, з допомогою яких забезпечується практичне здійснення завдань і функцій радянської держави. З даного визначення випливає, що поняття “фінансова діяльність держави” не враховує суспільні, комунальні, колективні інтереси, національну безпеку, потребу у формуванні публічної власності, як суспільного надбання народу. Саме тому стає очевидним, що на сучасному етапі розвитку суспільства дана категорія втратила свою роль і значення.

Виходячи з того, що предметом фінансового права є об’єктивні суспільні відносини у сфері публічних фінансів, що система фінансового права визначається об’єктивною за своїм змістом системою публічних фінансів, нарешті, що держава тільки надає цим об’єктивним за своїм змістом публічним фінансам адекватні правові форми, то логічно припустити, що системоутворюючою категорією науки фінансового права в пострадянський період повинна стати категорія “публічних фінансів” [1, с. 72].

Публічні фінанси нерозривно пов’язані з існуванням держави. Фінанси, як і держава, є об’єктивним результатом усього суспільного розвитку, з’являються історично приблизно одночасно, виступають одне по відношенню до іншого у певному розумінні слова певним наслідком та причиною водночас.

Публічні фінанси забезпечують розподіл і перерозподіл сукупного суспільного продукту та контроль за задоволенням суспільних потреб [2, с. 21]. Свого часу відмітності між публічними та приватними фінансами були сформульовані у праці французького вченого П.М. Годме. Він наголошував на можливості застосування державою примусового порядку мобілізації фінансових ресурсів; на

зв'язку публічних фінансів із грошовою системою, яка певною мірою підпорядковується державі і не залежить від волі приватного власника, який розпоряджається лише власними приватними фінансами; на значному розмірі публічних фінансів порівняно з приватними; на орієнтації приватних фінансів на одержання прибутку, а не на задоволення загального інтересу, що властиво публічним фінансам [3, с. 41].

Найбільш адекватним сучасним реаліям (хоча й таким, що не позбавлене спірних положень) видається визначення публічних фінансів, запропоноване А.А. Нечай, яке базується на ознаках публічності суспільних відносин, а також на визначенні поняття “фінанси”. Виділяючи ознаки публічності в суспільних відносинах, вона дійшла висновку, що публічними відносинами є суспільні відносини, які: 1) як правило, виникають з приводу об'єктів, що перебувають у державній чи комунальній власності; 2) пов'язані із задоволенням одного із видів публічного інтересу, а саме: державного, територіального або суспільного інтересу, який визнано державою або органами місцевого самоврядування; 3) виникають з приводу пристосування матеріального носія (об'єкта відповідних суспільних відносин) до спільного використання всіма членами суспільства або членами певного суспільного утворення; 4) регулюються шляхом встановлення владних приписів держави або органів місцевого самоврядування [4, с. 226-227].

Отже, системоутворюючою категорією фінансового права є “публічні фінанси”. Публічні фінанси – це суспільні відносини, які пов'язані із задоволенням усіх видів публічного інтересу та забезпеченням розширеного відтворення, і виникають у процесі розподілу та перерозподілу ВВП і національного доходу, а також контроль за цими відносинами.

Список літератури:

1. Гаврилюк Р.О. Предмет фінансового права постсоціалістичної держави: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2003.
2. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2010.
3. Годме П.М. Фінансове право. – М.: Прогресс, 1978.
4. Нечай А.А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних податків. – Чернівці: Рута, 2004.

Олександр Сафроняк

Науковий керівник – доц. Савчук С. В.

Методологія права

Методологія традиційно сприймається як універсальний засіб простого і ясного пояснення емпіричного та теоретичного матеріалу. Проте у випадку права ця віра у її «магічну силу» дещо обмежуюча і неприйнятна. Лише елементарне явище може претендувати на просту інтерпретацію. Якщо ж феномен складний, таким і повинно бути його пояснення; не тільки за змістом, а й за формою відповідати сутності та структурі самого права. Навіть тривіальна формальна схема феномена права повинна відображати складність самого права й, отже, проявляти помітну ступінь методологічної складності. Жодна із відомих правових систем світу навряд чи може бути описана як така, що складається із менш ніж двох (учення і ритуал – у випадку світських правових систем) чи навіть трьох (міф, ритуал і вчення – релігійних правових систем) компонентів. Якщо ж спробувати переакцентувати увагу з пізнання права на нашу же правову самосвідомість, то виявимо, наскільки антиномічний характер наших потреб, інтересів, мотивів, уявлень і міркувань. Не є винятком із цього і ясність пояснення, особливо коли ми включені у спостереження або залучені в опис правових текстів чи дій (ритуалів), які вже апріорі задумані як складні самі по собі. Останні допускають або безпосередньо стверджують свідоме зусилля зрозуміти і здійснити з боку реципієнта й свідому необхідність витлумачувати і наполягати з боку творця цих текстів. Адресати правових норм здебільшого зводять причини неясності того чи іншого правового тексту або процедури до об'єктивної складності розуміння операційної термінології права чи символічної мови його ритуалу. Хоча іноді юристи оперують текстами, сама інтенція яких спрямована на збереження архаїчного характеру символічної мови минулого. Така методологічна установка – якщо не ускладнювати феномен для розуміння, то і не спрощувати його – є похідною від онтологічних засад права та специфіки розкриття його сутності в момент творення правового тексту. Пояснення можливе лише до певного ступеня. Деякі онтологічно

аутентичні структури права, зокрема ідеї природного права - як-то свобода, справедливість і рівність, просто не призначені для того, щоб бути абсолютно прозорими.

Для юристів право не є зовнішнім об'єктом дослідження. Тому навряд чи варто і розмірковувати про нього, як про простий і ясний феномен. У вельми обмеженій формі може бути використана й опозиція того, що в праві доступно спостереженню (буква закону), і того, що не підвладно йому (дух права). Причина тому – не суб'єктивний чи об'єктивний характер такого роду опозиції. Вона криється в тому факті, що коли юрист стверджує «цей закон – правовий», це передбачає активність його свідомості, своєї суттю відмінну від процесу мислення, що передбачає судження «це – закон». У цьому і полягає фундаментальна відмінність роботи думки в правовому і не правовому контекстах та є концептуальною засадою даної методології дослідження: моє усвідомлення цієї відмінності в моєму мисленні про право передбачає, що воно може бути іманентно притаманне самому праву. Проте це не означає, що не юристу, тобто людині, яка або немає нічого спільного з будь-яким правовим контекстом, або залучена у нього не за своєю волею, право не буде асоціюватися із законом. Це також передбачає, що один і той самий закон (позитивне право) може мати щонайменше два уявних існування: правове і не правове. І хоча така відмінність існує в розумі спостерігача, так і в праві, яке він спостерігає, перший здебільшого не усвідомлює її існування у другому. Сказане не означає, що саме право має справу насамперед із мисленням. Якщо юрист як дослідник пізнає право, то він повинен і сприймати це право також як «суб'єкта пізнання», а не обмежуватися усвідомленням права як одного з об'єктів своєї думки. З іншого боку, пізнання права повинно передбачати усвідомлення дослідником самого себе як суб'єкта мислення з позицій будь-якого права.

Катерина Солодан

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Система та види джерел фінансового права України

У чинному українському законодавстві відсутні правові норми, які закріплювали б систему та види джерел права взагалі, і фінансового, зокрема.

Серед науковців існують дискусії щодо системи джерел фінансового права. Даному питанню приділяють увагу такі вчені, як П.С. Пацурківський, М.П. Кучерявенко, О.О. Дмитрик, Е.С. Дмитренко, О.П. Орлюк, Р.О. Гаврилюк та ін.

Система джерел фінансового права – це органічна, цілісна, динамічна, ієрархічна, структурно упорядкована сукупність взаємозалежних нормативно-правових актів, покликаних врегулювати об'єктивні фінансові правовідносини. Дуже часто у фінансово-правовій науці система джерел фінансового права ототожнюється з системою фінансового законодавства.

Л.К. Воронова вказує, що джерелами фінансового права виступають саме закони та нормативно-правові акти Верховної Ради України, державних виконавчих органів та органів місцевого самоврядування, які містять норми фінансового права, а система фінансового законодавства – це ієрархічна сукупність законів і нормативно-правових актів із фінансових питань [3, с. 49-51].

На думку Дмитрик О.О., незважаючи на те, що роль фінансових нормативно-правових актів (насамперед фінансових законів) величезна, їх сукупність не можна зводити до всієї системи джерел фінансового права. До системи джерел фінансового права органічно входить сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених нормативно-правових актів, прецедентів, закріплених в актах Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини, нормативно-правові договори, що містять фінансово-правові норми [1, с. 73].

У науковій юридичній літературі можна зустріти низку класифікаційних рядів джерел фінансового права. Так, залежно від того, які галузеві правові норми закріплені в певному акті, всі акти можна поділити на: комплексні – містять поряд з

фінансово-правими нормами і норми інших галузей права, і, відповідно, покликані врегульовувати не тільки фінансові, а й інші суспільні відносини; галузеві – містять винятково фінансово-правові норми. За їх юридичною силою: Конституція України, міжнародні договори, закони, підзаконні акти, нормативно-правові договори тощо. За обсягом фінансово-правового регулювання джерела фінансового права поділяємо на акти: загального та інституційного характеру. За часом дії – на постійні та тимчасові [1, с. 92]. За органами правотворчості нормативно-правові акти: вищих органів законодавчої та виконавчої влади (Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України); центральних органів виконавчої влади (міністерств, інших центральних органів виконавчої влади); місцевих органів влади та місцевого самоврядування; керівників підприємств, установ, організацій. За характером волевиявлення: акти встановлення фінансово-правових норм; акти заміни фінансово-правових норм; акти відміни фінансово-правових норм [2, с. 107].

Отже, у правовій системі всі види джерел права мають цінність. До системи джерел фінансового права України належать: Конституція України; загальні та спеціальні закони; підзаконні нормативно-правові акти; судова практика; нормативно-правові договори; міжнародні правові акти, звичаї та стандарти, що ратифіковані парламентом і є частиною національного законодавства. Кожне джерело фінансового права має займати власне місце в їх системі, тоді як сама система має бути повною і цілісною, тобто не допускати будь-якої неврегульованості фінансових відносин.

Список літератури:

1. Дмитрик О.О. Джерела фінансового права: дис. ... д.ю.н.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”. – Х., 2011. – 446 с.
2. Дмитренко Е.С. Фінансове право України. Загальна частина: Навчальний посібник. – К.: Алерта; КНТ, 2006. – 376 с.
3. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. – К.: Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.

Анастасія Стефанешена

Науковий керівник – проф. Никифорак М. В.

Антиномії свободи та рівності як правових цінностей

Учення про антиномічність виникло в Стародавній Греції. Колись “антиномія” дослівно означала суперечність у законі або між двома законами. На сьогодні дане поняття набуло ширшого значення і трактується як суперечність між двома твердженнями, що стосуються одного і того ж предмета та взаємовиключають одне одного, проте мають однакове переконливе обґрунтування. Крім того, антиномію розглядають як відображення зв'язків протилежностей, тобто як їх єдність, цілісність. Єдність протилежності виявляється в тому, що їх не можна різко відокремити: вони взаємопов'язані настільки, що взаємопроникають одна в одну, утворюють безліч поєднань, переходів [1, с. 98].

Важко сказати, коли людство вперше зіткнулося з антиномічністю, закладеною в поняттях свободи та рівності. Вияв її в тій чи іншій формі неодмінно був пов'язаний з усвідомленням цих категорій як цінностей, які є ціллю суспільства, головними критеріями досягнень людської цивілізації на різних етапах її історичного розвитку.

Проте історії невідомий прямолінійний прогрес добра, досконалості та справедливості. Безліч активних революціонерів, виступаючих під гаслами свободи і рівності, щиро хотіли і того і іншого, але зіткнувшись з практикою, змушено віддавали перевагу чомусь одному, думаючи, що ця жертва тимчасова; по суті це був вибір між свободою та рівністю [2, с. 86]. Такий досвід підкреслює взаємозв'язок даних цінностей: свобода без рівності - це тиранія, насилля; рівність без свободи - рабство та приниження людей.

Одночасно не можна стверджувати, що чим більше свободи, тим більше рівності. У суспільному розвитку рівність і свобода дещо суперечать одна одній: рівність веде до нейтралізації влади, демократія розширює свою владу самим фактом свого існування.

Поняття свободи не може бути інтерпретовано однозначно, оскільки є суперечності між індивідуальною і суспільною

свободою, між свободою і порядком, свободою і безпекою, свободою і рівністю. З тим, що індивідуальна свобода не може бути безмежною, згодні практично всі. Але де провести цю межу?

Щодо рівності, то її треба сприймати скоріше як рівноцінність кожної людини. Поряд з цим також існує рівність у соціальному становищі, принаймні, як рівність можливостей. Якщо рівність вважати базовою цінністю, то як бути з приватною власністю як можливістю реалізації свободи й елементом розкриття особистості? Можна заперечити, що рівність ніколи не може бути абсолютною, - так само, як і не може бути абсолютної свободи [3].

Якщо йдеться справді про свободу, пише В. С. Нерсисянц, а не про привілеї, свавілля, деспотизм, то вона просто неможлива без принципів і норм рівності, без загального правила, єдиного масштабу і правової міри свободи, тобто без права. Свобода не лише не протилежна рівності (саме - правовій рівності), навпаки, вона виражена лише за допомогою рівності і втілена у цій рівності. Свобода та рівність необхідні та взаємно передбачають одна одну [4, с. 26]

Очевидно, що такі міркування нашою хуять нас на протиріччя і спонукають шукати шляхи їх подолання. Єдиною можливістю гармонійно співіснувати правовим цінностям є тільки взаємообмеження кожної із них. Це ні в якому разі не вибір між ними, а їх взаємодія та поєднання. Такий компроміс дозволить зняти антиномічну напругу.

Список літератури:

1. Антиномия и антиномическое отношение права и власти А. И. Хорошильцев // Вестник Воронежского государственного университета. - 2011. - № 2. - С. 98-103.
2. Об антиномии свободы и равенства и проблеме выбора Г. С. Черткова // Актуальные проблемы изучения истории Великой французской революции. – М. – 1989 г. – С. 85-92.
3. Зепп Шельц Ценность как идеологическое понятие // Режим доступа: <https://mospat.ru/church-and-time/281>
4. Нерсисянц В.С. Философия права. - М., 1997.

Світлана Столяр

Науковий керівник – асист. Худик А. М.

Кошти Державного бюджету України як суспільне багатство Українського народу

Публічні фінанси є одним із найбільш вагомих джерел забезпечення функціонування та розвитку як публічних утворень, так і приватних суб'єктів. Значна частина публічних фінансів зосереджується в бюджетній системі держави – Державному бюджеті та муніципальних бюджетах окремих адміністративно-територіальних одиниць. Зважаючи на довгочасний соціалістичний заідеологізований державний режим в Україні, який торкнувся бюджетної системи в тому числі, на сьогоднішній день слід зауважити про плавний перехід до Державного бюджету як інструмента для забезпечення суспільних потреб.

Державоцентристська фінансово-правова доктрина, що панувала за тих часів в Україні, була єдиноприйнятною та всеохоплюючою. Ззовні ця доктрина прикрашалася лозунгами патерналізму – турботи держави про суспільне благо. Однак насправді переслідувалася мета тільки державного блага, а публічні суспільні інститути були зведені, по суті, до державного апарату [1].

З середини ХІХ до початку ХХ століття кошти державного бюджету спрямовувались виключно за напрямками, визначеними центром, а сам бюджет був складовою частиною бюджету Союзу, що свідчило про його цілковиту підпорядкованість, про те, що він виконував роль інструмента перерозподілу фінансових ресурсів між галузями республіканського господарства і різними соціальними групами населення території України, а також між територіями всередині республіки. [2, с. 30]. У цей час держави Європи та США повільно відходили від державницького розуміння бюджетних коштів шляхом закріплення у своїх конституційних актах їх суспільну приналежності як важливого засобу задоволення публічних потреб суспільства. [3, с. 160-162]

У незалежній Україні кошти державного бюджету як категорія “суспільне багатство” вперше була зазначена в ч.1 ст.95 Конституції України [4]. Україна як соціальна держава, про що зазначено в ст.1 Конституції України, забезпечує загальносуспільні потреби за рахунок коштів Державного

бюджету України, виходячи з фінансових можливостей держави, яка зобов'язана справедливо і неупереджено розподіляти суспільне багатство між громадянами і територіальними громадами та прагнути до збалансованості бюджету України. Такий розподіл здійснюється згідно з принципом соціальної справедливості для забезпечення реалізації суспільством своїх соціальних, економічних, культурних та інших значущих прав [5].

Визначення коштів Державного бюджету України як суспільного надбання значно підвищує соціальну значущість цієї категорії. Це пов'язано з тим, що тепер вони виступають не власністю держави, а власністю народу, який володіє суверенним правом визначати, які публічні інтереси мають бути задоволені в першу чергу. Народ передає частину цих прав уповноваженим суб'єктам, які здійснюють публічну владу в інтересах суспільства [6].

Конституційне закріплення статусу коштів Державного бюджету як суспільного багатства (суспільної власності) сьогодні, на жаль, має декларативний характер. Однак надання суспільству повноцінної інструментарію для здійснення управління неподільними складовими національного багатства України є однією з найбільш важливих і об'єктивних умов для подолання системних кризових явищ у політиці й економіці держави.

Список літератури:

1. Гаврилюк Р.О. Еволюція природи податкових надходжень державного бюджету: проблеми теорії // Право України, 2006, № 8. – С. 25-29.
2. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України. Навчальний посібник.-К.: Вища школа, 1997. – 383с.
3. Гаврилюк Р.О. Еволюція конституційно-податкового компромісу суспільства і держави // Проблеми філософії права. – 2006-2007. – Том IV–V – С. 160-162
4. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
5. Рішення Конституційного Суду України № 3-рп/2012 від 25.01.2012 // Вісник Конституційного суду України – 2012 р., № 2.
6. Мазаев В.Д. Конституционные основы публичной собственности в Российской Федерации: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02: Москва, 2004 – 353 с.

Ксенія Фадєєва

Науковий керівник – доц. Щербанюк О.В.

Конституційна реформа: проблеми та перспективи

У світлі сьгоднішніх подій питання конституційної реформи достатньо актуально. Розвиток держави та законодавства зумовлює потребу в даній реформі, адже це є основою для суспільства, яке прагне бути громадянським і покладатись на демократичні цінності. Конституційна реформа в Україні – явище не нове, адже законодавство постійно удосконалюється, а реформа дозволяє розкрити потенціал вітчизняної Конституції.

Прийнята Верховною Радою 28 червня 1996 року Конституція закріплює всі основоположні засади суспільного життя та загальнолюдські цінності, але у даний період часу Україна взяла чіткий курс на імплементацію європейських стандартів у власне законодавство і подальші зміни неможливі без реформи Основного Закону. Процес конституційної реформи сьогодні має важливе значення з погляду розвитку України як правової держави, а саме: формування громадянського суспільства, яке зможе контролювати кожную гілку влади і є головною ознакою демократії.

Проблемою сучасної правотворчості є колізії у законодавстві та власне у Конституції, що проявляються у недостатній визначеності правового статусу держави та її органів і тягнуть за собою суперечливість між даними інститутами. Дана недосконалість законодавства робить Основний Закон юридично чинним, але не в повній мірі фактично діючим. Зміни у розподілі повноважень між владними суб'єктами є необхідністю для зміцнення засад парламентаризму й ефективного розвитку політичної, соціальної та економічної сфер життя. Важливо не тільки змінити правовий статус певних інститутів, але й зберегти діючі принципи прав і свобод громадян, конституційного ладу, політичного плюралізму, диференціації влади. Ще одна проблема – фактична недієвість конституційних норм як норм прямої дії. Саме на цей аспект треба звернути найбільшу увагу, тому що Конституція –

це гарантія дотримання основоположних принципів у будь-якій державі.

Основою конституційної реформи у 2014 році є Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» [1], даний закон вніс важливі, саме на сучасному етапі, зміни до Основного Закону, адже вони були зумовлені нелегкою ситуацією у країні та покликані подолати нинішню політичну кризу у суспільстві.

На нашу думку, у перспективі конституційна реформа дозволить змінити ставлення громадян до органів державної влади, що посприє становленню громадянського суспільства. Важливо розуміти, що у сильній цивілізованій державі саме Конституція може стати інструментом подолання політичних та соціальних проблем. У подальшому розвитку конституційної реформи даний процес має відбуватися прозоро та легітимно, можливо, навіть у формі конституційного референдуму, що стане визначальним кроком на шляху до верховенства права в Україні. Відкритий та гласний конституційний процес може суттєво змінити відношення громадян до державної влади та сформувані бажання підтримати реформу кожному громадянину, зокрема, та у соціумі загалом. А робота Конституційної Асамблеї допоможе розкрити існуючий потенціал конституційної реформи та дійти консенсусу щодо основних цілей української правотворчості.

Отже, можна з упевненістю сказати, що конституційна реформа є триваючим процесом і буде продовжуватися й надалі. Завдяки цим змінам Україна зможе значно покращити власне становище у очах світової спільноти, але для дієвості вже прийнятих норм потрібні нові імена, які зможуть стати новим етапом змін у внутрішній та зовнішній політиці України. Конституційна реформа у перспективі має потягнути, також, адміністративну реформу, яка зможе звільнити суспільство від існуючих проблем бюрократії у державній владі.

Список літератури:

1. Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21.02.2014 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 11, ст.143

Юлія Фурманович

Науковий керівник – асист. Костя Д.В.

Зміст та основні напрямки податкової політики ЄС

Особливе місце у розвитку інтеграції на мікро- та макроекономічному рівнях займають важелі податкової політики, які необхідно трансформувати до стандартів, прийнятих в умовах ринкової політики, зокрема й у країнах Європейського Союзу. Актуальним є дослідження процесів і аналіз понять, характерних для будь-якої держави, що розвивається на терені спільного європейського ринку чи прагне інтегруватися до нього.

Питання визначення змісту й основних напрямків податкової політики ЄС досліджували такі провідні науковці, як О.Д. Василик, Я.В. Литвиненко, Ю.І. Ляшенко, В.О. Міхельс, О.В. Солдатенко, Г.П. Толстоп'ятенко, В.М. Федосова. Розглядаючи дане питання, треба звернути увагу, на поняття, зміст, мету та напрямки податкової політики ЄС.

Узагальнюючи наукові концепції щодо розуміння поняття податкової політики, дамо її визначення. Податкова політика – це діяльність держави у сферах запровадження, правового регламентування та організації справляння податків та податкових платежів, які виступають знаряддям розподілу та перерозподілу частини ВВП та формування централізованих фондів грошових ресурсів держави. «Податкова політика ЄС» може бути сформована так: податкова політика ЄС – це система заходів, які вживають інституції й органи ЄС, а також держави-члени з метою гармонізації податкового законодавства держав-членів для усунення податкових бар'єрів на внутрішньому ринку ЄС, забезпечення реалізації основних свобод, а саме – свобод руху товарів, осіб, послуг і капіталів, передбачених Договором про функціонування ЄС, недопущення недобросовісної та згубної податкової конкуренції юрисдикцій держав-членів, недопущення податкової дискримінації на внутрішньому ринку, розробки нових принципів і механізмів усунення подвійного оподаткування, а, також, забезпечення боротьби з податковим правопорушенням [1, с. 7].

Формуючи податкову політику, держава за допомогою

збільшення або зменшення обсягів податкових надходжень, зміни форми оподаткування та податкових ставок, тарифів, податкових пільг може сприяти зростанню чи спаду господарської активності, створення сприятливої кон'юнктури на ринку, реалізація збалансованої соціальної політики. Оподаткування відіграє головну роль у становленні незалежності держави, оскільки уряд тієї чи іншої держави не в змозі проводити політику без отримання доходів. Європейський Союз наполягає на тому, щоб країни-члени переважно самі несли відповідальність за проведення податкової політики [2, с. 25].

Податкова політика ЄС ставить перед собою такі цілі: гармонізація податкового законодавства держав-членів ЄС; усунення податкових бар'єрів і податкової дискримінації на внутрішньому ринку ЄС; неприпустимості недобросовісної податкової конкуренції юрисдикції держав-членів ЄС; розробки нових принципів і механізмів усунення подвійного оподаткування; узгодження дій у боротьбі з податковими правопорушеннями [3, с.82].

Основні напрямки податкової політики ЄС: підвищення відповідно до концепції нейтральності, ролі непрямих податків; зниження податкових ставок при одночасному скороченні податкових пільг; зменшення прогресивності та перехід до помірковано-пропорційного оподаткування доходів; стимулювання окремих секторів економіки та податкової системи [3, с. 86].

Отже, податкова політика ЄС у даний час набуває дуже актуального значення. Це зумовлено тим, що вона ефективно для податкової системи країни-члена ЄС. Також дані цілі та напрямки можуть вдало сформулювати податкову політику в Україні.

Список літератури:

1. Толстопятенко Г.П. Европейское налоговое право. – М.: НОРМА, 2001. – 301 с.
2. Європейська інтеграція: крок за кроком. Укладач: Д. Корбут та ін. - Київ, 2001. – 80 с.
3. Бодюк А.В. Податкова політика: шляхи її реалізації//Фінанси України. – 2002. – №2. – С. 82-87.

Тетяна Халімон

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Конституція України – основне джерело фінансового права

Джерела фінансового права – це різноманітні форми встановлення та закріплення приписів, які регулюють відносини щодо утворення, розподілу та використання коштів публічних фондів, видаються компетентними органами публічної влади і складають певну систему, мають загальнообов'язковий, нормативний, загальновідомий, ієрархічний характер.

Конституція України є основним джерелом фінансового права, займає найвище місце в системі його джерел. Це зумовлюється її установчим характером і прямою дією її норм (ст. 8). Вона регулює найбільш фундаментальні суспільні відносини [1, ст. 8].

Застосування конституційних положень можливо без додаткової їх регламентації в інших законах. При цьому, як зазначають Ю.М. Тодика і В.Я. Тацій, положення статі Конституції України про пряму дію конституційних норм не відкидає, а вимагає ґрунтовного забезпечення нормативного регулювання суспільних відносин поточним законодавством [2, с. 7]. Це характеризує її місце в ієрархії нормативно-правових актів, чинних в Україні, та означає, що вона має верховенство над усіма іншими законами, що всі норми та інститути поточного законодавства, в тому числі фінансового, не повинні суперечити її положенням.

Конституція України визначає принципи, які відображають характер конституційного регулювання фінансових відносин та мають базове значення для фінансового права в цілому. Зокрема, це такі принципи: верховенство права (ст. 8), гласність (ст. 57), законність (ст. ст. 6, 8, 19, 113, 117, 118), пріоритет прав і свобод людини й громадянина (ст. 3), відповідальність держави за свою діяльність (ст. 3), принцип розподілу компетенції у фінансовій сфері між представницькими та виконавчими органами, що впливає з принципу розподілу влади (ст. 6) тощо.

Конституція України встановлює компетенцію вищих органів державної влади у сфері фінансового права та закріплює права й обов'язки людини та громадянина. Наприклад, до повноважень Верховної Ради України віднесено (ст. 85): затвердження

Держбюджету України та внесення змін до нього; контроль за виконанням Держбюджету; затвердження рішень про надання Україною позик й економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям та ін. Щодо конституційних обов'язків, то сюди можна віднести обов'язок кожного громадянина сплачувати податки й збори в порядку і розмірах, установлених законом, а також щорічно подавати декларації про свій майновий стан і доходи за минулий рік (ст.67) [1].

Необхідно вказати, що не всі фінансово-правові норми відповідають Конституції України. Про це свідчать численні рішення Конституційного Суду України щодо визнання певних норм фінансового права такими, що не відповідають чинній Конституції України. А отже, процес удосконалення фінансового законодавства триває і досі.

Сучасний стан фінансового законодавства свідчить про те, що дотепер при підготовці та прийнятті фінансово-правових актів недостатньо враховуються положення Конституції України, нерідко конституційні принципи і норми оцінюються і трактуються помилково, продовжується практика невиконання ряду конституційних норм. Як зазначає П.С. Пацурківський, сучасне позитивне фінансове право недостатньо ефективне, оскільки в ньому відбувається підміна правовідносин владовідносинами, що суперечить Основному Закону і, відповідно, знижує нормативний потенціал Конституції України у сфері правового регулювання публічних фінансів [3].

Отже, Конституція України не тільки визначає систему джерел фінансового права, але й відіграє основоположну роль у правовому регулюванні відносин, які виникають у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу.

Список літератури:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 – 1996 р., – № 30.
2. Тацій В.Я., Тодика Ю.М. Проблеми становлення сучасного конституціоналізму в Україні // Право України. – 2003. – № 6.
3. Пацурківський П.С. Проблеми теорії фінансового права. Монографія. – Чернівці: Рута, 1998.

Тетяна Халімон

Науковий керівник – доц. Процьків Н.М.

**Правові питання визначення моменту виходу
учасника із товариства з обмеженою відповідальністю**

Товариство з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ) є найбільш поширеною організаційно-правовою формою юридичної особи. Відповідно, виникає ряд питань щодо моменту виходу учасника з ТОВ, які пов'язані з визначенням дати припинення корпоративних правовідносин між ним та товариством, порядку виходу і виплати вкладених коштів та ін.

Одним із найбільш дискусійних питань у сфері виходу учасника із ТОВ є питання встановлення моменту виходу. Саме поняття виходу учасника з товариства можна розуміти як корпоративний правочин, спрямований на одностороннє припинення корпоративних правовідносин на вимогу учасника на умовах, визначених законом та установчими документами товариства.

Це питання є актуальним, оскільки момент виходу учасника є передумовою до цілого ряду подій пов'язаних із цим моментом. Вихід учасника із товариства тягне за собою зміну складу учасників, іноді зменшення статутного капіталу. Від дати виходу учасника, залежить строк виплати вартості частки учасника в майні товариства, а також її розмір.

Досліджуючи тенденції подальшого закріплення цього питання, варто провести порівняльно-правовий аналіз положень Проекту Закону «Про товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю» № 2011 від 14.01.2013р. та Проекту Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» № 2011-1 від 25.01.2013 р.

У Проекті №2011, а саме у ст.21 передбачено, що учасник товариства має право у будь-який час вийти з товариства незалежно від згоди інших його учасників. У разі виходу учасника товариства з товариства його частка переходить до товариства з дати подання товариству заяви про вихід [1].

В.М. Кравчук вважає, що принципи добровільності, безумовності й односторонності виходу не порушуються лише тоді, коли моментом виходу вважати день спливу встановленого

статутом (або законом) строку попередження товариства про вихід. У разі скасування вимоги про попередження, днем виходу слід буде вважати день подання товариству належно оформленої заяви про вихід.

Такий порядок є досить демократичним і сприяє захисту майнових прав учасника, що виходить. Товариство стає власником частки учасника, що вийшов, і зобов'язане протягом року виплатити учаснику товариства, який подав заяву про вихід, вартість частини майна товариства, пропорційну частці (частині частки) цього учасника в статутному капіталі товариства.

Що стосується Проекту № 2011-1, то тут міститься дещо протилежне визначення моменту виходу учасника з товариства, а саме, відповідно до ст. 12 учасник товариства, частка якого у статутному капіталі товариства не перевищує 50 відсотків, може у будь-який час вийти з товариства. Учасник, частка якого в капіталі товариства є більшою 50 відсотків, може вийти з товариства протягом одного місяця з дня одержання дозволу товариства. Учасник вважається таким, що вийшов, з дня державної реєстрації зменшення розміру статутного капіталу на розмір частки учасника [2].

Як бачимо, на сьогодні відсутній єдиний підхід до розуміння питання моменту виходу учасника з товариства.

Список літератури:

1. Проект Закону «Про товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю» № 2011 від 14.01.2013р.

2. Проект Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» № 2011-1 від 25.01.2013 р.

Юлія Чорна

Науковий керівник – доц. Максимюк О.Д.

Юридична відповідальність держави й особи

Проблеми юридичної відповідальності були предметом дослідження багатьох правників. Саме поняття юридичної відповідальності формувалось відносно особи як суб'єкта відповідальності перед державою.

Оскільки, на думку С.Б. Полякова, мова йде про взаємну відповідальність держави й особи, необхідно досліджувати ознаки юридичної відповідальності до держави як до суб'єкта відповідальності [3].

Між особою і державою існують певні відносини, в яких кожна із сторін має права і відповідні обов'язки [2].

Специфіка цих відносин полягає в тому, що значна їх частина регулюється правом. Від імені суспільства виступає його особлива політична організація – держава, а особа в цих відносинах виступає як громадянин. Саме за допомогою права встановлюється відповідний баланс у взаємовідносинах «держава – громадянин», визначається правове становище його учасників, необхідні гарантії здійснення їх прав і виконання ними обов'язків. У зв'язку з цим Конституція України передбачає обмеження прав і свобод особи в надзвичайних умовах, для гарантування безпеки громадян, захисту конституційного устрою, з метою захисту здоров'я, прав і інтересів інших осіб, забезпечення безпеки держави. Правові обмеження свідчать про зменшення обсягу можливостей і прав особи. У правовому регулюванні це вирішується шляхом встановлення обов'язків, заборон, покарань тощо, спрямованих на захист суспільних відносин, що передбачає зниження негативної активності.

Розглядаючи взаємозв'язок держави, права і свободи особи, необхідно зазначити, що існують права і свободи, які ні в якому разі не повинні обмежуватися – це природні права та свободи людини. Вони не створюються державою і не можуть бути нею обмежені, а належать людині від народження, в силу її природи.

Для держави право слугує необхідною передумовою впливу на поведінку громадян засобами встановлення приписів,

заборон, обов'язків. А для громадян право виступає не тільки мірою встановленої свободи, а й важливим гарантом від її необґрунтованого утиску. Можна сказати, що наскільки держава здійснює владні функції стосовно громадян, настільки і зобов'язана перед ними.

Дійсна свобода не виключає, а передбачає взаємодисципліну і взаємовідповідальність як громадян, так і держави. У відповідальності знаходить прояв діалектика необхідності і свободи, їх єдність. Право, що регламентує можливу і необхідну поведінку, виступає важливою умовою свободи особи. Держава, охороняючи право, охороняє тим самим свободу громадян.

Відповідальність громадян своєю іманентною якістю також має свободу – свободу обирати варіанти дій, свободу приймати рішення, свободу усвідомлювати свої вчинки тощо. Водночас свобода, як зазначалося, не може бути абсолютною і безмежною. Свобода людини – це розумні межі її дій і вчинків.

Отже, громадянин і держава є носіями взаємних обов'язків, найбільш чітко сформульованих у юридичних правах і обов'язках, у відповідності і на підставі яких може визначатися їх юридична відповідальність один перед одним. Іншими словами, юридичний аспект відносин «держава – громадянин» характеризується тим, що кожна з сторін цих відносин повинна діяти на основі права, його норм, яких неухильно треба дотримуватися [1].

Список літератури:

1. Інститут юридичної відповідальності у демократичних правових системах: Монографія / Кол. авторів; За заг. ред. Н.М. Оніщенко. – К. : Юридична думка, 2009. – С. 121-123.
2. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / В.О. Котюк. – К., 1996. – С. 382-384.
3. Поляков С.Б. Принцип взаимной ответственности государства и личности: понятие и пути реализации / С.Б. Поляков. – М. : Юрлитинформ, 2011. – С. 87.

Анна Чубенко

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Поняття, особливості та види негативної фінансово-правової відповідальності

Зміцнення законності в Україні та забезпечення верховенства права у всіх сферах суспільного життя залишається пріоритетним напрямком державного будівництва. А це передбачає поглиблення як відповідальності держави за виконання своїх обов'язків перед людиною, так і відповідальності кожної особи перед державою та суспільством. Проте значна кількість питань сфери юридичної відповідальності залишається дискусійною.

Традиційно розрізняють чотири види юридичної відповідальності: кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну. Як самостійний вид юридичної відповідальності розглядають фінансово-правову відповідальність такі юристи-фінансисти, як Л.К. Воронова, Л.А. Савченко, М.К. Карасьова, М.П. Кучерявенко, П.С. Пацурківський, Р.О. Гаврилюк та ін.

Фінансово-правову відповідальність визначають як обов'язок особи, котра вчинила фінансове правопорушення, зазнати покарання майнового характеру через застосування органами фінансового контролю фінансових санкцій у порядку, встановленому фінансовим законодавством [1, с. 71].

Така відповідальність настає за фінансове правопорушення, встановлюються у фінансово-правових нормах, викликає для правопорушника певні негативні наслідки, як правило, майнового характеру та реалізується у специфічній процесуальній формі [3, с. 182-183]. Підстави юридичної відповідальності суб'єктів фінансового права визначають: хто, коли, за що і якій відповідальності підлягає [4, с. 71].

Фінансово-правовій відповідальності властиві всі загальні ознаки юридичної відповідальності, зокрема: настає лише за скоєне правопорушення; її носіями можуть бути як колективні суб'єкти, так і індивідуальні; базується на застосуванні державного примусу; проявляється в обов'язку правопорушника зазнати покарання за свою протиправну поведінку [4, с. 307].

Водночас фінансово-правовій відповідальності притаманні особливі ознаки, пов'язані специфікою предмета правового регулювання фінансового права, а саме: вона має публічно-

майновий характер; спрямована на охорону фінансових правовідносин; залежно від виду фінансового правопорушення, провадження у справі про фінансові правопорушення може здійснюватися в позасудовому порядку; внаслідок застосування юридичної відповідальності суб'єкти фінансових правовідносин зазнають певних втрат, переважно майнового характеру; заходи впливу спрямовані на відшкодування державі, органам місцевого самоврядування завданого правопорушенням збитку та покарання; заходам фінансово-правової відповідальності притаманна кумулятивність [2, с. 307].

Існують різні підстави для класифікації юридичної відповідальності. Залежно від уповноважених органів, які мають право застосовувати юридичну відповідальність до суб'єктів фінансового права, її поділяють на таку, що накладається контрольо-наглядними органами та правозастосовчими органами. За джерелами права, норми яких регулюють відповідальність суб'єктів фінансового права, розрізняють відповідальність, передбачену у законах України, відповідальність, передбачену у підзаконних нормативно-правових актах і відповідальність, передбачену у рішеннях органів АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування. Щодо кількості суб'єктів фінансового права, які скоїли протиправне діяння, розрізняють індивідуальну (щодо фізичних осіб) та колективну (щодо юридичних осіб) юридичну відповідальність.

Отже, негативна фінансово-правова відповідальність – це самостійний вид юридичної відповідальності, якому притаманні особливості, пов'язані зі специфікою предмета правового регулювання фінансового права.

Список літератури:

1. Будько З.М. Фінансово-правова відповідальність за вчинення податкових правопорушень / Дис... к.ю.н. – Ірпінь, 2005.
2. Дмитренко Е.С. Фінансове право України. Загальна частина. – К.: Алерта; КНТ, 2006.
3. Карасева М.В. Финансовое право: Общая часть. Учебник. – М.: Юристь, 2000.
4. Ребане Й.А. О методологическом и гносеологическом аспектах учения об основаниях юридической ответственности // Ученые записки Тартусского университета. Выпуск 852. – Тарту: Изд-во Тартусского у-та, 1989

Володимир Шевчук

Науковий керівник – асист. Костя Д.В.

Особливості використання поліграфа у сфері діяльності Міндоходів та його органів

Стрімкий розвиток сучасних технологій дозволяє використовувати його здобутки у різних сферах суспільної діяльності, в тому числі і юридичній. Одним із ефективних шляхів застосування сучасних здобутків науки та техніки є використання в повсякденній юридичній діяльності поліграфа (детектора брехні).

Поліграф (від грец. багато й писати) є різновидом психофізіологічної апаратури. Поліграф – комп'ютерний технічний засіб, який відповідно до його технічних характеристик здійснює реєстрацію змін психофізіологічних реакцій людини у відповідь на пред'явлення за спеціальною методикою певних психологічних стимулів, не завдає шкоди життю, здоров'ю людини та навколишньому середовищу[1]. До недавнього часу використання поліграфа у сфері права обмежувалося кримінальним процесом. Використовувалися такі форми, як психофізіологічна та комплексна психолого-психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа, психофізіологічне інтерв'ю, тощо. Інформація, отримана з використанням поліграфа визнавалася непрямим доказом[2].

Застосування поліграфа у сфері діяльності Міністерства доходів і зборів та їх органів розпочалося із прийняттям даним міністерством наказу «Про використання поліграфів у діяльності Міністерства доходів і зборів України та його територіальних органів» від 2 серпня 2013 року, яким визначалася детальна інструкція щодо застосування комп'ютерних поліграфів у роботі Міністерства доходів і зборів України. Основною метою застосування поліграфа у фінансовій сфері є отримання ймовірної та орієнтувальної інформації, яку іншим шляхом отримати неможливо, для подальшого її використання в діяльності щодо попередження та виявлення корупційних та інших протиправних дій з боку працівників, гарантування їх безпеки та захисту від незаконних посягань, пов'язаних із виконанням службових обов'язків, зняття з них безпідставних звинувачень або підозр. При цьому відповідно до даного наказу використання поліграфа можливе у: а) проведенні заходів сприяння оперативно-розшуковій діяльності в системі

Міндоходів та його територіальних органів (звужування кола підозрюваних та ймовірно причетних осіб до події, що перевіряється; виявлення можливості причетності особи, що опитується, до планування, підготовки або вчинення правопорушення; оцінювання правдивості свідчень, наданих особою); б) перевірки кандидатів із використанням поліграфа, яка може проводитися в процесі вирішення питань щодо прийому особи на роботу (службу) до Міндоходів, його територіальних органів, підпорядкованих установ та організацій.

Інструкція деталізує умови проведення психофізіологічного інтерв'ю із застосуванням поліграфа. Для забезпечення об'єктивності оцінювання необхідно: а) відповідне приміщення (площа – не менше 10-15 м²; висота – не менше 2,5 м; стіни приміщення пофарбовані в нейтральні пастельні кольори (світло-бежевий, білий, сірий тощо), без деталей, які відвертають увагу; захищеність від впливу зовнішніх факторів, які можуть вплинути на об'єктивність опитування); б) належний фізичний та психологічний стан особи, що опитується. Процес опитування здійснюється спеціалістом поліграфом. Опитування не може тривати більше ніж одну годину без перерви, а в цілому – більше семи годин протягом одного дня. Опитування не проводиться в нічний час [3].

Цікаво, що результати опитування не тягнуть правових наслідків, не можуть бути підставою для прийняття будь-яких адміністративно-управлінських рішень стосовно особи, а використовуються винятково як відомості ймовірного або орієнтувального характеру. Результати не мають будь-якої доказової сили, а лише орієнтують на здобуття матеріальних та інших доказів у порядку, передбаченому чинним законодавством.

Список літератури:

1. Поліграф // [електронний ресурс] – режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Поліграф>
2. Лешкович Т.А. Форми використання поліграфа в кримінальному провадженні України. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2013. – № 6-1. – том 2.
3. Наказ Міністерства доходів та зборів «Про використання поліграфів у діяльності Міністерства доходів і зборів України та його територіальних органів» // [електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1748-13>

Юлія Шклярчук

Науковий керівник – асист. Нестеренко Л.Б.

Юридичні факти в конституційному праві України

Наявність конституційно-правових норм і суб'єктів конституційного права недостатня для виникнення конституційно-правових відносин. Щоб вони виникли, потрібні певні життєві обставини, які, зазвичай, називають юридичними фактами.

Завдяки юридичному факту конкретний суб'єкт конституційного права стає учасником конституційних правовідносин, набуває відповідні права та обов'язки [3, с. 26].

Конституційно-правові факти – це факти реальної дійсності, з настанням яких виникають певні юридичні наслідки. Вони виконують важливу функцію – залучають суб'єктів до конституційно-правових відносин. Ці обставини вказуються в гіпотезах правових норм, і коли вони виникають у реальному житті, це приводить до того, що у визначених суб'єктів або з'являються взаємні права й обов'язки, тобто виникає правовідношення; або відбувається зміна цих правовідносин; або правовідношення припиняється – зазначені права й обов'язки зникають. Юридичні факти забезпечують перехід від загальної моделі поведінки, закріпленої в юридичній нормі, до конкретних правових відносин. Юридичні факти відіграють активну роль у правовій системі, вони з'єднують норми права з реальними суспільними відносинами. За їх допомогою життєві обставини набувають юридичного значення і таким чином впливають на соціальні процеси і явища, направляючи їх у необхідне русло. Отже, юридичні факти – це обставини, з якими пов'язані власне існування конституційно правових відносин, їх виникнення, зміна та припинення [1, с. 495].

Для конституційних юридичних фактів властиві такі кваліфікуючі ознаки: 1) є конкретними життєвими обставинами чи явищами, які спричиняють виникнення, зміну чи припинення конституційно-правових відносин; 2) фактичні моделі, нормативно визначені в гіпотезі конституційно-правової норми; 3) несуть інформацію про стан суспільних відносин, які входять до предмета правового регулювання конституційного права; 4) можуть бути як причиною, передумовою виникнення

конституційно-правових відносин, так і наслідком, результатом останніх; 5) перетворюють абстрактні конституційні норми в конкретні суб'єктивні права та юридичні обов'язки суб'єктів конституційно-правових відносин; 6) є невід'ємним елементом структури конституційно-правових відносин; 7) мають як об'єктивне, так і суб'єктивне походження; 8) властиві конституційним правовідносинам на всіх стадіях – виникнення, динаміки чи припинення [2, с. 125].

Однією з найважливіших вимог до юридичних фактів є їх юридична надійність. Це така характеристика факту, що відображає, з одного боку, сталість його зв'язку із соціальною ситуацією, а з іншого – стабільність його соціального змісту. Юридичні факти, особливо їх "законодавчий вигляд", мають поєднувати динамізм та стабільність. Вони повинні мати адаптивність, здатність певною мірою "приспосовуватися" до мінливих умов.

Чітке, формальне, документальне засвідчення юридично значимих дій в повсякденному житті сприяє підвищенню правової культури особистості, зміцнює правопорядок та значно полегшує захист інтересів громадян у разі їх порушення.

Отже, юридичні факти мають велике значення для практики конституційно-правового регулювання суспільних зв'язків. Від наявності чи відсутності відповідного юридичного факту залежить визнання чи невизнання права чи обов'язку відповідного суб'єкта державно-правових відносин. Особливості конституційно-правових фактів зумовлені тими соціальними відносинами, які регулюються нормами Конституційного права України. Це насамперед відносини політико-правового характеру, пов'язані з реалізацією волі народу, конституційних прав, свобод і обов'язків людини та громадянина.

Список літератури:

1. Погорілко В. Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс: У 2 т. – Т. 1 / За ред. В. Ф. Погорілка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 539 с.
2. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: Підручник. - К.: Правова єдність, 2010. - 432 с.
3. Тодика Ю. М , Журавський В. С. Конституційне право України. - К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 544 с.

Сабіна Штефюк

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Рішення Конституційного Суду України як джерело сучасного фінансового права

У системі джерел сучасного фінансового права є чимала кількість нормативно-правових актів як законодавчого так і підзаконного рівнів. Окреме місце серед них посідають рішення Конституційного Суду України. Вивченням і аналізом рішень Конституційного Суду України як джерел фінансового права займаються Р.О. Гаврилюк, В.Тихий, Ю.Л. Власов, Е.С. Дмитренко та багато інших.

Рішення Конституційного Суду України є не персоніфікованими, тобто вони не мають точно визначеного і обмеженого кола адресатів своєї дії; вони не обмежені разовим використанням і можуть застосовуватися багато разів протягом тривалого періоду часу. Специфіка нормативних приписів рішень Конституційного Суду України полягає в тому, що такі приписи не створюють нових різновидів фінансово-правового регулювання, а дають тлумачення існуючих фінансово-правових норм. Практика діяльності Конституційного Суду України дає достатні підстави для висновку про те, що ухвалюючи рішення, Конституційний Суд України не встановлює нових норм права, а лише “звільняє” систему законодавства від актів, що суперечать Основному Закону держави, виконуючи тим самим “функцію негативного правотворця”. Так, рішення Конституційного Суду України фактично “скасовують” указані правові акти в цілому чи їх окремі частини. [2, С. 132]

Ю.Л. Власов стверджує, що хоча тлумачення, яке надає Конституційний Суд України, за своєю природою є не автентичним, а делегованим офіційним тлумаченням, останнє внаслідок делегування Верховною Радою України Конституційному Суду України своїх повноважень щодо офіційного тлумачення Конституції і законів України “має однакові юридичні ознаки з автентичним тлумаченням, яке надавала Верховна Рада України”. [1, С. 264]

Оскільки будь-який інтерпретаційний акт має допоміжний характер відносно нормативно-правового акта тлумачення, то рішення Конституційного Суду України з питань офіційного тлумачення Конституції України чи конкретних законів за юридичною

природою є “підконституційними”, “підзаконними”. Особлива юридична сила рішень органів конституційної юрисдикції відрізняє їх від актів судів загальної юрисдикції та інших судових органів і водночас зближує з актами законодавства, оскільки рішенням цих органів з конкретних справ надається характер юридичного прецеденту.

Аналіз діяльності Конституційного Суду України свідчить, що у його рішеннях розглядаються різні аспекти функціонування фінансової системи. Зокрема, залежно від виду фінансових відносин, на упорядкування яких спрямовані такі рішення, їх можна згрупувати на ті, що стосуються: 1) упорядкування бюджетних відносин; 2) регулювання податкових відносин; 3) регулювання банківської діяльності; 4) визначення засад публічно-правового регулювання страхування і ціноутворення; 5) визначення правового статусу органів, що здійснюють публічну фінансову діяльність.

При цьому часто у одному рішенні висловлюються правові позиції стосовно різних аспектів публічної фінансової діяльності. [3, С. 261]

Отже, рішення Конституційного Суду України є одним із видів джерел сучасного фінансового права. Саме рішення Конституційного Суду України дають можливість якісно та оперативно усувати існуючі недоліки фінансово-правових норм. За допомогою прецедентів, закріплених у рішеннях Конституційного Суду України, значно деталізуються і конкретизуються положення фінансових законів, у них викладаються єдині положення, стандарти, необхідні для ефективного функціонування фінансової системи в цілому. Рішення Конституційного Суду України набувають нормативного характеру, обов’язкового для дотримання всіма суб’єктами фінансового права, за їх допомогою здійснюється значний регулюючий вплив на правове регулювання публічних фінансів.

Список літератури:

1. Власов Ю.Л. Проблеми тлумачення норм права. – К.: Ін-т держави і права ім. Н.М. Корецького ПАН України, 2001.
2. Дмитренко Е.С. Фінансове право України. Загальна частина: Навчальний посібник. – К.: Алерта; КНТ, 2006.
3. Дмитрик О.О. Джерела фінансового права. – Х.: 2011.

Всеволод Якимчук

Науковий керівник – асист. Васильчук В.О.

Антикризовий характер правотворчості у сучасній правовій системі України

На сучасному етапі розвитку Української держави усе більш актуальними стають проблеми необхідності посилення ролі права в житті людей, подолання ситуації правового нігілізму, підвищення якості правового впливу на соціальні відносини. Важливе значення у вирішенні цих питань відіграє правотворча політика, яка на основі глибокого вивчення соціальних і правових закономірностей покликана сприяти формуванню системи позитивного права як ефективного механізму правового регулювання.

Правотворча діяльність, з одного боку, є організаційно та юридично впорядкованим механізмом, а з іншого боку – це глибоко творчий процес, для якого характерне теоретичне та практичне пізнання багаторівневої правової ситуації як в окремих галузях і сферах правового впливу, так і в динаміці правової системи в цілому.

Як елемент правового регулювання правотворчість є результатом об'єктивного розвитку суспільних відносин і безпосередньо спрямована на їх врегулювання. Мета, зміст і результати правотворчої діяльності обумовлені різного роду факторами, об'єктивно існуючими у суспільстві, його різних сферах. Серед них: рівень розвитку державно-правових інститутів, правова культура населення, форма державного устрою, правління та режиму, характер ментальності суспільства тощо. Відповідно ефективність правотворчої діяльності залежить від врахування цих факторів, а також принципів правотворчої діяльності. Це дієвий засіб управління суспільством, з точки зору формування стратегії його розвитку, а також показник цивілізованості й демократизації суспільства.

Правотворчість виступає, насамперед, як форма владної-вольової діяльності держави, формального нормативного закріплення міри свободи та справедливості, яка передбачає дослідження, узагальнення та систематизацію типових

конкретних правовідносин, які виникають у громадянському суспільстві, і спрямована на створення цілісної та внутрішньо узгодженої системи нормативно-правових актів.

Юридичною основою та критерієм легітимності правотворчого процесу є права людини, закріплені в конституції, а також міжнародних актах, принципах права в цілому, особливо у загальнодозвільному принципі «дозволено все, що не заборонено законом».

У сучасних умовах розвитку держави правотворчість в Україні набуває антикризового характеру, що пов'язується з необхідністю протидії: 1) стрімкому спаду економіки, 2) поглибленню фінансової кризи, 3) підвищенню рівня злочинності і корупції в державі. Характерними рисами такої правотворчості є те, що вона має непослідовний порядок здійснення, пов'язана з прийняттям системи нормативно-правових актів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу кризи на державу, здійснюється на всіх рівнях, пов'язана з посиленням політичного протистояння у суспільстві. Ці фактори зумовлюють особливу відповідальність суб'єктів правотворчості за ефективність, повноту і своєчасність прийняття та введення в дію нормативно-правових актів.

З метою ефективного функціонування правотворчої діяльності в Україні має здійснюватися на міцних правових засадах, які регламентують правовий статус суб'єктів правотворчості, процедурно-процесуальні основи роботи правотворчих органів, правовий статус нормативних актів, що приймаються, та порядок введення їх у дію.

Список літератури:

1. Афанасьев В.С. Правообразование и правотворчество / В. С. Афанасьев // Юридическая наука и правоохранительная практика. – 2008. – № 1. – С. 4-14.
2. Дідич Т.О. Правотворчі засади стабілізації розвитку суспільства / Т.О. Дідич // Правова держава. – 2009. – Вип. 21. – С. 143-150.
3. Климчук Т. Принципи законотворчої діяльності / Т. Климчук // Історико-правовий часопис. – 2013. – № 2. – С. 63-67.
4. Нечипоренко А.О. Поняття та генезис правоутворення в Україні / А.О. Нечипоренко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2. – С. 70-73.

Віталій Яремчук

Науковий керівник – асист. Худик А.М.

Конституціоналізація публічних фінансів в Україні

Конституція України, виходячи з її правової природи, безумовно являється юридичною основою формування системи фінансового права. Але, визнаючи роль Конституції України, фінансово-правова наука, водночас, не приділяє належної уваги питанню реалізації конституційних норм і принципів у сфері правового регулювання публічних фінансів.

Публічні фінанси являють собою сферу зіткнення різних, часом суперечливих і різноспрямованих інтересів: державних, групових, індивідуальних. При цьому від можливості знаходження спільного вектора таких інтересів залежатиме в кінцевому підсумку соціально-економічна і політична стабільність у державі, можливість нормального функціонування всіх, без винятку, суспільних і державних інститутів. Важливе значення публічних фінансів зберігається протягом історії, тому не випадково в конституціях багатьох держав приділено особливу увагу публічним фінансам, а в деяких країнах (Бельгія, Німеччина, Швеція та ін.) в основному законі фінансова проблематика виділяється навіть у самостійні розділи (глави). А в Україні відсутнє дослідження інтеграції конституційних положень у систему фінансового права.

Насамперед зазначимо, що термін "конституціоналізація" широко використовується наукою конституційного, а не фінансового права. Так, на думку російського конституціоналіста І.А. Кравця, конституціоналізація – це "всесвітньо-історичний процес, пов'язаний з постійно підсилюючою тенденцією юридизації суспільних відносин у процесі переходу від аграрного до індустріального і від індустріального до інформаційного суспільства, широким поширенням в сучасному світі теорії і практики конституціоналізму, концепції писаної конституції, як основи правової системи держави". При цьому, на думку автора, сам феномен конституціоналізації у широкому розумінні зводиться до застосування "ієрархічно взаємопов'язаних способів і методів юридизації суспільних відносин взагалі та соціальних конфліктів, зокрема". Таке розуміння конституціоналізації, "може бути використане не тільки в юриспруденції, але і в суміжних соціальних науках".

Вузьке ж трактування даного терміна "застосовується сучасному конституційному праві", де під конституціоналізацією права належить розуміти "піднесення правових норм у ранг конституційних положень" [1, С. 8-9].

І.О. Кравець обґрунтував конституціоналізацію правопорядку в цілому. Що ж стосується конституціоналізації публічних фінансів, то її частково обґрунтував А.М. Худик. На його думку, під конституціоналізацією публічних фінансів належить розуміти динамічний процес проникнення конституційних положень, які прямо закріплені в конституції чи виведені з її змісту в якості категоричних імперативів в матерію фінансового права, з метою забезпечення підпорядкування системи та змісту фінансового законодавства конституційно заданій моделі суспільних відносин, забезпечення компромісу публічного та приватного інтересу, а також несуперечності фінансового права положенням інших галузей права [2, С. 100-104].

Існує два способи конституціоналізації публічних фінансів: 1) нормативно-законодавча конституціоналізація, яка здійснюється у формі прийняття конституційного закону; 2) нормативно-інтерпретаційна конституціоналізація, яка здійснюється у формі прийняття рішень Конституційного Суду [2, С. 100-104].

Отже, як висновок можна стверджувати, що процес конституціоналізації полягає у проникненні у фінансове законодавство не тільки регулятивних конституційних норм, які конкретно стосуються даної галузі, але й загальноправових конституційних принципів (верховенства права, справедливості, гласності, реальності прав і свобод людини та громадянина, розподілу влад тощо), які неминуче повинні бути реалізовані в галузі фінансового права.

Список літератури:

1. Кравец И.А. Российская Конституция и конституционализация правового порядка (некоторые вопросы теории и практики) // Журнал российского права. – М.: Норма, 2003. – № 11.
2. Худик А.М. Поняття та форми конституціоналізації правового регулювання публічних фінансів // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 474: Правознавство. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2008. – с. 100-104.

Віталій Яремчук

Науковий керівник – доц. Процьків Н.М.

Проблемні питання усиновлення дітей іноземцями

Сьогодні усиновлення міцно увійшло до життя нашого суспільства і є виміром гуманності будь-якого суспільства чи держави. За останні роки Україна набула статус держави-донора у процесі міжнародного усиновлення. То ж питання є надзвичайно актуальним.

27 лютого 1991 року Верховна Рада ратифікувала світову Конституцію прав дітей – Конвенцію ООН про права дитини. Ще п'ять років знадобилося для того, щоб створити при Міністерстві освіти і науки Центр з усиновлення дітей.

Відповідно до ст. 207 Сімейного Кодексу України усиновлення - це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду, крім випадку, передбаченого ст. 282 цього Кодексу, а саме: усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України, здійснене у відповідних органах держави, на території якої проживає дитина, є дійсним за умови попереднього одержання дозволу урядового органу державного управління з усиновлення та захисту прав дитини. [2]

Особливості, які часто стають проблемними питаннями при усиновленні дітей іноземцями: дитина, яка є громадянином України, може бути усиновлена іноземцем, якщо вона перебуває не менш як один рік на обліку в урядовому органі державного управління з усиновлення та захисту прав дитини; дитина може бути усиновлена іноземцем, якщо протягом одного року з моменту взяття її на облік в урядовому органі державного управління з усиновлення та захисту прав дитини не виявилось громадянина України, який бажав би її усиновити або взяти під опіку чи піклування до себе в сім'ю; усиновлена дитина має право на збереження своєї національної ідентичності відповідно до Конвенції про права дитини та інших міжнародних договорів; здійснення нагляду консульськими установами України за усиновленою іноземцем дитиною до досягнення нею 18 річного віку. [3]

Отже, на жаль, деколи метою усиновлення дітей іноземцями є дії з торгівлі дітьми, дитячими органами тощо, але це одиничні випадки, що виявляються і ліквідовуються відповідними органами, але вважаємо, що головним плюсом в усиновленні українських дітей іноземцями полягає в тому, що іноземці можуть запропонувати їм дійсно хороше життя: щасливе дитинство, вищу освіту, працевлаштування. Оскільки в переважній більшості ці люди з більш розвинених і стабільніших країн, але найголовніше – це сама сім'я, яка усиновляє, її культурний рівень та сімейні цінності.

Список літератури:

1. Конституція України. – К.: Українська правнича фундація, 2011. – 56 с.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002р. // ВВР України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 р. № 905 «Про затвердження порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=905-2008-%EF>.
4. Главацький М.В. Правові аспекти усиновлення іноземцями українських дітей, які є громадянами України / М. В. Главацький. // Держава і право. – 2011. – № 52. – С.328.

ЗМІСТ

<i>Беженар А.</i> Військове (мілітарне) право Риму.....	3
<i>Безушко Д.</i> До питання про правовий статус Буковинської адвокатської палати за Статутом від 18 жовтня 1901р.....	5
<i>Біла Ю.</i> Фінансовий закон у системі джерел фінансового права	7
<i>Боднарюк Н.</i> Політико-правова природа декларацій як джерел Конституційного права України	9
<i>Бондар І.</i> Момент виникнення колективного трудового спору (конфлікту)	11
<i>Брилін О.</i> Значення та роль правил етики міжнародних арбітрів.....	13
<i>Бринзила А.</i> Особливості нормативно-правового акту як джерела (форми) права у деяких країнах континентальної правової сім'ї (на прикладі КНР).....	15
<i>Вольська І.</i> Пізнання права: історична контекстуалізація.....	17
<i>Воробець Х.</i> Основні доктрини податкового права: теоретико-правовий аналіз.....	19
<i>Гайка К.</i> Право оперативної самостійності суб'єктів фінансового права ..	21
<i>Герман Л.</i> Лідируючі суб'єкти податкового провадження	23
<i>Горобець А.</i> Колізії в конституційному праві	25
<i>Гудзь І.</i> Податкова оптимізація та ухилення від сплати податків: проблеми співвідношення.....	27
<i>Гук Д.</i> Вчення Іоана Солсберійського.....	29
<i>Давня Я.</i> Деонтологічні основи суддівської діяльності	31
<i>Демчик А.</i> Міжнародно-правове регулювання здійснення права страйк.....	33
<i>Довбуш М.</i> Актуальні питання екстрадиції.....	35
<i>Довгошия У.</i> Ідея природного права у творчості С. Оріховського	37
<i>Долинський В.</i> Соціальні спільноти як суб'єкти конституційних правовідносин	39
<i>Зушман О.</i> Розуміння як форма правового мислення.....	41
<i>Іринич Г.</i> До питання про юридичну природу рішень Конституційного Суду України	43
<i>Каїзер Р.</i> Особливості структури податкового процесу	45
<i>Коваленко А.</i> Громадянське суспільство як фактор соціального миру в Україні.....	47
<i>Кондро М.</i> Контрасигнатура: поняття та сутність.....	49
<i>Крисько М.</i> Поняття «права» і «свободи» людини.....	51
<i>Кульба Г.</i> Поняття та особливості конституційного делікту	53
<i>Лиськова І.</i> Загальна характеристика фінансово-правових зобов'язань.....	55
<i>Костюк М.</i> Актуальні питання співвідношення норм інтеграційного та національного податкового права в країнах ЄС	57
<i>Мазур С.</i> Проблеми правового регулювання застосування процедури імпичменту Президента України	59

<i>Марчук А.</i> Договірна теорія походження держави і права в сучасній Україні	61
<i>Марчук А.</i> Перспективи розвитку українського Парламентаризму	63
<i>Мисіна О.</i> Нормативно-правовий договір як джерело (форма) фінансового права	65
<i>Москалюк Р.</i> Презумпція невинуватості: фінансово-правовий аспект ..	67
<i>Оксентій Л.</i> Роль Конституційного Суду України у процедурі внесення змін до Конституції України	69
<i>Осовська О.</i> Актуальність правового регулювання видавничих договорів	71
<i>Остапенко Я.</i> Поняття та зміст предмету конституційного права.....	73
<i>Остафійчук О.</i> Торгівля людьми та незаконна міграція: проблеми розмежування	75
<i>Осташек В.</i> До поняття "джерело конституційного права"	77
<i>Панчук О.</i> Відповідальність арбітрів у міжнародному комерційному арбітражі	79
<i>Паскалюк О.</i> Поняття видачі осіб в міжнародному праві	81
<i>Плаксій В.</i> Конституційна природа фінансового права	83
<i>Порушник З.</i> Публічні фінанси як системоутворююча категорія фінансового права	85
<i>Сафроняк О.</i> Методологія права	87
<i>Солодан К.</i> Система та види джерел фінансового права України	89
<i>Стефанешена А.</i> Антиномії свободи та рівності як правових цінностей	91
<i>Столяр С.</i> Кошти Державного бюджету України як суспільне багатство Українського народу	93
<i>Фадеева К.</i> Конституційна реформа: проблеми і перспективи	95
<i>Фурманович Ю.</i> Зміст та основні напрямки податкової політики ЄС ..	97
<i>Халімон Т.</i> Конституція України – основне джерело фінансового права	99
<i>Халімон Т.</i> Правові питання визначення моменту виходу учасника із товариства з обмеженою відповідальністю	101
<i>Чорна Ю.</i> Юридична відповідальність держави і особи	103
<i>Чубенко А.</i> Поняття, особливості та види негативної фінансово-правової відповідальності	105
<i>Шевчук В.</i> Особливості використання поліграфа у сфері діяльності Міндоходів та його органів	107
<i>Шклярчук Ю.</i> Юридичні факти в конституційному праві України	109
<i>Штефюк С.</i> Рішення Конституційного Суду України як джерело сучасного фінансового права	111
<i>Якимчук В.</i> Антикризовий характер правотворчості у сучасній правовій системі України	113
<i>Яремчук В.</i> Конституціоналізація публічних фінансів в Україні.....	115
<i>Яремчук В.</i> Проблемні питання усиновлення дітей іноземцями	117